

Vlaams
Parlement

ingediend op **1536** (2017-2018) – Nr. 1
21 maart 2018 (2017-2018)

Ontwerp van decreet

tot opheffing van de wettelijke bepalingen
over de basiskennis van het bedrijfsbeheer

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet van 14 juli 2017	11
Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	17
Voorontwerp van decreet van 26 januari 2018	23
Advies van de Raad van State	29
Ontwerp van decreet.....	35
Bijlage bij de memorie van toelichting: Reguleringsimpactanalyse	39

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemene toelichting**I. Samenvatting**

Dit ontwerp van decreet beoogt de opheffing van wettelijke bepalingen inzake de basiskennis bedrijfsbeheer.

II. Algemene bespreking**1. Situering***1.1 Algemeen*

Bij de zesde staatshervorming van 1 juli 2014 werd de bevoegdheid inzake de vestigingswetgeving overgedragen van het federale niveau naar de gewesten. Naast de algemene voorwaarde rond basiskennis bedrijfsbeheer, behoren 27 gereglementeerde "ambachtelijke" beroepen, sinds die datum tot het Vlaamse beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie.

Volgens de vestigingswetgeving, zoals die momenteel van toepassing is in Vlaanderen, dient elke kleine of middelgrote onderneming (kmo) of iedereen die in Vlaanderen een zelfstandige activiteit wenst uit oefenen – behoudens in geval van uitzondering¹ – de basiskennis bedrijfsbeheer te bewijzen.

Sinds 18 januari 2016 is de Europese richtlijn 2013/55/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013 van toepassing. Zij wijzigt de Europese richtlijn 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties.

Deze richtlijn heeft een grote impact op de gereglementeerde beroepen en de vestigingsvoorwaarden. Mede hierdoor komt de huidige vestigingswetgeving zwaar onder druk te staan en dringt zich een grondige evaluatie op.

1.2 Plan van aanpak

Gelet op de omvang van dergelijke evaluatie en de noodzaak om snel te reageren, wordt gefaseerd te werk gegaan.

Wat betreft zestien beroepen² werden het consultatieproces en de analyse begin 2017 afgerond. Het resultaat en voorstel van remediëring werden in een visienota voorgelegd aan de Vlaamse Regering en die genoot op 17 maart 2017 de definitieve goedkeuring. Ter uitvoering van deze visienota worden de koninklijke besluiten die de beroepsbekwaamheden van deze zestien beroepen bepalen, bij besluit van Vlaamse Regering opgeheven.

¹ Vrije beroepen en beroepen met een eigen reglementering op het gebied van de basiskennis van het bedrijfsbeheer zijn vrijgesteld. Het gaat om bedrijfsrevisoren, accountants, fiscale adviseurs, boekhouders, vastgoed- en effectenmakelaars, landmeters, vervoerders van goederen en personen, verzekeringsagenten en -makelaars, rijkschoolhouders, architecten, advocaten enzovoort. Ook bedrijven met meer dan vijftig werknemers worden vrijgesteld.

² Slager groothandelaar, droogkuiser-verver, restaurateur of traiteur-banketaannemer, brood- en banketbakker, motorvoertuigen intersectoraal, rijwielactiviteiten, motorvoertuigen met een maximale massa tot 3,5 ton, motorvoertuigen met een maximale massa van meer dan 3,5 ton, beenhouwer-spekslager, voetverzorger, kapper, schoonheidsspecialist, masseur, opticien, dentaaltechnicus en begrafenisondernemer.

Voorwerp van voorliggend ontwerp van decreet betreft de analyse en het hieruit voortvloeiende voorstel tot opheffing van de basiskennis bedrijfsbeheer.

Resten nog de overige beroepen die zich allen situeren in de bouwsector. Deze analyse is nog lopende.

2. Context

2.1. *Vlaamse beleidsdoelstelling*

In haar regeerakkoord 2014-2019 zet de Vlaamse Regering heel sterk in op economie en ondernemerschap. Daarbij wordt expliciet gestipuleerd dat “we een omkaderend beleid voeren voor ondernemerscompetenties.”. Hiervoor investeert zij in kwaliteitsvol ondernemerschapsonderwijs en het verwerven van ondernemerscompetenties via het brede onderwijs- en vormingsveld enerzijds en de werking van het agentschap Innoveren en Ondernemen anderzijds.

Zij wil daarnaast in overleg met de stakeholders werken aan een goed doordachte invulling van de nieuwe Vlaamse bevoegdheid ‘toegang tot het beroep’ en initiatieven nemen ter actualisering en versterking van het startend ondernemerschap in Vlaanderen. Het verhogen van de aantrekkelijkheid van het starten van een eigen zaak, het verlagen van drempels en de vermindering van de administratieve lasten behoren tot deze uitgangspunten.

Ten slotte dient de toegang tot het beroep te worden afgestemd op de Europese regelgeving.

2.2. *Europese context*

De ‘Single Market’ of ‘Eengemaakte Markt’ is één van de belangrijkste verwezenlijkingen van Europa. Een van de doelstellingen hierbij is het stimuleren van vrijheid van vestiging en vrije dienstverrichting om zo werkgelegenheid te bevorderen, consumenten een breder aanbod te laten genieten, lagere prijzen te bedingen en competitiviteit te verhogen.

Europa bewerkstelligt dit enerzijds door de erkenning van beroepskwalificaties en anderzijds door de indijking van regelgevende belemmeringen.

Reglementaire belemmeringen, zoals basiskennis van het bedrijfsbeheer, dienen onderworpen te worden aan een kritische analyse. Enkel objectieven van algemeen belang die enkel en alleen door de reglementering kunnen worden gegarandeerd en waarvoor geen alternatieven zijn, kunnen behouden worden.

2.3. *Afstemming van Vlaams beleid en regelgeving op Europese context*

Door de Europese regelgeving wordt de politieke bewegingsruimte sterk beperkt, wat zal blijken uit de analyse en probleembeschrijving.

3. Probleembeschrijving

In bijgevoegde reguleringsimpactanalyse worden de problemen uitvoerig geanalyseerd en beschreven.

Het volgende kan worden aangestipt.

a) Een vorm van discriminatie ten aanzien van de Vlaamse ondernemer.

Het bewijs van basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste om zich te mogen vestigen is uniek voor België. Nergens in andere lidstaten van de Europese Unie (EU) wordt dit (nog) opgelegd.

Bij toepassing van de Europese richtlijn 2005/36/EU kan deze voorwaarde derhalve niet worden opgelegd aan een EU-onderdaan die zich in Vlaanderen wenst te vestigen of diensten wenst te verrichten.

Enkel de Vlaamse (tot dusver Belgische) ondernemer is verplicht dit bewijs te leveren.

Vlamingen hebben in Vlaanderen dus formeel te maken met meer en specifieke kennisvoorwaarden om een onderneming te starten ten opzichte van andere EU-onderdanen.

b) De wettelijke vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is geen voldoende adequaat middel tegen faillissementen.

De basiskennis bedrijfsbeheer als algemene vestigingsvoorwaarde had mede tot doel het aantal faillissementen, in hoofdzaak bij starters, te beperken.

Bij realisatie van deze doelstelling zou men dus, na correctie voor andere factoren, een trendbreuk mogen verwachten na de invoering in 1998. Dit is echter niet het geval.

c) De huidige inhoud en vorm van de wettelijke vereiste basiskennis bedrijfsbeheer garandeert niet voldoende ondernemerscompetenties.

De wijze waarop de ondernemerscompetenties kunnen worden vergaard als ook de middelen waarmee men het bewijs van deze competenties kan leveren zijn onvoldoende doeltreffend en garanderen ook niet dat alle veronderstelde competenties wel degelijk aanwezig zijn.

De oorspronkelijke doelstelling om starters niet te laten starten zonder dat de nodige competenties voorhanden zijn, wordt in de praktijk aangetast door een diversiteit aan uitgeholde middelen zoals bijvoorbeeld, moeilijk controleerbaar praktijkervaring, aangestelden die louter fictief verbonden zijn met de onderneming en die de vereiste dagelijkse leiding niet waarnemen, hogere diploma's van studierichtingen waarin geen reële ondernemersvaardigheden en kennis van het bedrijfsbeheer werden aangebracht enzovoort. Dit probleem zou kunnen worden aangepakt door een actualisatie van de concrete vereisten en het toepassingsgebied.

d) De huidige wettelijke vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is niet proportioneel.

Volgens de Europese regelgeving kunnen enkel objectieven van algemeen belang die alleen door reglementering kunnen worden gegarandeerd, en waarvoor geen afdoende alternatieven zijn, worden behouden.

Omwille van bovenvermelde vaststellingen wordt het moeilijk deze wettelijke drempel in de huidige formulering te handhaven in het licht van de bepaling van artikel 59 van de Europese richtlijn 2005/36/EU, artikel 10 van de Europese richtlijn 2006/123/EG en de artikelen 49 en 56 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie. Er wordt dan ook voor gekozen om via het

opstellen van een plan van aanpak inzake ondernemerscompetenties de alternatieven te ontwikkelen ter vervanging van de huidige wettelijke vereiste basiskennis bedrijfsbeheer.

- e) De angst om te falen is in Vlaanderen groot. Een bredere aanpak via sensibilisering, werken aan de cultuur van ondernemerschap, begeleiding doorheen heel de levensfase en het werken aan levenslang leren bij ondernemers, zijn nodig om dit aan te pakken. Niettegenstaande de wettelijke verplichting basiskennis bedrijfsbeheer – die net beoogde deze competenties te versterken – ervaren heel wat potentiële ondernemers een competentiedeficit. Om antwoord te bieden op deze faalangst en het ervaren van een competentiedeficit is dus een bredere aanpak noodzakelijk.

4. Voorstel

Gelet op bovenvermelde probleembeschrijving en teneinde de administratieve lasten voor starters zo veel mogelijk te beperken en ons te confirmeren aan de praktijken in andere EU-lidstaten op het vlak van de toegang tot zelfstandig ondernemerschap, wordt voorgesteld de wettelijke vereiste van de basiskennis bedrijfsbeheer op te heffen.

Tevens wordt een overlegproces opgestart met betrokken stakeholders binnen het economische veld en het onderwijsveld om een visie, strategie en plan van aanpak inzake ondernemersvaardigheden uit te werken, rekening houdende met overgangsmaatregelen voor de betrokken organisaties. Aangezien de vernieuwing van de visie inzake ondernemerschap geen deel uitmaakt van het decretaal proces, wordt hier niet verder op ingegaan. Hiervoor wordt verwezen naar de nota aan de Vlaamse Regering waarin dit verder is uitgewerkt.

B. Adviezen

1. Bespreking advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

Op 18 september 2017 bracht de SERV zijn advies uit op het voorontwerp van decreet tot opheffing van de wettelijke bepalingen over de basiskennis van het bedrijfsbeheer. De SERV ondersteunt de beslissing van de Vlaamse Regering om deze wettelijke vereiste op te heffen, daar ze in strijd is met de Europese regelgeving.

De SERV wijst erop dat de verplichting tot het voorleggen van een basiskennis bedrijfsbeheer evenwel een relevant doel beoogde; zijnde het beperken van het aantal faillissementen en het garanderen van voldoende ondernemerscompetenties. Het is voor de SERV dan ook cruciaal dat deze doelstelling deel blijft uitmaken van de visie van de Vlaamse Regering. Naast een nettogroei van het aantal ondernemingen, is een sterke focus op de kwaliteit van het ondernemerschap nodig. Economisch en financieel kwalitatief ondernemerschap is uiteraard in de eerste plaats van belang voor de (startende) ondernemer zelf, maar ook voor de consument die producten afneemt, de werknemer die aan de slag is en de overheid die het bedrijf misschien economisch ondersteunt.

Repliek. Zowel in haar regeerakkoord 2014-2019 als in haar visienota 'Meer en ambitieuzer ondernemerschap' streeft de Vlaamse Regering naar een omkaderend beleid voor ondernemerscompetenties. Het uitgevoerd beleid in het kader van zowel het beleid ondernemersvorming en het beleid ondernemerschap als in het kader van het actieplan ondernemend onderwijs maken hiervan deel uit.

De SERV meent dat het in de bisnota aan de Vlaamse Regering (VR 2017 1407 DOC.0797/1Bis) voorgelegde plan van aanpak inzake ondernemersschapscompe-

tenties een duidelijke eerste aanzet geeft. Aandacht voor ondernemerscompetenties in het onderwijs is absoluut belangrijk.

Volgens de SERV is er evenwel meer mogelijk om de levensduur van startende ondernemingen te verlengen en de ondernemerskwaliteit te versterken. Ook private spelers, zoals werkgeversorganisaties, spelen een cruciale rol om startende ondernemers te begeleiden via het in de markt zetten van een alternatief (opleidings)aanbod zodat elke ondernemer zich kan voorbereiden op de opstartfase van een onderneming.

Repliek. De procesvoering rond een plan van aanpak inzake ondernemerscompetenties is opgestart. Het overleg met de verschillende stakeholders verloopt constructief en er komen nuttige ideeën aan de oppervlakte. De verschillende betrokken actoren worden gehoord en in de visie ingeschakeld, dus ook de werkgeversorganisaties, wiens aanbod meer dan gekend is bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

De sociale partners in de SERV roepen de Vlaamse Regering ook op een beleid te ontwikkelen dat in een zeer vroeg stadium zwakke schakels detecteert. Daarnaast moet het beleid inzake ondernemerscompetenties ook rekening houden met de nieuwkomers die in Vlaanderen een zaak willen opstarten.

Repliek. Het bestaande (pre)start beleid heeft reeds aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van elk van de mogelijke prestarters, dit door een screening van hun ondernemerscompetenties en de mogelijke opmaak van hun persoonlijk ontwikkelingsplan. Met betrekking tot groepen die wat verder van de arbeidsmarkt staan, zijn er specifieke initiatieven genomen. Zo werd er met betrekking tot nieuwkomers een specifieke ESF-oproep (Europees Sociaal Fonds) georganiseerd met als doelstelling vluchtelingen te informeren, ondersteunen en begeleiden naar ondernemerschap in Vlaanderen. Daarnaast staat het generieke prestartersinstrumentarium zoals Maak werk van je zaak, prestartbegeleiding van de startlabo's enzovoort, open voor deze doelgroep. Met betrekking tot de zwakke schakels is het net de bedoeling van het prestartersbeleid om deze tijdig te detecteren en hen tot zelfinzicht te brengen. Daarnaast is ook de beleidslijn dienstverlening aan ondernemingen ook gericht op het detecteren van zwakke schakels. De Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO), het Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen (NSZ) en de Vlaamse Confederatie Bouw hebben een dienstverlening aan ondernemingen die dreigen in moeilijkheden te komen. Dyzo biedt integrale dienstverlening aan ondernemers in moeilijkheden.

Verder is de SERV van mening dat de Vlaamse Regering moet blijven inzetten op een flankerend beleid in het kader van faillissementspreventie en preventief bedrijfsbeleid. De sociale partners verwachten dan ook dat het beleid uit het verleden hieromtrent geëvalueerd wordt, zodat de inzichten die daar uit voortkomen kunnen meegenomen worden.

Repliek. De focus van begeleiding is niet langer een afzonderlijk product in de kmo-portefeuille, maar ze wordt meegenomen in het dienstverleningsaanbod van het beleid ondernemerschap via de begeleidingen van UNIZO, NSZ, Vlaamse Confederatie Bouw en de uiteraard via de werking van onze gespecialiseerde partner Dyzo. De aanpak is gewijzigd maar de doelgroep blijft een volwaardige en gepaste begeleiding genieten.

De SERV is er wel van overtuigd dat een te lange overgangsperiode niet wenselijk is. Een overgangstermijn van één jaar (en dus inwerkingtreding op 1 september 2018) is, volgens de SERV nog steeds voldoende lang om het plan van aanpak uit te werken en de verschillende actoren in staat te stellen zich aan dat plan aan te passen. De SERV wijst erop dat een korte overgangstermijn tevens het risico

vermindert op praktijken waarbij reeds in de overgangperiode geen bewijs van basiskennis bedrijfsbeheer meer zou worden gevraagd.

Repliek. De SERV wijst terecht op dit reële gevaar. De lange overgangperiode verhoogt de onduidelijkheid voor zowel de startende als de reeds bestaande ondernemer. Naarmate de komende opheffing breder kenbaar wordt, verhoogt de kans dat de ondernemer er bewust voor kiest de bestaande wetgeving niet langer te respecteren, wat tot concurrentievervalsing kan leiden. De datum van inwerkingtreding, wordt op advies van de SERV, aangepast naar 1 september 2018.

Tot slot informeert de SERV in welke mate de Vlaamse overheid de mogelijke impact van verschillende wetgeving omtrent basiskennis bedrijfsbeheer in de verschillende regio's op ondernemers heeft bestudeerd.

Repliek. De betrokken ambtenaren van de verschillende regio's hebben op zeer regelmatige basis overleg en zijn volledig op de hoogte van alle initiatieven die in de regio genomen worden. Ook op kabinetsniveau is er regelmatig overleg. We zijn ons dus bewust van de impact van verschillende wetgeving in verschillende regio's.

Het behoort evenwel tot de beleidsbevoegdheid van de regio's hierover autonoom te beslissen. Ondernemers komende uit andere gewesten die zich in Vlaanderen wensen te vestigen, zullen net als de Vlaamse ondernemers geen basiskennis bedrijfsbeheer moeten bewijzen. In welke mate dit wel zal verwacht worden van een Vlaamse ondernemer die zich in Wallonië of in het Brussels Hoofdstedelijke gebied wenst te vestigen, behoort tot de beleidsbevoegdheid van de andere regio's.

2. Bespreking advies Raad van State

Op 26 februari 2018 heeft de Raad van State advies 62.904/1 uitgebracht over het voorontwerp van decreet.

In zijn advies stelt de Raad van State dat het geen aanbeveling verdient om bij decreet wijzigingen aan te brengen in bepalingen van een hiërarchisch lagere regeling, zoals die van een koninklijk besluit. Op die wijze dreigt immers onduidelijkheid te ontstaan omtrent de juridische waarde van de aldus gewijzigde bepalingen van het koninklijk besluit dat, als gevolg van de wijzigingen, zowel wetskrachtige als verordenende bepalingen zal bevatten zodat er in de toekomst vragen kunnen rijzen omtrent de bevoegdheid van de Vlaamse Regering om nog alle bepalingen van het betrokken besluit te kunnen wijzigen mits die een gewestbevoegdheid uitmaken. Aan de Vlaamse Regering wordt dan ook ter overweging gegeven om de wijzigingsbepalingen van, meer in het bijzonder, de koninklijke besluiten van 21 december 1974³ en 21 oktober 1998⁴ uit het voorontwerp van decreet te lichten en deze te integreren in een afzonderlijk ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering.

Het advies van de Raad van State wordt ter harte genomen. De artikelen 8 tot en met 12 inzake wijzigingsbepalingen van, meer in het bijzonder, de koninklijke besluiten van 21 december 1974 en 21 oktober 1998 worden uit het voorontwerp geschrapt. Deze opheffingsbepalingen zullen in een afzonderlijk besluit van de Vlaamse Regering worden geïntegreerd.

³ Koninklijk besluit van 21 december 1974 tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van installateur-frigorist in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen.

⁴ Koninklijk besluit van 21 oktober 1998 tot uitvoering van Hoofdstuk I van Titel II van de programwet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap.

C. Toelichting bij de artikelen

Het ontwerp van decreet beoogt de opheffing van de wettelijke bepalingen van de basiskennis van het bedrijfsbeheer.

De rechtsgrondslag voor de wettelijke vereiste van de basiskennis van het bedrijfsbedrijf zit vervat in artikel 3, 1°, en 4, §1, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap. Elk artikel van voormelde programmawet met betrekking tot de basiskennis bedrijfsbeheer en elke verwijzing naar de basiskennis bedrijfsbeheer in de programmawet, wordt opgeheven in de artikelen 2 tot en met 7 van het ontwerp van decreet.

Artikel 8 van het ontwerp van decreet heft het koninklijk besluit op van 12 juli 2006 betreffende de uitsluiting van de beroepsactiviteit van het thuisverkopen, van het bewijs van de basiskennis van het bedrijfsbeheer en de ministeriële besluiten van 18 oktober 2000 en 15 januari 2001 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer.

Artikel 9 voorziet erin dat het decreet op 1 september 2018 in werking treedt.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport,

Philippe MUYTERS

VOORONTWERP VAN DECREET
van 14 juli 2017

Ontwerp van decreet tot opheffing van de wettelijke bepalingen over de basiskennis van het bedrijfsbeheer

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 3, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap, gewijzigd bij de wet van 22 december 2003 en het decreet van 24 februari 2017, wordt punt 1° opgeheven.

Art. 3. Artikel 4 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 11 mei 2003 en het decreet van 24 februari 2017, wordt opgeheven.

Art. 4. In artikel 7, §1, van dezelfde wet wordt de zinsnede "in artikel 4, § 3, 1°, en" opgeheven.

Art. 5. In artikel 11 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 16 januari 2003, wordt paragraaf 2 vervangen door wat volgt:

"§2. Als de natuurlijke persoon die conform artikel 5, §2, het bewijs van de beroepsbekwaamheid levert, de onderneming verlaat, beschikt de onderneming over zes maanden om opnieuw te voldoen aan de vereisten, vermeld in artikel 5, §1."

Art. 6. In artikel 16, §1, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 16 januari 2003, wordt de zinsnede "de basiskennis van het bedrijfsbeheer en/of" opgeheven.

Art. 7. In artikel 17 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 16 januari 2003 en 11 mei 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt opgeheven;

2° paragraaf 5 wordt vervangen door wat volgt:

“§5. De rechtspersoon die houder is van een getuigschrift op zijn naam, mag zijn beroepswerkzaamheden blijven uitoefenen zolang de natuurlijke persoon die bewezen heeft dat hij beschikt over de beroepsbekwaamheid, de onderneming niet verlaat.

Zodra de voormelde natuurlijke persoon de onderneming verlaat, beschikt de voormelde rechtspersoon over zes maanden om te voldoen aan de vereisten, vermeld in artikel 5, §1.”.

Art. 8. In artikel 4 van het koninklijke besluit van 21 december 1974 tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van installateur-frigorist in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen wordt punt 1° opgeheven.

Art. 9. In artikel 5 van hetzelfde besluit, gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 3 oktober 1978 en 9 april 1980, worden paragraaf 1 en paragraaf 3 opgeheven.

Art. 10. In het koninklijk besluit van 21 oktober 1998 tot uitvoering van Hoofdstuk I van Titel II van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap, het laatst gewijzigd bij het besluit van de Vlaamse Regering van 17 maart 2017, wordt hoofdstuk III, dat bestaat uit artikel 6 tot en met 8, opgeheven.

Art. 11. In artikel 9 van hetzelfde besluit, vervangen bij het koninklijk besluit van 16 juni 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede “de basiskennis van het bedrijfsbeheer en/of” opgeheven;

2° in paragraaf 2, tweede lid, worden de woorden “basiskennis van het bedrijfsbeheer” vervangen door het woord “beroepsbekwaamheid”;

3° in paragraaf 3 worden de woorden “de basiskennis van het bedrijfsbeheer of” opgeheven.

Art. 12. Artikel 9bis van hetzelfde besluit, ingevoegd bij het koninklijk besluit van 16 juni 2003, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 9bis. Als de gegevens, vermeld in artikel 9, elektronisch kunnen worden geraadpleegd, hoeft de onderneming de stukken, vermeld in artikel 9, niet voor te leggen.”.

Art. 13. De volgende regelingen worden opgeheven:

1° het koninklijke besluit van 12 juli 2006 betreffende de uitsluiting van de beroepsactiviteit van het thuisverkopen van het toepassingsgebied van artikel 4, § 1, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap;

2° het ministerieel besluit van 18 oktober 2000 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer;

3° het ministerieel besluit van 15 januari 2001 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer.

Art. 14. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2019.

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport,

Philippe MUYTERS

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

Advies

Afschaffing basiskennis bedrijfsbeheer

Brussel, 18 september 2017

SERV_20170918_afschaffing_basiskennis_bedrijfsbeheer_ADV.docx

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen • Wetstraat 34-36, 1040 Brussel • T +32 2 209 01 11
info@serv.be • www.serv.be

Afschaffing basiskennis bedrijfsbeheer

Adviesvraag: Voorontwerp van decreet tot opheffing van de wettelijke bepalingen inzake de basiskennis bedrijfsbeheer
Adviesvrager: Philippe Muyters - Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport
Ontvangst adviesvraag: 17 juli 2017
Adviestermijn: 30 dagen
Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 20 (SAR-functie)
Goedkeuring raad: 18 september 2017

Contactpersoon: Tim Buyse - tbuyse@serv.be

De heer Philippe MUYTERS
Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport
Martelaarsplein 7
1000 BRUSSEL

contactpersoon
Tim Buyse
tbuyse@serv.be

ons kenmerk
SERV_BR_20170918_afschaffing_basiskennis_bedrijfsbeheer_tb

Brussel
18 september 2017

Afschaffing basiskennis bedrijfsbeheer

Mijnheer de minister

Met de opheffing van de wettelijke bepalingen inzake de basiskennis bedrijfsbeheer zet de Vlaamse Regering een nieuwe stap in de toepassing van de Europese Richtlijn 2013/55/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013.

Het attest basiskennis bedrijfsbeheer zal zo vanaf 1 september 2019 geen verplichting meer zijn wanneer een zelfstandige activiteit, in hoofdberoep of in bijberoep, wordt gestart en daarvoor een ondernemingsnummer wordt aangevraagd.

De SERV ondersteunt van de beslissing van de Vlaamse Regering om deze wettelijke vereiste op te heffen, daar ze in strijd is met de Europese regelgeving.

De verplichting tot het voorleggen van een basiskennis bedrijfsbeheer beoogde evenwel een relevant doel: het beperken van het aantal faillissementen en het garanderen van voldoende ondernemerscompetenties. Het is voor de SERV dan ook cruciaal dat deze doelstelling deel blijft uitmaken van de visie van de Vlaamse Regering. Naast een nettogroei van het aantal ondernemingen, is een sterke focus op de kwaliteit van het ondernemerschap nodig. Economisch en financieel kwalitatief ondernemerschap is uiteraard in de eerste plaats van belang voor de (startende) zelf, maar ook voor de consument die producten afneemt, de werknemer die aan de slag is en de overheid die het bedrijf misschien economisch ondersteunt.

De SERV meent dat het in de bisnota aan de Vlaamse Regering (VR 2017 1407 DOC.0797/1Bis) voorgelegde plan van aanpak inzake ondernemersschapscompetenties een duidelijke eerste aanzet geeft. Aandacht voor ondernemersschapscompetenties in het onderwijs is absoluut belangrijk.

Er is evenwel meer mogelijk om de levensduur van startende ondernemingen te verlengen en de ondernemerskwaliteit te versterken. Ook private spelers, zoals werkgeversorganisaties, spelen een cruciale rol om startende ondernemers te begeleiden via het in de markt zetten

Afschaffing basiskennis bedrijfsbeheer

van een alternatief (opleidings)aanbod zodat elke ondernemer zich kan voorbereiden op de opstartfase van een onderneming.

De sociale partners in de SERV roepen de Vlaamse Regering ook op een beleid te ontwikkelen dat in een zeer vroeg stadium zwakke schakels detecteert. Daarnaast moet het beleid inzake ondernemerscompetenties ook rekening houden met de nieuwkomers die in Vlaanderen een zaak willen opstarten. Verder is de SERV van mening dat de Vlaamse Regering moet blijven inzetten op een flankerend beleid in het kader van faillissementspreventie en preventief bedrijfsbeleid. De sociale partners verwachten dan ook dat het beleid uit het verleden hieromtrent geëvalueerd wordt, zodat de inzichten die daar uit voortkomen kunnen meegenomen worden.

De SERV is er wel van overtuigd dat een te lange overgangsperiode niet wenselijk is. Een overgangstermijn van één jaar (en dus inwerkingtreding op 1 september 2018) is nog steeds voldoende lang om het plan van aanpak uit te werken en de verschillende actoren in staat te stellen zich aan dat plan aan te passen, maar zou tegelijk het risico verminderen op praktijken waarbij reeds in de overgangsperiode geen bewijs van basiskennis bedrijfsbeheer meer zou worden gevraagd.

Tot slot wenst de SERV te informeren in welke mate de Vlaamse overheid de mogelijke impact van verschillende wetgeving omtrent basiskennis bedrijfsbeheer in de verschillende regio's op ondernemers heeft bestudeerd.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Ann Vermorgen
voorzitter

VOORONTWERP VAN DECREET
van 26 januari 2018

Ontwerp van decreet tot opheffing van de wettelijke bepalingen over de basiskennis van het bedrijfsbeheer

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 3, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap, gewijzigd bij de wet van 22 december 2003 en het decreet van 24 februari 2017, wordt punt 1° opgeheven.

Art. 3. Artikel 4 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 11 mei 2003 en het decreet van 24 februari 2017, wordt opgeheven.

Art. 4. In artikel 7, §1, van dezelfde wet wordt de zinsnede "in artikel 4, § 3, 1°, en" opgeheven.

Art. 5. In artikel 11 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 16 januari 2003, wordt paragraaf 2 vervangen door wat volgt:

"§2. Als de natuurlijke persoon die conform artikel 5, §2, het bewijs van de beroepsbekwaamheid levert, de onderneming verlaat, beschikt de onderneming over zes maanden om opnieuw te voldoen aan de vereisten, vermeld in artikel 5, §1."

Art. 6. In artikel 16, §1, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 16 januari 2003, wordt de zinsnede "de basiskennis van het bedrijfsbeheer en/of" opgeheven.

Art. 7. In artikel 17 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 16 januari 2003 en 11 mei 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt opgeheven;

2° paragraaf 5 wordt vervangen door wat volgt:

“§5. De rechtspersoon die houder is van een getuigschrift op zijn naam, mag zijn beroepswerkzaamheden blijven uitoefenen zolang de natuurlijke persoon die bewezen heeft dat hij beschikt over de beroepsbekwaamheid, de onderneming niet verlaat.

Zodra de voormelde natuurlijke persoon de onderneming verlaat, beschikt de voormelde rechtspersoon over zes maanden om te voldoen aan de vereisten, vermeld in artikel 5, §1.”.

Art. 8. In artikel 4 van het koninklijke besluit van 21 december 1974 tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van installateur-frigorist in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen wordt punt 1° opgeheven.

Art. 9. In artikel 5 van hetzelfde besluit, gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 3 oktober 1978 en 9 april 1980, worden paragraaf 1 en paragraaf 3 opgeheven.

Art. 10. In het koninklijk besluit van 21 oktober 1998 tot uitvoering van Hoofdstuk I van Titel II van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap, het laatst gewijzigd bij het besluit van de Vlaamse Regering van 17 maart 2017, wordt hoofdstuk III, dat bestaat uit artikel 6 tot en met 8, opgeheven.

Art. 11. In artikel 9 van hetzelfde besluit, vervangen bij het koninklijk besluit van 16 juni 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede “de basiskennis van het bedrijfsbeheer en/of” opgeheven;

2° in paragraaf 2, tweede lid, worden de woorden “basiskennis van het bedrijfsbeheer” vervangen door het woord “beroepsbekwaamheid”;

3° in paragraaf 3 worden de woorden “de basiskennis van het bedrijfsbeheer of” opgeheven.

Art. 12. Artikel 9bis van hetzelfde besluit, ingevoegd bij het koninklijk besluit van 16 juni 2003, wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 9bis. Als de gegevens, vermeld in artikel 9, elektronisch kunnen worden geraadpleegd, hoeft de onderneming de stukken, vermeld in artikel 9, niet voor te leggen.”.

Art. 13. De volgende regelingen worden opgeheven:

1° het koninklijke besluit van 12 juli 2006 betreffende de uitsluiting van de beroepsactiviteit van het thuisverkopen van het toepassingsgebied van artikel 4, § 1, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap;

2° het ministerieel besluit van 18 oktober 2000 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer;

3° het ministerieel besluit van 15 januari 2001 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer.

Art. 14. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2018 .

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport,

Philippe MUYTERS

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 62.904/1
van 26 februari 2018

over

een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘tot
opheffing van de wettelijke bepalingen over de basiskennis van
het bedrijfsbeheer’

Op 26 januari 2018 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘tot opheffing van de wettelijke bepalingen over de basiskennis van het bedrijfsbeheer’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 22 februari 2018. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Chantal BAMPs, staatsraden, Michel TISON en Johan PUT, assessoren, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Paul DEPUYDT, eerste auditeur-afdelingshoofd.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 26 februari 2018.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN DECREET

1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe om vanaf 1 september 2018¹ een einde te stellen aan de verplichting om over een attest over de basiskennis van het bedrijfsbeheer te beschikken om een zelfstandige activiteit, in hoofdberoep of in bijberoep, op te starten. Het ontworpen decreet beoogt daartoe diverse bepalingen van de programmawet van 10 februari 1998 ‘tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap’ (artikelen 2 tot 7) en van een aantal koninklijke besluiten waarin van de vereiste basiskennis van het bedrijfsbeheer wordt uitgegaan (artikelen 8 tot 12), aan te passen. Tevens worden sommige koninklijke en ministeriële besluiten opgeheven, rekening houdend met de beoogde afschaffing van het vereiste inzake de basiskennis van het bedrijfsbeheer (artikel 13).

ALGEMENE OPMERKING

2. Het verdient geen aanbeveling om bij decreet wijzigingen aan te brengen in bepalingen van een hiërarchisch lagere regeling, zoals die van een koninklijk besluit. Op die wijze dreigt immers onduidelijkheid te ontstaan omtrent de juridische waarde van de aldus gewijzigde bepalingen van het koninklijk besluit dat, als gevolg van de wijzigingen, zowel wetskrachtige als verordenende bepalingen zal bevatten zodat er in de toekomst vragen kunnen rijzen omtrent de bevoegdheid van de Vlaamse Regering om nog alle bepalingen van het betrokken besluit te kunnen wijzigen mits die een gewestbevoegdheid uitmaken.² Aan de Vlaamse Regering wordt dan ook ter overweging gegeven om de wijzigingsbepalingen van, meer in het bijzonder, de koninklijke besluiten van 21 december 1974³ en 21 oktober 1998⁴ uit het voorontwerp van decreet te lichten en deze te integreren in een afzonderlijk ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Greet VERBERCKMOES

Marnix VAN DAMME

¹ Zie artikel 14 van het voorontwerp van decreet.

² Zie, wat dit laatste betreft, inzonderheid de artikelen 11, 2°, en 12 van het ontwerp.

³ Koninklijk besluit van 21 december 1974 ‘tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van installateur-frigorist in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen’.

⁴ Koninklijk besluit van 21 oktober 1998 ‘tot uitvoering van Hoofdstuk I van Titel II van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap’.

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 3, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap, gewijzigd bij de wet van 22 december 2003 en het decreet van 24 februari 2017, wordt punt 1° opgeheven.

Art. 3. Artikel 4 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 11 mei 2003 en het decreet van 24 februari 2017, wordt opgeheven.

Art. 4. In artikel 7, §1, van dezelfde wet wordt de zinsnede "in artikel 4, §3, 1°, en" opgeheven.

Art. 5. In artikel 11 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 16 januari 2003, wordt paragraaf 2 vervangen door wat volgt:

"§2. Als de natuurlijke persoon die conform artikel 5, §2, het bewijs van de beroepsbekwaamheid levert, de onderneming verlaat, beschikt de onderneming over zes maanden om opnieuw te voldoen aan de vereisten, vermeld in artikel 5, §1."

Art. 6. In artikel 16, §1, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 16 januari 2003, wordt de zinsnede "de basiskennis van het bedrijfsbeheer en/of" opgeheven.

Art. 7. In artikel 17 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 16 januari 2003 en 11 mei 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt opgeheven;

2° paragraaf 5 wordt vervangen door wat volgt:

"§5. De rechtspersoon die houder is van een getuigschrift op zijn naam, mag zijn beroepswerkzaamheden blijven uitoefenen zolang de natuurlijke persoon die bewezen heeft dat hij beschikt over de beroepsbekwaamheid, de onderneming niet verlaat.

Zodra de voormelde natuurlijke persoon de onderneming verlaat, beschikt de voormelde rechtspersoon over zes maanden om te voldoen aan de vereisten, vermeld in artikel 5, §1."

Art. 8. De volgende regelingen worden opgeheven:

- 1° het koninklijk besluit van 12 juli 2006 betreffende de uitsluiting van de beroepsactiviteit van het thuisverkopen van het toepassingsgebied van artikel 4, §1, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap;
- 2° het ministerieel besluit van 18 oktober 2000 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer;
- 3° het ministerieel besluit van 15 januari 2001 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer.

Art. 9. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2018.

Brussel, 9 maart 2018.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport,

Philippe MUYTERS

BIJLAGE BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING:
Reguleringsimpactanalyse

Reguleringsimpactanalyse voor Opheffing basiskennis bedrijfsbeheer

1 Gegevens van het advies

1.1 Gegevens van de regelgeving

nummer taal- en wetgevingstechnisch advies	<Vul hier de gewenste informatie in>
bevoegde minister(s) van de regelgeving	De heer Philippe Muyters, Vlaams minister bevoegd voor de economie
RIA	Ja
JoKER	Neen
armoedetoets	Neen
toets lokale besturen	Neen
link naar de regelgevingsagenda	Pj - 244071

1.2 Gegevens van de aanvrager

e-mailadres	Saskia.baele@vliao.be
organisatie	Vlaamse overheid
beleidsdomein	Economie, Wetenschap en Innovatie
entiteit	Agentschap Innoveren & Ondernemen

2 Titel en fase

Voorontwerp van decreet tot opheffing van de wettelijke bepalingen inzake de basiskennis van het bedrijfsbeheer.

3 Samenvatting

Voorwerp van deze reguleringsimpactanalyse is de evaluatie van de huidige wettelijke verplichting van de basiskennis van het bedrijfsbeheer en het hieruit voortvloeiende voorstel tot opheffing deze wettelijk verplichting.

Na grondige analyse van de huidige wetgeving inzake basiskennis bedrijfsbeheer blijkt dat deze haar doelstellingen niet behaalt, geen adequaat middel is tegen faillissementen, de ondernemerschapsvaardigheden niet verhoogd en een drempel is voor nieuwe ondernemingen.

Daarenboven laat de Europese juridische en beleidscontext niet langer ruimte voor maatregelen die niet kunnen verantwoord worden op grond van dwingende reden van algemeen belang en niet proportioneel zijn.

Het is de Vlaamse beleidskeuze te komen tot een kwaliteitsvolle regelgeving die geen drempels opwerpt maar inzet op ondernemerschap ondersteunende maatregelen.

Derhalve wordt voorgesteld de wettelijke verplichting van de basiskennis van het bedrijfsbeheer met haar beperkingen op te heffen en verder in te zetten op de ondernemerschapsondersteunende maatregelen. Het Agentschap Innoveren & Ondernemen beschikt hier reeds over een ruim instrumentarium en zal dit samen met de stakeholders verder uitbouwen.

4 Aanleiding

Huidige RIA binnen de ruimere context analyse vestigingswetgeving

De Vlaamse Regering geeft in haar Regeerakkoord aan zwaar in te zetten op ondernemerschap. Ze wenst de ondernemerschapscultuur te stimuleren door het promoten van ondernemerschap, meer starters en meer kennisgedrevenheid en doorgroei¹.

Sinds de 6^e staatshervorming is de bevoegdheid inzake vestigingswetgeving geregionaliseerd. Naast de 27 gereguleerde beroepen behoort ook de algemene voorwaarde rond basiskennis bedrijfsbeheer sinds die datum tot het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie. De heer Muyters, Vlaams minister bevoegd voor de economie, heeft in deze een onderzoek gelast teneinde na te gaan hoe de 'toegang tot het beroep' modern en kwaliteitsvoller kan worden georganiseerd.

Het doel van de modernisering is in eerste instantie het wegnemen van drempels tot ondernemerschap en administratieve vereenvoudiging om te komen tot een versterkt ondernemerschap in Vlaanderen.

Sinds 18 januari 2016 is de Europese Richtlijn 2013/55/EU van het Europese Parlement en de Raad van 20 november 2013 tot wijziging van Richtlijn 2005/36/EG betreffende de erkenning van beroepskwalificaties, van toepassing. Deze Richtlijn heeft een grote impact op de gereguleerde beroepen en de vestigingsvoorwaarden. Hierdoor komt de huidige vestigingswetgeving zwaar onder druk te staan. Deze impact maakt een significant deel uit van voorliggende analyse. Het toekomstige beleid inzake toegang tot het beroep zal mede moeten worden afgestemd op het Europese beleid en regelgeving.

Belangrijk onderdeel van de analyse, is het uitgebreid consultatieproces. Aangezien zowel overkoepelende organisaties als beroepsfederaties mee aan de wieg stonden van de vestigingswetgeving is het evident dat zij belanghebbende/betrokken partij zijn in dit evaluatieproces.

¹ [Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019](#), p. 57 – 58.

Gelet op de omvang van dergelijk onderzoek en de noodzaak om snel te reageren, wordt gefaseerd te werk gegaan.

Wat betreft 16 beroepen² werd het consultatieproces en de analyse begin 2017 afgerond. Het resultaat en voorstel van remediering werd in een visienota voorgelegd aan de Vlaamse Regering en genoot op 17/3/2017 de definitieve goedkeuring. Ter uitvoering van deze visienota worden de koninklijke besluiten die de beroepsbekwaamheden van deze 16 beroepen bepalen, bij besluit van Vlaamse Regering opgeheven.

Voorwerp van voorliggende RIA betreft de analyse en het hieruit voortvloeiende voorstel tot opheffing van de basiskennis bedrijfsbeheer.

Rest nog de overige beroepen die zich allen situeren in de bouwsector. Aangezien het onderzoek nog lopende is, zullen de resultaten in een volgend rapport worden uitgewerkt.

5 Probleembeschrijving

5.1 Opzet huidige wetgeving

De basiskennis bedrijfsbeheer is vastgelegd en omschreven in de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap en verder uitgewerkt in het koninklijk besluit van 21 oktober 1998 tot uitvoering van voormelde programmawet.

Sinds 1998 moet elke kleine of middelgrote ondernemingen of iedereen die in Vlaanderen een zelfstandige activiteit wenst uit oefenen - behoudens in geval van uitzondering³ - de basiskennis bedrijfsbeheer bewijzen.

De wet vertrok vanuit de vaststelling dat teveel startende ondernemingen binnen de 5 jaar faalt, vaak bij gebrek aan ondernemersvaardigheden.

Doelstelling voor de uitbreiding naar alle beroepen in 1998 was:

- het aantal faillissementen, in hoofdzaak bij starters, te verlagen
- door de algemene competenties van nieuwe ondernemers te versterken.

Modaliteiten basiskennis bedrijfsbeheer: wat, hoe, wie.

Wat:

Het leerprogramma basiskennis bedrijfsbeheer wordt op rigide wijze gedefinieerd in artikel 6 van het koninklijk besluit en bestaat uit elementaire kennis over de oprichting van een onderneming, boekhoudkundige, financiële

² slager groothandelaar, droogkuiser-verver, restaurateur of traiteur-banketaannemer, brood- en banketbakker, motorvoertuigen intersectoraal, rijwielactiviteiten, motorvoertuigen met een maximale massa tot 3,5 ton, motorvoertuigen met een maximale massa van meer dan 3,5 ton, beenhouwer-spekslager, voetverzorger, kapper, schoonheidsspecialist, masseur, opticien, dentaaltechnicus en begrafenisondernemer

³ Vrije beroepen en beroepen met een eigen reglementering op het gebeid van de basiskennis van het bedrijfsbeheer zijn vrijgesteld. Het gaat om bedrijfsrevisoren, accountants, fiscale adviseurs, boekhouders, vastgoed- en effectenmakelaars, landmeters, vervoerders van goederen en personen, verzekeringsagenten en -makelaars en rijsschoolhouders, architecten, advocaten, ...

Ook bedrijven met meer dan 50 werknemers worden vrijgesteld.

en fiscale aspecten, commercieel beheer, wetgeving, ondernemend denken en ondernemerscompetenties. In desbetreffend artikel wordt zelfs bepaald dat de leerstof in niet minder dan 120 uren mag verworven worden.

Hoe:

Artikel 7 en 8 van het koninklijk besluit beschrijven de verschillende manieren waarop ondernemers kunnen aantonen over de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer te beschikken:

- Getuigschrift uitgereikt in de derde graad van het secundair onderwijs, het secundair volwassenonderwijs, de centra voor middenstandopleiding, de centrale examencommissie;
- Diploma hoger onderwijs;
- Een getuigschrift waaruit blijkt dat de betrokkenen een cursus van tenminste 128 uren van bedrijfsbeheer met vrucht heeft gevolgd, gespreid over tenminste 3 maanden, voor zover de naleving van die normen en conformiteit van de lessen met het programma bepaald in het koninklijk besluit worden bevestigd door de minister of zijn gedelegeerde;
- Op basis van voldoende relevante praktijkervaring als zelfstandige, ondernemershoofd, bediende in een leidinggevende functie, werkend vennoot;
- ...

Wie:

De basiskennis bedrijfsbeheer hoeft niet noodzakelijk door het zelfstandig ondernemingshoofd te worden bewezen. Ook de echtgenoot/wettelijk samenwonende partner, de natuurlijke persoon die het dagelijks beheer uitoefent, een zelfstandige helper of een bediende met een leidende functie kunnen het bewijs leveren.

5.2 Doelmatigheid huidige werking

4.2.1 Geen trendbreuk in aantal faillissementen

De basiskennis bedrijfsbeheer als algemene vestigingsvoorwaarde had tot doel het aantal faillissementen, in hoofdzaak bij starters, te beperken.

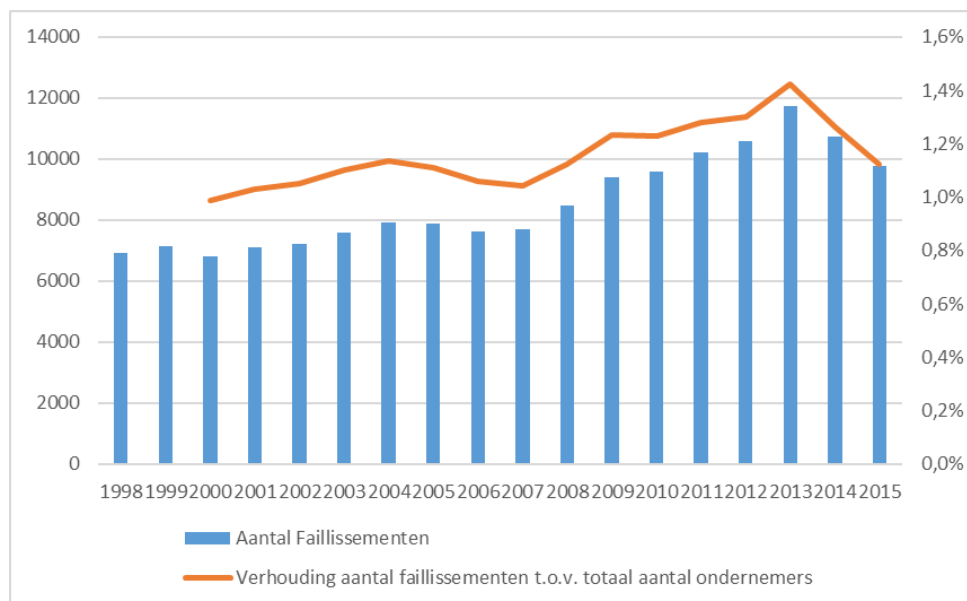
Bij realisatie van deze doelstelling zou men dus, na correctie voor andere factoren, een trendbreuk mogen verwachten na 1998.

Uit het onderzoek van IDEA Consult blijkt dat helaas niet het geval.

Uit het onderzocht cijfermateriaal blijkt dat het aantal faillissementen, op conjuncturele schommelingen na, op lange termijn een duidelijke stijgende lijn vertoont.

'Ondanks de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer neemt het aantal faillissementen alleen maar toe, ook als er rekening gehouden wordt met groeiend aantal ondernemers.

...

Figuur 1: Aantal faillissementen, totaal en tov aantal ondernemers België

Bron: bewerking IDEA consult op basis van Statistics Belgium (FOD Economie)

...

Door starters beter voor te bereiden op het ondernemerschap, beoogt men het aandeel jonge bedrijven dat failliet gaat te beperken. De eerste jaren zijn voor een onderneming het meest risicovol. Een jong bedrijf is minder gewapend tegen conjuncturele tegenslagen door een gebrek aan reserves en ervaring. Een andere belangrijke factor is een gebrek aan competenties. Een sterke voorbereiding op het ondernemerschap kan de nodige competenties versterken om deze zaken op te vangen en er goed mee om te gaan.

*Als we veronderstellen dat de basiskennis bedrijfsbeheer ondernemers beter voorbereidt, zou men verwachten dat het aandeel van jonge bedrijven in het totaal aantal faillissementen afneemt.*⁴

In haar onderzoek kon IDEA Consult echter geen structurele verandering waarnemen in het aandeel falingen bij jonge ondernemers ten opzichte van alle ondernemingen.

Conclusie: de basiskennis bedrijfsbeheer zoals vastgelegd en uitgewerkt in de huidige wetgeving is geen adequaat middel tegen faillissement en faalt in haar primordiale doelstelling.

4.2.2. Basiskennis bedrijfsbeheer ter versterking van de ondernemersvaardigheden

De versterking van de ondernemersvaardigheden was een tweede doelstelling welke men door middel van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer wou verwezenlijken.

In haar studie keek IDEA Consult naar de competenties als factor in het oprichten en falen van ondernemingen en de specifieke bijdrage van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer in deze competenties.

Rigide programma basiskennis bedrijfsbeheer geen adequaat middel voor verwerven van ondernemersvaardigheden

Het leerprogramma basiskennis bedrijfsbeheer wordt op rigide wijze gedefinieerd in artikel 6 van het koninklijk besluit van 21 oktober 1998. Naast de inhoud wordt ook het aantal lesuren als de periode waarover de cursus dient te worden gespreid bepaald in het KB. Gestandaardiseerde opleidingen zijn het gevolg. Elke vorm van bewegingsruimte en flexibiliteit wordt ontnomen.

Uit de studie van IDEA Consult blijkt dat de opleidingstrajecten om een attest bedrijfsbeheer te verkrijgen hierdoor aan doeltreffendheid verliest:

- de inhoud en leerstof van de opleiding is immers sterk gereguleerd binnen het wettelijk kader en biedt weinig ruimte voor flexibiliteit en aanpassing aan specifieke ondernemersnoden waardoor de opleidingen te weinig aangepast zijn aan de specifieke informatienoden;
- de opleidingen houden geen rekening met niveaudifferentiaties van de deelnemers;
- strategische aspecten van een realistisch ondernemingsplan (markten, strategie, marketing,...) komen echter veel minder aan bod en worden ook niet getoetst.

Idea Consult concludeert dat dit maakt dat de opleiding een vrij enge, theoretische invulling krijgt in termen van ondernemerscompetenties.⁵

⁴ IDEA Consult - maart 2017 - Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p.14-15.

⁵ IDEA Consult - maart 2017 - Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p.14.

Centrale examencommissie⁶

Voor wie op basis van eigen studie van de online syllabus een proef aflegt bij de centrale examencommissie, gelden bovenvermelde bedenkingen zelfs nog sterker. Het examen is puur theoretisch, er moet geen financieel business plan worden verdedigen en het systeem laat niet toe om de ondernemerscapaciteiten te beoordelen.

Een substantiële groep opteert voor deze op het eerste zicht kortere weg.

Uit onderstaande tabel blijkt echter dat het niet eenvoudig is om in één keer voor deze toets te slagen, met een slagingspercentage van rond de 50%.

De centrale examencommissie is derhalve geen kwalitatief hulpmiddel om de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer aan te tonen.

Inschrijvingen en geslaagden centrale examencommissie

	2015	2016
Ingeschreven	4.773	5.149
Geslaagd	2.051	2.669
Aandeel geslaagd	43%	51,8%

Bron: VLAIO, 2017

Bewijs basiskennis bedrijfsbeheer door diploma hoger onderwijs

Het bewijs van de basiskennis kan eveneens geleverd worden door diploma's hoger onderwijs, ongeacht of in deze opleiding enige vorm van basiskennis bedrijfsbeheer was geïntegreerd.

De wetgever ging uit van de veronderstelling dat hoger opgeleiden de facto over de nodige ondernemersvaardigheden beschikken.

Eenzijds geeft dit een potentieel vals gevoel van beheersen van competenties.

Anderzijds blijkt uit de bevindingen van IDEA Consult dat niettegenstaande het hoger opleidingsniveau in Vlaanderen de individuele zelfperceptie ten aanzien van ondernemerschap in Vlaanderen eerder laag is.

Bewijs basiskennis bedrijfsbeheer door beroepservaring

Afhankelijk of de ervaring werd opgedaan als eenzijdig zelfstandige of ondernemingshoofd, of anderzijds als leidinggevend bediende of werkend vennoot is respectievelijk 3 of 5 jaar ervaring vereist.

Vooreerst is de uitoefening van dergelijke functies geen garanties dat de vereiste bekwaamheid en kennis werd opgebouwd. Daarenboven gebeurt de bewijsvoering op grond van verschillende criteria, die moeilijk verifieerbaar zijn, vaak niet waarheidsgetrouw zijn en ruimte voor interpretatie laten.

Bewijs basiskennis bedrijfsbeheer door een aangestelde

Het systeem dat niet het zelfstandig ondernemingshoofd maar ook anderen het bewijs kunnen leveren, roept meerdere vragen op.

Eenzijds kan niet verwacht worden dat enkel en alleen de zaakvoerder de ondernemersvaardigheden bewijst. Dit is zeker het geval wanneer de onderneming bestaat uit meerder zaakvoerders of meerdere werknemers in dienst heeft.

Anderzijds wordt heel wat misbruik gemaakt door de basiskennis bedrijfsbeheer te laten bewijzen door personen die geen daadwerkelijke band hebben met de onderneming. Denken we hier aan ouders, grootouders, kinderen,

⁶ IDEA Consult - maart 2017 - Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p. 11.

partners, samenwonende, ooms en tantes, neven en nichten,... die hun basiskennis bedrijfsbeheer ter beschikking stellen.

Erger is het met 'stromannen' die hun ondernemersvaardigheden 'uitlenen' of 'verkopen' aan ondernemingen.

De onderneming in kwestie beschikt enkel in titel over een aangestelde die de basiskennis bedrijfsbeheer bewijst, maar de effectieve deelname van de aangestelde in deze onderneming en de ter beschikking stelling en aanwending van de competenties binnen deze onderneming zijn eerder onbestaand.

Conclusie:

De wijze waarop de ondernemersvaardigheden kunnen worden vergaard als ook de middelen waarmee men het bewijs van de ondernemersvaardigheden kan leveren, zijn niet doeltreffend en garanderen ook niet dat veronderstelde competenties wel degelijk aanwezig zijn.

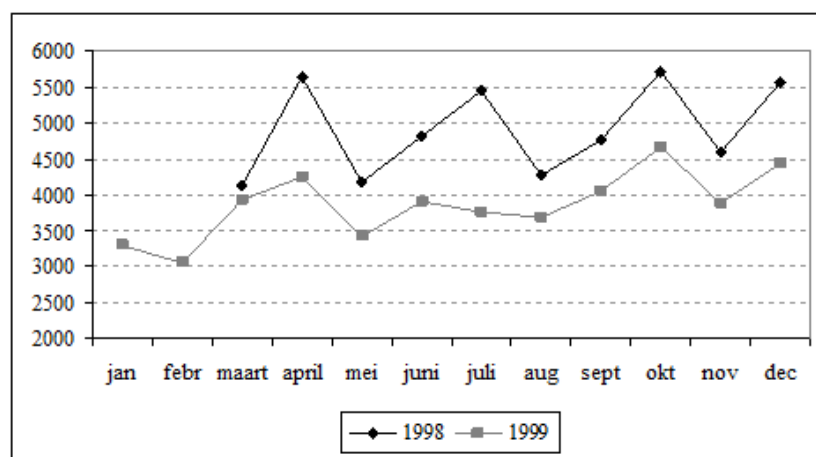
De oorspronkelijke doelstelling om starters niet te laten starten zonder dat de nodige competenties voorhanden zijn, wordt in de praktijk aangetast door een diversiteit aan uitgeholde middelen.

4.2.3. Basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel

Op vraag van het VBO heeft Idea Consult in 2000 een onderzoek gedaan naar de administratieve verplichtingen voor startende bedrijven.

Volgens het onderzoek tonen de cijfers aan dat het aantal starters in België in 1999 tot 50.000 gedaald was. In de periode 1997-1998 waren er ieder jaar nog ongeveer 60.000 starters.

Idea Consult stelde vast dat de introductie van het attest basiskennis bedrijfsbeheer sinds 1 januari 1999 is samengegaan met een terugval van het aantal nieuwe inschrijvingen in het handelsregister in 1999 met ongeveer 20% ten opzichte van 1998. De daling was het sterkst bij de nieuwe inschrijving van eenmanszaken waarbij in 1999 een daling van 23.9% ten opzichte van 1998 werd vastgesteld.

⁷ Studie in opdracht van het Verbond van Belgische Ondernemingen uitgevoerd door IDEA Consult – april 2000 – Administratieve lasten voor startende ondernemingen, p.11, 117;

Conclusie:

De invoering van het attest had een ondubbelzinnig negatief effect op het startend ondernemerschap en vormt een wettelijke drempel bij de opstart van een onderneming.

4.2.4. Samenvatting conclusie

De wettelijke vereiste van het bewijs van basiskennis bedrijfsbeheer:

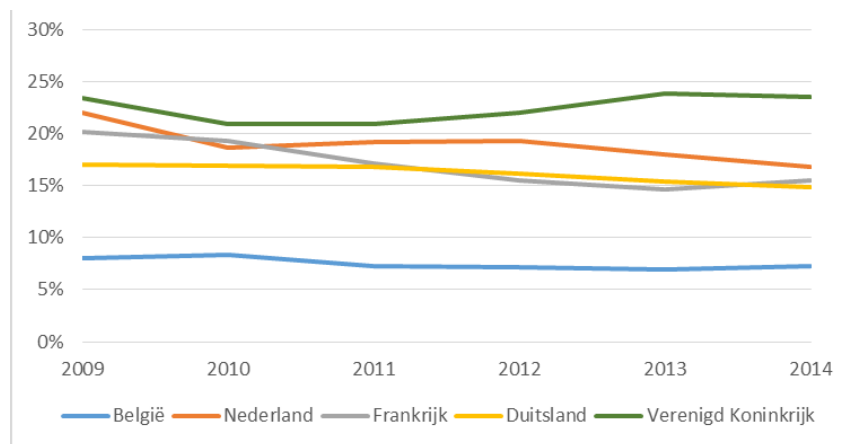
- *is geen adequaat middel tegen faillissementen;*
- *garandeert geen of onvoldoende ondernemersvaardigheden;*
- *is een wettelijke drempel die het ondernemerschap afremt.*

5.3 Ondernemerschapsklimaat in internationaal perspectief**4.3.1. Nieuw ondernemerschap laag in Vlaanderen⁸**

Uit het onderzoek van IDEA Consult blijkt het ondernemerschap in Vlaanderen in verhouding tot de andere Europese Landen beduidend laag ligt.

Dit blijkt onder meer uit het percentage van de turbulentie. Dit percentage geeft de verhouding van het aandeel starters en stopzettingen in een bepaald jaar en is een goede graadmeter voor het verloop van bedrijven in een economie. Onderstaande grafiek toont de uitzonderlijk lage turbulentie in België aan terwijl deze in Nederland gemiddeld meer dan dubbel zo hoog is.

Figuur 2: Turbulentie België Bron: Eurostat Business indicators ¹

Bron: bewerking IDEA Consult op basis van Eurostat, Business demography statistics

'Een lage turbulentie heeft zowel voor- als nadelen. Het positieve aspect is dat het wijst op een stabiel klimaat met een beperkt aantal stopzettingen.

⁸ IDEA Consult – maart 2017 – Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p. 5-7.

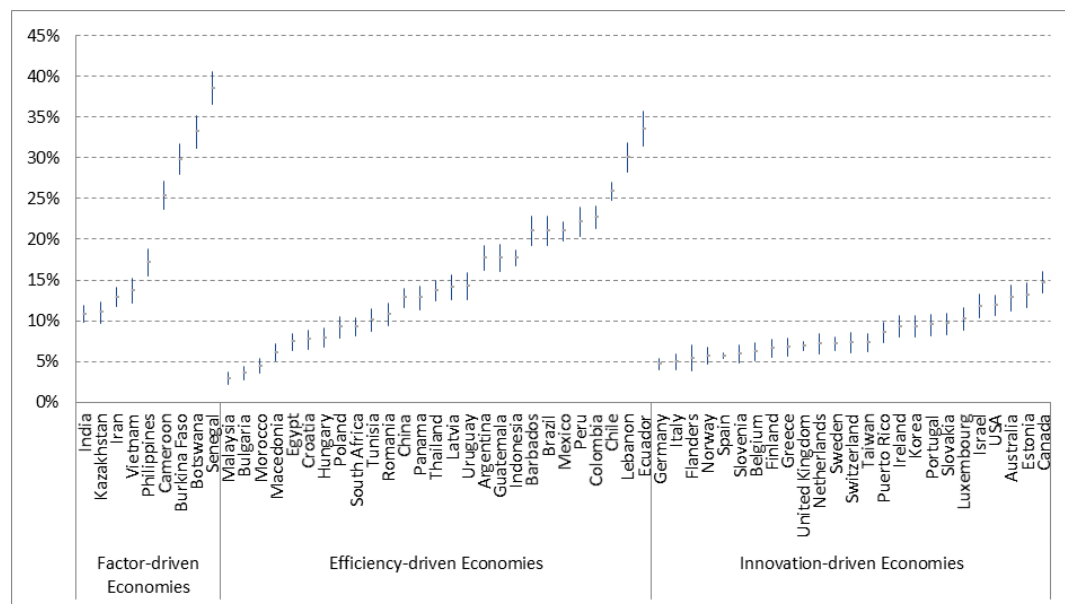
De keerzijde van de medaille is dat een lage turbulentie ook wijst op een laag aandeel nieuwe ondernemingen. Turbulentie in het aantal ondernemers is een indicator voor creative destruction. Deze op het eerste zicht contradictorische term verwijst naar het proces in een economie waarbij nieuwe, innovatievere en productievere ondernemingen anderen uit de markt concurreren. Het resultaat hiervan is een innovatievere economie met productievere ondernemingen. Op langere termijn wordt 50% van de productiviteitsgroei toegewezen aan dit proces van creative destruction⁹. Cijfers voor Vlaanderen geven ook aan dat de innovatiegerichtheid met 28% lager ligt dan het gemiddelde van 33% in de referentielanden in de Global Entrepreneurship Monitor.

...

Onderstaande figuur geeft het belang van starters weer voor Vlaanderen en België in een internationaal perspectief, op basis van de TEA-indicator. TEA staat voor Total Early-stage Entrepreneurial Activity. Deze indicator geeft weer hoeveel personen in de totale bevolking tussen 18-64 jaar stelt actief betrokken te zijn bij het oprichten van een nieuwe onderneming (zogenaamd ontluikend of nascent ondernemerschap) of leiding geeft aan een eigen bedrijf dat niet ouder is dan 3,5 jaar (nieuw ondernemerschap)¹⁰.

...

De grafiek geeft duidelijk aan de België in de staartgroep van de innovatie-gedreven economieën zit wat betreft het nieuw ondernemerschap. Deze cijfers liggen nog iets lager voor Vlaanderen.

Figuur 3: Nieuw Ondernemerschap in Internationaal Perspectief, 2015 (TEA in % 18-64, GEM 2015)

Bron: Holvoet, T., Bosma, N. en Crijns, H. (2016)

Statistieken van Eurostat, die in tegenstelling tot de TEA gebaseerd zijn op administratieve registratie, bevestigen dit beeld. Het aandeel starters bedroeg in 2014 met 4,3% minder dan de helft van het aandeel in Nederland en Frankrijk. Maar daar staat ook een heel laag percentage aan stopzettingen tegenover. Terwijl er in 2013 slechts

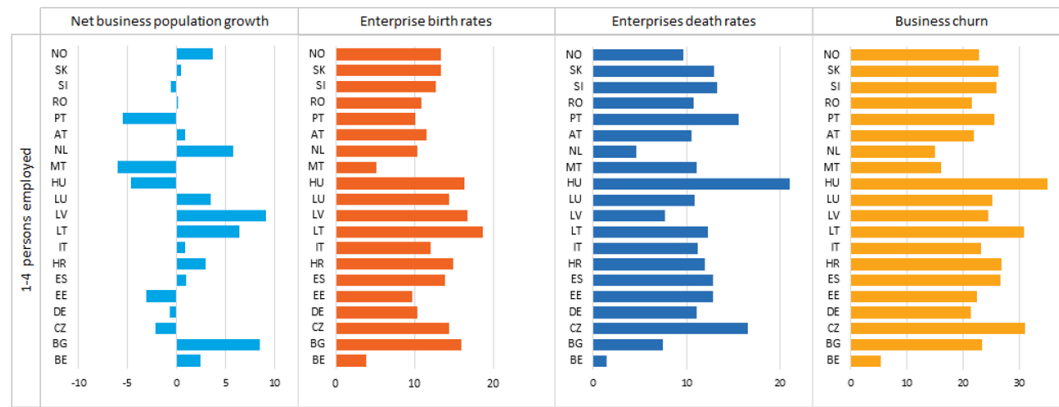
⁹ Cabellero, R; Creative Destruction, The New Palgrave Dictionary of Economics, Second Edition, 2008.

¹⁰ Holvoet, T., Bosma, N. en Crijns, H. (2016), "Global Entrepreneurship Monitor 2001-2015. 15 jaar GEM Vlaanderen: een overzicht," Beleidsrapport STORE-B-15-011, pp. 23

3,5% van alle ondernemingen werden stopgezet in België, was dit in Nederland 7,6% en in het Verenigd Koninkrijk zelfs 9,7%.

Onderstaande figuur geeft ter illustratie een overzicht van de netto groei, het aantal nieuwe ondernemingen, het aantal stopzettingen en de turbulentie in 2012 voor bedrijven van 1 tot 4 werknemers. Hieruit komt opnieuw de Europese positionering van België op vlak van ondernemerschap mooi naar voren. Van alle weergegeven Europese landen heeft België verreweg het laagste aandeel starters en stopzettingen.

Figuur 3: Internationale vergelijking ondernemerschap Bron: Eurostat Business indicators ¹¹

4.3.2. Faalangst als belangrijkste factor op ondernemerschap

In Vlaanderen is er een algemeen gunstig klimaat voor KMO's. Niettegenstaande kent Vlaanderen een relatief laag starterspercentage en presteert het zwak inzake ondernemingszin en ondernemingsdynamiek. Dit komt voornamelijk omdat de angst om te mislukken in België (49,4%) groter is dan in de EU als geheel (40,7%). Dit fenomeen beperkt zich niet tot sectoren met strengere toegangsvoorwaarden, maar geldt voor de gehele Belgische economie.¹²

Het gebrek aan eigen kunnen en een hoge inschatting van het risico voor ondernemen zijn een belangrijke rem op de ondernemingsactiviteit in Vlaanderen.

Nochtans zijn de startende ondernemers in Vlaanderen steeds hoger opgeleid.

'In 2013 hadden 62,9% van alle starters (<3j actief) een basisdiploma hoger onderwijs tegenover 51,6% van de ondernemers die meer dan 5 jaar actief zijn. Beschouwen we enkel de jonge starters (<40 jaar) dan stijgt dit tot 64,8%. Ook in internationaal opzicht is de Vlaamse ondernemerspopulatie relatief hoog opgeleid.

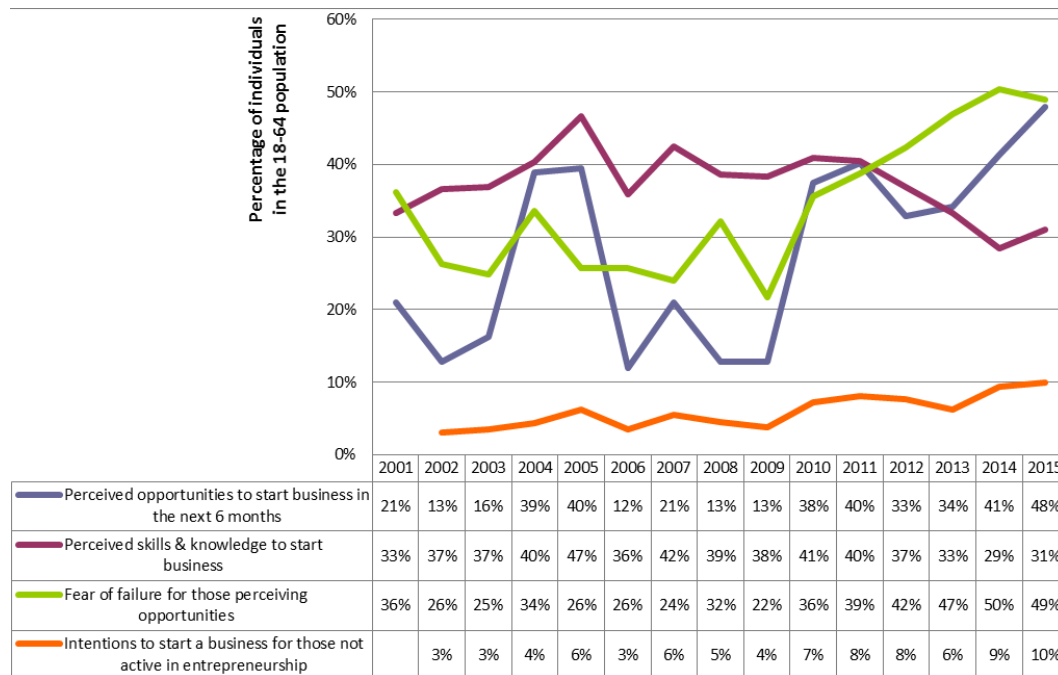
...

Uit figuur 6 hieronder blijkt dat de gepercipieerde opportuniteiten om op korte termijn (6 maanden) een bedrijf op te richten sinds 2001 substantieel is gestegen. De algemene intentie onder de bevolking om een bedrijf te starten stijgt licht.

¹¹ IDEA Consult – maart 2017 – Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p. 5-7.

¹² [Landverslag België 2016](#)

Figuur 4: Individuele zelf-percepties ten aanzien van ondernemerschap in Vlaanderen, 2001-2015

GEM, 2016 ¹³

Uit deze grafiek blijkt dat de angst voor falen flink gestegen is. De eigen perceptie van vaardigheden en kennis voor het oprichten van een bedrijf daalt. Dit ondanks het hoge opleidingsniveau in Vlaanderen en het van kracht zijn van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer, die expliciet beoogt deze vaardigheden te versterken.

Conclusie:

De vereiste basiskennis bedrijfsbeheer ondersteunt de zelfperceptie van eigen vaardigheden niet. Daarenboven is een fundamentele cultuurschift nodig om het ondernemerschap te dynamiseren.

4.3.3. Belang van dynamisch ondernemingsklimaat en ondernemingszin:

Startende ondernemers zijn een constante bron van vernieuwing, dynamiek en werkgelegenheid.

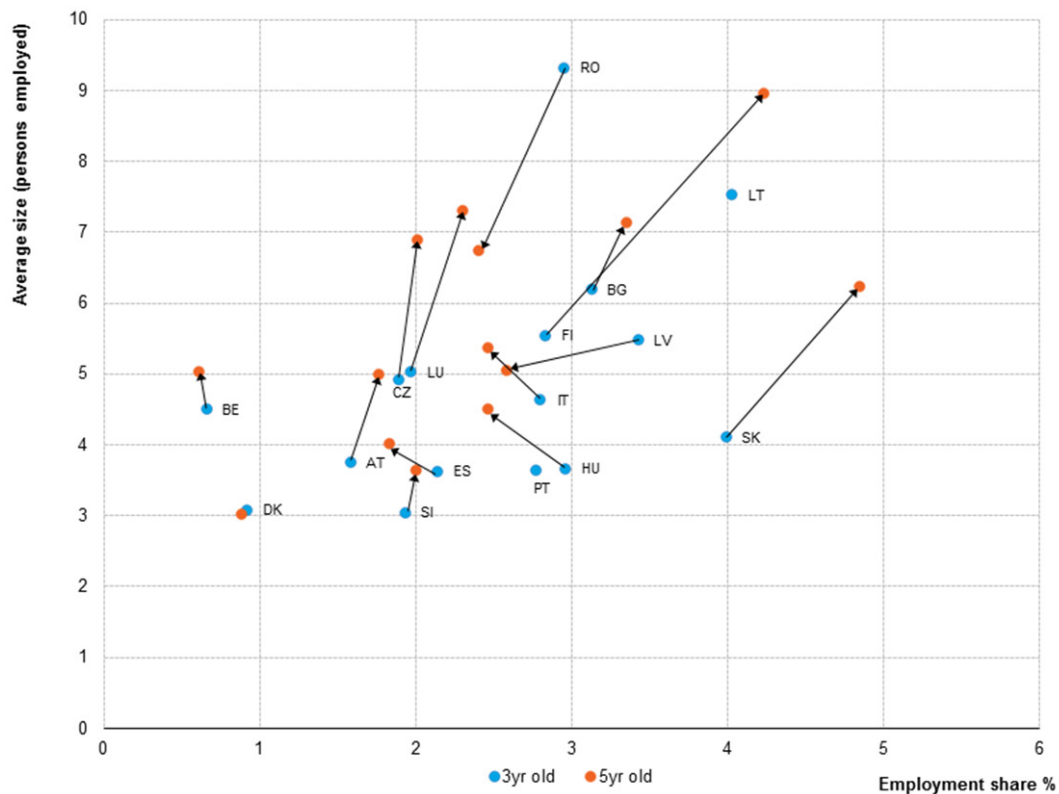
Starters zijn noodzakelijk voor de vernieuwing van het economisch weefsel. Gelet op de sleutelrol die zij vervullen bij de introductie van nieuwe ideeën zijn zij belangrijk voor de transitie naar een meer kennisintensieve en innovatiegestuurde economie.¹⁴

Ook wat betreft jobcreatie is het gewicht van de nieuwe startende ondernemingen belangrijk. Helaas scoort België ook hier het laagste in verhouding met de ander EU-lidstaten.

¹³ IDEA Consult – maart 2017 – Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p. 12.

¹⁴ Landverslag België 2016, p.34

“Bedrijven van 3 jaar oud hebben gemiddeld 4,5 werknemers, wat vergelijkbaar is met landen zoals Italië en Luxemburg. Na 5 jaar groeit dit licht tot iets meer dan 5 werknemers. Deze groei is eerder beperkt, hoewel dit niet uitzonderlijk is in innovatie-gedreven economieën.

Figuur 5: Omvang en tewerkstelling jonge bedrijven

Bron: Eurostat Business statistics.¹⁵

¹⁵ IDEA Consult – maart 2017 – Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, p. 7-8.

5.4 Resultaat afschaffing gelijkaardige maatregel in ander lidstaten

4.4.1. Algemene vaststellingen van deregulering

Ook in andere landen heeft men gelijkaardige hervormingen doorgevoerd.

IDEA Consult heeft de gelijkaardige hervormingen in andere landen bestudeerd en komt tot de volgende vaststellingen:

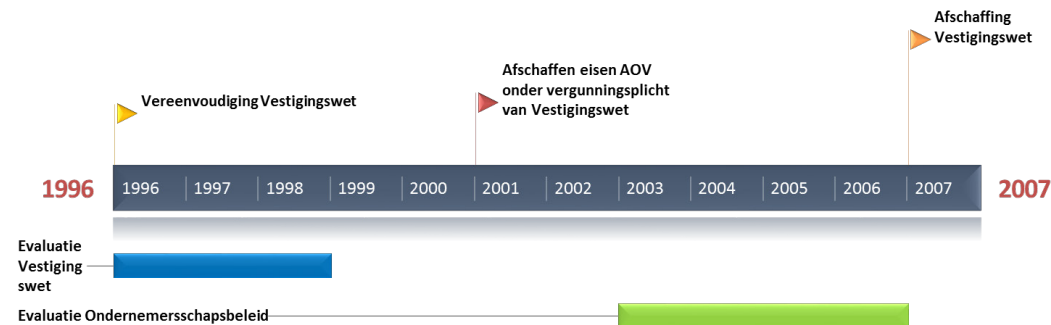
- een liberalisering zorgt voor een vlottere toegang tot de markt;
“Het duidelijkste effect van een versoepeling van de regulering voor de toegang tot het beroep is een significante toename van het aantal startende ondernemers en tewerkstelling in de betreffende sectoren.”
- falingen neutraliseren deze extra instroom niet;
- er is weinig bewijs dat de kwaliteit van de ondernemingen afneemt.

4.4.2. Casestudy Nederland¹⁶

Voorname Nederland vormde een bijzonder interessante case omdat zij over een vestigingswetgeving beschikte die zeer gelijkaardig was aan deze in Vlaanderen. Onderdeel van hun Vestigingswet was het bewijs van ondernemingsvaardigheden wat congruent is aan de Vlaamse vereiste van de basiskennis bedrijfsbeheer.

“De afgelopen decennia werd de vestigingswet grondig hervormd in Nederland, wat in 2007 uiteindelijk resulteerde in de volledige afschaffing ervan. Onderstaande figuur geeft de voor dit onderzoek relevante mijlpalen weer.”

Figuur 6: Tijdslijn afbouw vestigingswet Nederland

Bron: IDEA Consult

In 1996 werd de vestigingswet vereenvoudigd, met onder andere een versoepeling van de vereiste basiskennis. Het vroegere Middenstandsdiploma werd vervangen door Algemene Ondernemersvaardigheden (AOV). Voor de ondernemers die enkel de vereiste AOV moeten behalen, betekende dit een halvering van de totale uren die besteed moesten worden aan het aantonen van de vereiste basiskennis.

Vijf jaar later, in 2001, werden de eisen van algemene ondernemersvaardigheden afgeschaft voor bedrijven die onder de vergunningplicht van de Vestigingswet vallen. Voor het bevorderen van ondernemersvaardigheden werden voorlichtingsprogramma's ingezet, in plaats van vergunningseisen. Wel waren er voor sommige branches nog vakdiploma's nodig. Dit werd geleidelijk losgelaten door aan brancheverenigingen de mogelijkheid te geven een branche-erkenning aan een potentiële ondernemer te verstrekken. De wettelijke eis voor een vakdiploma geldt alleen nog voor branches waarin de volksgezondheid in gevaar kan komen (zoals bij

¹⁶ IDEA Consult – maart 2017 – Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, 4.2. Casestudy Nederland

geneesmiddelenverkoop en voeding). Ook de kredietwaardigheidseis werd aan de financiële instellingen overgelaten.

De uitgeholde Vestigingswet bedrijven werd uiteindelijk in 2007 volledig afgeschaft.

De bedoeling van deze liberalisering was de marktwerking te bevorderen en het ondernemersklimaat in Nederland grondig te verbeteren. Dit klimaat was doorheen de jaren negatief geëvolueerd, met tal van belemmeringen waaronder de vestigingswet. Hierdoor evolueerde het aandeel van zelfstandige ondernemers naar een dieptepunt rond het jaar 1980. "

Impact vereenvoudiging vestigingswet 1996

Na de vereenvoudiging van de Vestigingswet in 1996 werd vastgesteld dat:

- de vestigingswet, zowel in de originele als in de vereenvoudigde versie, nauwelijks toegevoegde waarde heeft voor de kwaliteit van het ondernemerschap;
- de intrekking van de vestigingswet leidt tot meer starters en een grotere dynamiek;
- de intrekking van de vestigingswet leidt niet tot ongewenste neveneffecten.

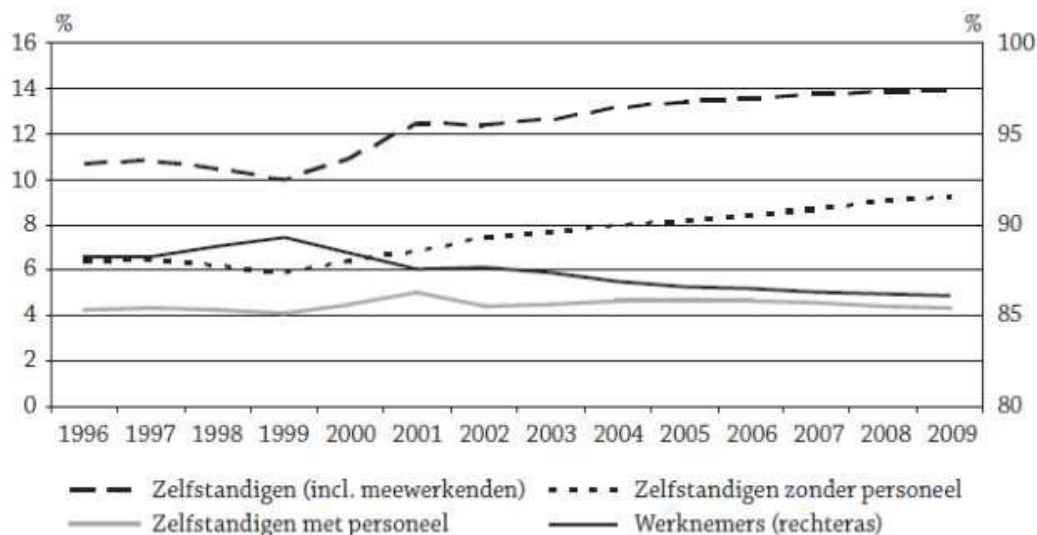
Impact afschaffing vestigingswet 2007

'Na de vereenvoudiging van de vestigingswet in 1996 en de daaropvolgende kritische evaluatie, werd blijvend ingezet op het ontmantelen van de wet. In 2001 werd de vereiste basiskennis van algemene ondernemersvaardigheden afgeschaft. Het sluitstuk van de operatie was de volledige afschaffing van de vestigingswet in 2007.

...

Het is wel duidelijk dat de marktwerking en omkaderende regelgeving vruchten heeft afgeworpen, zoals blijkt uit de evolutie van het aandeel zelfstandigen in de werkzame bevolking sinds de eeuwwisseling.

Figuur 7: Aandeel zelfstandige ondernemers in werkzame bevolking 1996-2009

Bron: Dekker en Kösters, 2011 in Joshua Vrijhof, Voor eigen rekening en risico, master scriptie, Universiteit Utrecht, 2016'

Nederlandse beleidsvisie

“Het ondernemersbeleid is helemaal geënt op deze overgang. Waar er vroeger sprake was van een interventiebeleid is het beleid overgegaan in een voorwaardenscheppend en faciliterend beleid, met heel wat ondersteunende maatregelen. De overheid stelt zich hierbij op als partner, maar laat private instellingeng of zelfstandige organisaties in de uitvoerende rol. Initiatieven op vlak van kredietverlening, o.a.; borgstellingen passen binnen deze logica. Ook het ondernemerschapsonderwijs past binnen de ze logica. De overheid blijft wel strategische de koers uitzetten (welke prioriteiten, op welke domeinen steun uitbouwen en nieuwe initiatieven nemen), voorziet tactisch wel in een duidelijke regierol, maar laat het operationele aan de particuliere sector. De nadruk is eveneens komen te liggen op duidelijke informatie en transparante communicatie van de initiatieven (vb. Platform Ondernemen NL).”

5.5 Politieke context

In haar Regeerakkoord 2014-2019 zet de Vlaamse Regering heel sterk in op economie en ondernemerschap. Zij wil in overleg met de stakeholders werken aan een goed doordachte invulling van de nieuwe Vlaamse bevoegdheid ‘toegang tot het beroep’ en initiatieven nemen ter actualisering en versterking van het startend ondernemerschap in Vlaanderen. Het verhogen van de aantrekkelijkheid van het starten van een eigen zaak, het verlagen van drempels en de vermindering van de administratieve lasten behoren tot deze uitgangspunten. Toegang tot het beroep dient moderner en kwaliteitsvoller te worden georganiseerd (beleidsbrief 2015-2016) en te worden afgestemd op de dynamische ontwikkelingen in het ondernemerslandschap. Denken we hierbij onder meer aan de snelle evoluties binnen e-diensten, deeleconomie, pop-ups en andere vormen van ondernemerschap. Het nieuwe vestigingsbeleid moet hier op een duurzame wijze antwoord kunnen op bieden.

Tenslotte dient de toegang tot het beroep te worden afgestemd op de Europese regelgeving.

De politieke bewegingsruimte wordt sterk beperkt door de Europese regelgeving. De verregaande consequenties van het Europees beleid en de Europese regelgeving, hebben een grote impact op het Vlaamse beleid. Het noopt niet alleen de beleidsmakers maar ook de stakeholders en ondernemers alle aspecten van het ondernemen en in het bijzonder de toegang tot het beroep grondig te evalueren.

Door de Europese regelgeving worden verouderde denkpatronen onderuit gehaald. Terzelfdertijd stimuleert dit alle betrokken partijen tot het ontwikkelen van nieuwe visies op ondernemerschap en initiatieven waardoor de Vlaamse ondernemer weerbaarder wordt en gesteund en begeleid wordt doorheen alle levensfasen van de onderneming.

5.6 Europese Context:

De “Single Market” of “Eengemaakte Markt” is één van de belangrijkste verwezenlijkingen van Europa. Eén van de doelstellingen hierbij is het stimuleren van vrijheid van vestiging en vrije dienstverrichting om zo werkgelegenheid te bevorderen, consumenten een breder aanbod te laten genieten, lagere prijzen te bedingen en competitiviteit te verhogen.

Europa bewerkstelligt dit enerzijds door de erkenning van beroepskwalificaties en anderzijds door de indijking van regelgevende belemmeringen.

Europa hanteert volgend basisprincipe bij de **erkenning van de beroepskwalificaties**: *Zij die recht hebben om in de lidstaat van oorsprong een beroep uit te oefenen, moeten - onder bepaalde voorwaarden - datzelfde beroep ook in andere lidstaten kunnen uitoefenen.*

Naast de erkenning van elkaars beroepskwalificaties worden lidstaten gedwongen ondernemerschap belemmerende restricties af te schaffen.

Reglementaire belemmeringen, zoals toegang tot het beroep, dienen aan de hand van een proportionaliteitstest onderworpen te worden aan een kritische analyse.

Uitgaande van de bepalingen in de Europese Richtlijn, kunnen enkel objectieven van algemeen belang die enkel en alleen door de reglementering van het beroep kunnen worden gegarandeerd en waarvoor geen alternatieven zijn, weerhouden worden als voorwaarden tot reglementering van het desbetreffend beroep.

Eisen die de toegang tot of de uitoefening van een bepaald beroep beperken tot de houders van bepaalde beroepskwalificaties, inclusief het voeren van beroepstitels en de beroepsactiviteiten die de titel toelaat, kunnen enkel weerhouden worden wanneer zij:

- a) niet- discriminerend zijn op grond van nationaliteit of verblijfplaats;
- b) gerechtvaardigd zijn om een dwingende reden van algemeen belang;
- c) proportioneel zijn met het beoogde doel.¹⁷

Toepassingsgebied: Europese Richtlijn 2005/36/EG of Europese Richtlijn 2006/123/EG

Per 18 januari 2016 zijn de lidstaten verplicht hun gereguleerde activiteiten te registreren in de Europese databank voor gereguleerde beroepen.

Onder gereguleerde beroepen en activiteiten dient te worden verstaan: een beroepswerkzaamheid waartoe de toegang of uitoefening krachtens wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen direct of indirect afhankelijk wordt gesteld van het bezit van bepaalde beroepskwalificaties. Beroepskwalificatie zijn kwalificaties die worden gestaaft door een opleidingstitel, een bekwaamheidsattest of beroepservaring.

Behoudens in geval van uitzondering, moet elke kleine of middelgrote ondernemingen of iedereen die in Vlaanderen een zelfstandige activiteit wenst uit oefenen de basiskennis bedrijfsbeheer te bewijzen. In termen van gereguleerde beroepen, zou kunnen worden geïnterpreteerd dat alle activiteiten waarvoor de basiskennis bedrijfsbeheer dient bewezen te worden op deze grond een gereguleerde activiteit worden. In dat geval valt zij onder het toepassingsgebied van de Europese Richtlijn 2005/36/EU betreffende de erkenning

Hoe dan ook is de basiskennis bedrijfsbeheer een voorwaarde om zich te vestigen.

Valt deze niet onder het toepassingsgebied van de Europese Richtlijn 2005/36/EU, dan valt ze niet te min onder het toepassingsgebied van de Richtlijn 2006/123/EG (Dienstenrichtlijn) en dient de maatregel niet-discriminerend, noodzakelijk en evenredig (proportioneel) te zijn.¹⁸

De federale overheid heeft deze vestigingsvoorwaarde niet genotificeerd aan Europa of ingebracht in de databank van gereguleerde beroepen. Bij gebrek aan notificatie heeft men debat ontweken met de Europese Commissie over de proportionaliteit van de maatregel.

Deze reguleringsimpactanalyse toont aan dat het vereiste bewijs basiskennis bedrijfsbeheer niet noodzakelijk en niet proportioneel is en derhalve niet verdedigbaar is tegenover de Europese Commissie.

De juridische bewegingsruimte is hierdoor herleid tot een strikt minimum.

¹⁷ Art. 59, 3, van de Europese Richtlijn 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties

¹⁸ Art. 10 van de Europese Richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt

Discriminatie van de Vlaamse ondernemer

Het bewijs van basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste om zich te mogen vestigen is uniek voor België. Nergens in andere EU-lidstaten wordt dit (nog) opgelegd.

Bij toepassing van de Europese Richtlijn 2005/36/EU kan deze voorwaarde derhalve niet worden opgelegd aan een EU-onderdaan die zich in Vlaanderen wenst te vestigen of diensten te verrichten.

Enkel de Vlaamse (tot dusver Belgische) ondernemer is verplicht dit bewijs te leveren.

Vlamingen hebben in Vlaanderen dus formeel te maken met een hogere drempel om een onderneming te starten ten opzichte van andere Europeanen.

5.7 Conclusie probleembeschrijving

Op basis van voorgaande kunnen we de probleemstelling als volgt formuleren:

- Europese Richtlijn 2005/36/EG heeft een discriminatoir gevolg voor de Vlaamse ondernemers;
- Op grond van het proportionaliteitsbeginsel kan de wettelijke vereiste van de basiskennis bedrijfsbeheer niet weerhouden worden;
- De wettelijke vereiste van de basiskennis bedrijfsbeheer zoals vastgelegd bij KB van 21 oktober 1998 garandeert geen versterking van de ondernemersvaardigheden;
- De wettelijke vereiste van de basiskennis bedrijfsbeheer zoals vastgelegd bij KB van 21 oktober 1998 is geen adequaat middel om de ondernemer te beschermen tegen falen;
- **De Europese regelgeving beperkt de juridische en beleidsmatige vrijheidsgraad van de Vlaamse Regering.**

6 Beleidsdoelstelling

Het is de Vlaamse beleidskeuze te komen tot een kwaliteitsvolle regelgeving die geen drempels opwerpt maar inzet op ondernemerschap ondersteunende maatregelen.

Bijkomend dwingt de Europese regelgeving ons tot een dringende en drastische herziening van de vestigingsvoorwaarden.

Het beleidsdoel achter het herzien van de vestigingswetgeving, en in het bijzonder in de opheffing van de basiskennis bedrijfsbeheer, is meerledig:

- moderniseren en actualiseren van het ondernemerschap;
- het ondernemerschap bevorderen en faciliteren;
- versterken van startend ondernemerschap;
- dereguleren;
- drempels verlagen;
- administratieve lasten verlagen;
- toegang tot het beroep kwaliteitsvoller organiseren.;
- afstemmen van het beleid op het Europees beleid en de Europese regelgeving terzake.

Het uitgangspunt van dit beleid is tot meer en ambitieuzer ondernemerschap te komen in Vlaanderen door het ondernemerspotentieel optimaal te benutten dankzij een stimulerend klimaat voor starters.

7 Opties

Nuloptie: behoud van basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste

= *De huidige regelgeving houdende de basiskennis bedrijfsbeheer blijft behouden*

Optie 2: opheffing van basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste

= *De basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste voor bewijs ondernemersvaardigheden wordt opgeheven.*

Optie 3: nieuwe beleidsmaatregel(en)

= *Bij gebrek aan juridische en beleidsmatige ruimte is er geen bijkomende alternatieve optie.*

8 Analyse van de effecten

Doelgroep

- Vlaamse ondernemers:
 - o **Prestarters & starters**
 - o Bestaande ondernemingen

Betrokken partijen

- Opleidingsinstellingen
- Ondernemingsloketten
- Vlaamse gewestelijke administratie:
 - o Dienst toegang tot het beroep : adviesverlening
 - o Centrale examencommissie
 - o Vestigingsraad
 - o Inspectie

Nuloptie: behoud van basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste

= *De huidige regelgeving houdende de basiskennis bedrijfsbeheer blijft behouden*
Effectbeschrijving

Bij behoud van de basiskennis bedrijfsbeheer worden problemen uit de probleembeschrijving onder punt 4 bestendigd.

De basiskennis bedrijfsbeheer is in strijd met de bepaling van 59, 3, van de Richtlijn 2005/36/EG en artikel 10 van de Dienstenrichtlijn, zijnde niet- discriminerend op grond van nationaliteit of verblijfplaats, gerechtvaardigd om een dwingende reden van algemeen belang en proportioneel met het beoogde doel. Uit de analyse blijkt duidelijke dat de wettelijke vereiste niet proportioneel is met het beoogde doel. Tevens kan geen dwingende reden van algemeen belang worden aangevoerd die de wettelijke vereiste zou verantwoorden.

Discriminatie van de Vlaamse ondernemer die zich hier wil vestigen t.o.v. de ondernemers uit andere Europese lidstaten (cfr. Europese Richtlijn) is het tweede grootste knelpunt in deze beleidsoptie. Aangezien dit nog maar sinds 18/1/2016 van toepassing is, zal het aantal gevallen waarin ondernemers van andere lidstaten zich hier in Vlaanderen komen vestigen of vrije diensten verrichten, alleen maar toenemen.

Vergelijkingstabel van alle effecten

doelgroepen	voordelen	nadelen
Ondernemingen: - prestarters & starters - bestaande ondernemingen		- Discriminatie ten opzichte van onderdanen van andere EU-lidstaten die geen basiskennis bedrijfsbeheer moeten bewijzen; - Vereiste basiskennis blijft drempel en schrikt potentieel startende ondernemer af; - De ondernemer dient zowel bij aanvang als gedurende de volledige looptijd van zijn activiteiten het bewijs van de basiskennis bedrijfsbeheer te leveren, ofwel zelf of via een aangestelde; - Geconfronteerd met (verouderde) wetgeving die niet is afgestemd op de huidige realiteit en de noden van de ondernemer; - De startende ondernemer heeft geen garantie na het volgen van een gestandaardiseerde cursus of het afleggen van een examen voor de centrale examencommissie over de nodige ondernemersvaardigheden te beschikken. - Ondernemingen die niet over de basiskennisbedrijfsbeheer beschikken doen beroep op een aangestelde. Vaak zijn dit gewoon “stromannen” die hiervoor geld aanrekenen maar niet de vereiste dagelijkse leiding opnemen of de competenties ter beschikking stellen van de onderneming

Betrokken partijen	voordelen	nadelen
Opleidingsinstellingen	Doordat het leerprogramma zo gedetailleerd is vastgelegd, moeten de opleidingsinstelling en geen initiatief aan de dag leggen om innovatief te zijn. De onderlinge concurrentie is beperkt.	- Door de rigide wetgeving hebben de opleidingen een vrij enge, theoretische invulling in termen van ondernemerschaps-competenties; - Elke vorm van bewegingsruimte wordt ontnomen en doeltreffendheid gaat verloren; - De inhoud en leerstof van de opleiding is immers sterk gereguleerd binnen het wettelijk kader en biedt weinig ruimte voor flexibiliteit en aanpassing aan specifieke ondernemersnoden waardoor de opleidingen te weinig aangepast zijn aan de specifieke informatienoden; - De opleidingen houden geen rekening met niveaudifferentiaties van de deelnemers; - Strategische aspecten van een realistisch ondernemingsplan (markten, strategie, marketing,...) komen echter veel minder aan bod en worden ook niet getoetst; - Ten gevolge van de rigide wetgeving worden opleidingsinstellingen geremd in het nemen van initiatief. - Particuliere opleidingsinstellingen bieden alternatieve opleidingen aan afgestemd op de cursist. Zij passen sneller hun aanbod aan dan erkende onderwijsinstellingen. Hierdoor ontstaat spanningsveld tussen erkende en niet-erkende opleidingen. Cursisten die de niet erkende opleiding volgen en vervolgens alsnog gedwongen zijn een examen af te leggen bij de centrale examencommissie tot het bekomen van een getuigschrift, komen heel vaak van een kale reis terug. Het volgen van de particulier cursussen biedt geen garantie op het slagen bij de centrale examencommissie.
Ondernemingsloketten		- Behoudens voor de vrijgestelde ondernemers, dient het ondernemingsloket het bewijs van basiskennis bedrijfsbeheer te onderzoeken, zowel bij aanvang van de activiteiten als wanneer doorheen het verloop van de activiteiten het bewijs door een andere aangestelde dient bewezen te worden; - Verouderde, complexe en onduidelijke reglementering zorgt ervoor dat de advies- en onderzoeksfunctie behoorlijk complex en tijdrovend is.

Vlaamse gewestelijke administratie		- Verhoogd aantal adviesaanvragen van de ondernemingsloketten voornamelijk voor aanvragen "getuigschriften beroepsbekwaamheden" en adviesaanvragen bij overheidsinstanties van andere EU-landen door middel van het Interne Markt Informatiesysteem; - Doordat de reglementering van beroepen niet langer afgestemd is op de evolutie binnen de sectoren, rijst er meer onduidelijkheid of voor bepaalde activiteiten al dan niet beroepsbekwaamheid dient bewezen te worden; - Verhoogde nood tot controle op toename vrije dienstverrichters; - Door Europese regelgeving is handhaving complexer en moeilijker geworden.
------------------------------------	--	--

Opvallend is dat binnen deze optie het aantal voordelen uitermate beperkt is.

Optie 2: opheffing van basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste

Effectbeschrijving

De grootste voordelen van deze optie zijn:

- het verdwijnen van discriminatie van de Vlaamse Ondernemer t.o.v. ondernemers uit andere EU lidstaten;
- het afstemmen van wetgeving op art. 59, 3, Richtlijn 2005/36/EG en artikel 10 van de Dienstenrichtlijn;
- de verlaging van drempels en het stimuleren van het ondernemerschap;
- de afname van administratieve lasten (bewijslast basiskennis bedrijfsbeheer): zowel voor de ondernemers, de ondernemingsloketten als bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Vergelijkingstabel van alle effecten

doelgroepen	voordelen	nadelen
Ondernemingen: - prestarters & starters - bestaande ondernemingen	- Geen belemmeringen voor het uitoefenen van de beroepen → stimuleert het ondernemerschap; - Evolutie en innovatie niet langer gehinderd door verouderde wetgeving; - Geen discriminatie meer t.o.v. startende ondernemers uit andere EU lidstaten; - Alternatieven tot bewijs basiskennis bedrijfsbeheer veel efficiënter; - Geen hinder van onduidelijke en belastende vestigingswetgeving	
Betrokken partijen	voordelen	nadelen
Opleidingsinstellingen	- Opleidingsinstellingen zullen hun aanbod zelf kunnen moduleren; - Hierdoor zal er een zeker vorm van concurrentie zijn die zoals een dynamiserend effect wat de diversiteit in aanbod zal verhogen ten voordele van de potentiële klant.	

Ondernemingsloketten	- Ondernemingsloketten moeten niet meer nagaan of voldaan is aan de voorwaarden voor basiskennis bedrijfsbeheer. - Meer ondernemers zullen zich aanbieden aan de ondernemingsloketten.	
Agentschap Innoveren en Ondernemen	- Geen controle van of adviesverlening aan ondernemingsloketten inzake basiskennis bedrijfsbeheer; - Geen examens meer voor de centrale examencommissie; - Geen inspectiecontroles meer; - Geen Vestigingsraad meer.	

Beperkte beleidsmatige en juridische keuze

De Europese regelgeving laat echter geen beleidsmatige of juridische ruimte.

9 Vergelijking van de opties

→ **Nuloptie: Behoud van de basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste**

Gelet op de probleembeschrijving geformuleerd onder punt 4 kan deze optie niet behouden worden.

→ **Optie 2: Opheffing van de basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste**

De grootste voordelen van deze optie zijn:

- het verdwijnen van discriminatie van de Vlaamse Ondernemer t.o.v. ondernemers uit andere EU lidstaten;
- het afstemmen van wetgeving op art. 59, 3, Richtlijn 2005/36/EG en artikel 10 van de Dienstenrichtlijn;
- de verlaging van drempels en het stimuleren van het ondernemerschap;
- de afname van administratieve lasten (bewijslast voorwaarden toegang tot het beroep): zowel voor de ondernemers, de ondernemingsloketten als bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Deze optie biedt een totaalantwoord op de probleembeschrijving en sluit volledig aan bij het Vlaams beleid inzake economie en ondernemerschap.

* * *

Gezien het bovenvermelde geniet optie 2 de voorkeur.

“Als het versterken van competenties en het beter toerusten van startende ondernemers de beleidsdoelstelling is in plaats van drempelvorming, vormt een stimulerend beleid met de juiste omkadering voor iedere startende ondernemer een gerichtere aanpak.”¹⁹

Vanuit haar bewuste beleidskeuze kiest Vlaanderen voor een vereenvoudiging van regels en zet zij in op ondersteunend beleid. Het ondernemerschap ondersteunend instrumentarium van het Agentschap Innoveren & Ondernemen vervangt niet alleen de opgeheven reglementering maar biedt een beter, efficiënter en duurzamer antwoord.

¹⁹ IDEA Consult – maart 2017 – Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel, 5.2. Besluit, p. 26

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen zal haar interne en externe partners blijvend ondersteunen en adviseren in de opvolging en uitbouw van ondernemerschapsondersteunende initiatieven ter vervanging van de basiskennis bedrijfsbeheer.

Zij zet verder in op de uitbouw van een vereenvoudigde en klantvriendelijke dienstverlening die dicht bij de ondernemer staat en vertrekt vanuit de individuele noden van de ondernemer. Maatwerk in plaats van massaproductie.

Om de ondernemer nog beter te kunnen ondersteunen en wegwijs te maken in het aanbod, stelt zij een logisch en geïntegreerd ondersteunings- en dienstverleningslandschap (inclusief kennisdiffusie) op punt, met een geïntegreerde front office, een gedeeld dossierbeheerssysteem en een gespecialiseerde back office, alsook een optimalisering en stroomlijning van het steuninstrumentarium.

10 Uitwerking

De uitvoering van de regelgeving zal gebeuren door een ontwerp van decreet tot opheffing van de basiskennisbedrijfsbeheer. Dit decreet heft elke verwijzing naar de basiskennis bedrijfsbeheer op in de programmawet van 10 februari 1998 alsook in het koninklijk besluit van 21 december 1974 tot bepaling van de eisen tot de uitoefening van de beroepswerkzaamheid van installateur-frigorist en het koninklijk besluit van 21 oktober 1998 tot uitvoering van Hoofdstuk I van Titel II van de programmawet. Verder voorziet het decreet in de opheffing van het koninklijk besluit 12 juli 2006 betreffende de uitsluiting van de beroepsactiviteit van het thuisverkopen van het toepassingsgebied van artikel 4, §1, eerste lid, van de programmawet van 10 februari 1998. Tenslotte worden de ministeriële besluiten van 18 oktober 2000 en 15 januari 2001 houdende erkenning van de versnelde cycli van de cursussen basiskennis van het bedrijfsbeheer opgeheven.

11 Uitvoering

Bijkomende maatregelen ter ondersteuning van de opheffing basiskennis van het bedrijfsbeheer

Zowel vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen als vanuit stakeholders en onderwijsinstellingen, bestaan reeds ondersteunende maatregelen ter vervanging van de basiskennis bedrijfsbeheer. Deze zullen aan belang toenemen en zullen worden uitgebreid.

De deregulering zal een impuls geven om het beleidsondersteunend instrumentarium van het Agentschap Innoveren en Ondernemen meer op kwaliteit te beoordelen. De afschaffing zal het instrumentarium dynamiseren en leiden tot een grotere erkenning, kwaliteitsverhoging, continue verbetering en vernieuwing.

Ook voor de sectoren, dienstverleners en onderwijsinstellingen zal de afschaffing een stimulans zijn om hun eigen rol te herdenken.

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen zal de samenwerking met betrokken partijen en haar partners verder intensifiëren en hun ondersteunen waar mogelijk zowel wat betreft informatieverstrekking, adviesverlening en begeleiding. In samenspraak met haar partners zal zij nagaan hoe dit dienstenaanbod in de toekomst verder kan worden versterkt.

Complementariteit met bestaand beleidsinstrumentarium vanuit het agentschap Innoveren & Ondernemen, desgevallend in samenwerking met haar partners

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen is een faciliterend en ondersteunend agentschap dat de focus legt op:

- het stimuleren van groei en innovatie;
- het bevorderen van ondernemerschap;
- het ondersteunen van clusters
- en het bevorderen van omgevingsfactoren

Vanuit deze houding beschikt zij reeds over een diversiteit aan instrumenten ter ondersteuning van de ondernemer die een doeltreffend alternatief bieden tot het garanderen van de doelstelling van de basiskennis bedrijfsbeheer.

Grootste knelpunten aan de wettelijke vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is de theoretische insteek, die niet afgestemd is op de noden van de ondernemer, die geen rekening houdt in welke fase van levenscyclus de ondernemer zich bevindt, geen klankbord biedt om zijn ideeën en hun haalbaarheid te toetsen en geen of weinig ruimte laat voor individuele coaching.

De integrale levenscyclusbegeleiding van het Agentschap Innoveren & Ondernemen met haar partners, biedt op al deze knelpunten een passender en doeltreffender antwoord.

Het betreft onder meer de begeleidingstrajecten voor ondernemers.

Deze zijn een mix van projecten, evenementen en acties gericht op de specifieke noden van (potentiële) ondernemers. Het is een initiatief van het Agentschap Innoveren & Ondernemen dat ze aanbiedt in samenwerking met haar partners: Unizo, Voka, Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen, Vlaamse Confederatie Bouw, Bizidee, Deloitte, Dyzo vzw, EY, Flanders DC, Hefboom, Netwerk Ondernemen, Sirris, Sociale Innovatiefabriek, Startups.be en Zenitor.

Specifieke aandacht gaat hierbij naar **prestarters**.

Meerdere programma's bieden professioneel advies, persoonlijke en coachende begeleiding in de opstart van de onderneming, ondersteuning bij de opmaak van een ondernemingsplan en haalbaarheidsstudie en een kritische blik op de bedrijfsideeën.

Eén van de aangeboden werkinstrumenten is het [Startkompas](#) waarmee de haalbaarheid van een project kan worden ingeschat. Het bestaat uit vijf bouwstenen: projectvoorstelling, omgevingsanalyse, commercieel plan, organisatieplan en financieel luik. De potentiële ondernemer kan er voor opteren deze oefening autonoom te maken. Het Startkompas berekent de doodpuntomzet automatisch op basis van de ingevulde gegevens. Maar aanvullend kan men zich hier door een van de partners laten begeleiden en adviseren.

Het Startkompas kan gebruikt worden als basis voor de opmaak van een ondernemingsplan of bij een nieuwe strategische keuze. Ter ondersteuning van het Startkompas kan de brochure "Leidraad voor het opstellen van een ondernemingsplan" van het Agentschap Innoveren & Ondernemen een extra hulp zijn.

Beide werkinstrumenten worden gehanteerd door adviseurs die de ondernemers begeleiden.

De opmaak van een businessplan binnen de opleiding basiskennis bedrijfsbeheer is beperkt en situeert zich meestal binnen een virtuele en theoretisch context.

De begeleidingstrajecten daarentegen vetrekken vanuit de realiteit waardoor de inzet en betrokkenheid van de ondernemer veel hoger is.

Het bestaande aanbod is terug te vinden op www.vlaio.be/sterkondernemen.

Verder voorziet de KMO-portefeuille die in een subsidie van opleidingskosten voor KMO's. Voor meer informatie zie: www.vlaio.be/kmo-portefeuille. In het kader van permante vorming wint dit instrument aan belang en verlaagt het de drempel voor het organiseren en volgen van opleidingen.

Met dit instrumentarium wordt nagestreefd dat ook KMO's voldoende investeren in permanente opleiding (om zo een kwaliteitsvolle dienstverlening te kunnen verzekeren, in een evoluerende markt), dat ondernemers voldoende ondersteund en voldoende voorbereid aan hun onderneming beginnen zodat de slaagkans verhoogt en ze voldoende innovatief kunnen zijn om te concurreren met de grotere bedrijven.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen investeert ook in een volwaardig aanbod inzake kennisdiffusie gericht op kleine ondernemingen en KMO's.

Tevens voorziet de Vlaamse overheid in een aanbod en begeleiding voor opstartfinanciering via PMV/Z en een aantal microkrediet verstrekkers.

Uit de probleembeschrijving blijkt dat de grote faalangst het ondernemerschap in Vlaanderen verlamt. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen ondersteunt Startups.be in de campagne rond 'falen en terug opstaan'. 'Failing Forward' is een campagne voor en door ondernemers die zonder schroom getuigen over de obstakels en onverwachte hindernissen op hun weg naar succes. Zij wil het taboe rond mislukken uit de wereld helpen door actief te sensibiliseren over het onderwerp en te benadrukken dat fouten maken een essentieel onderdeel is van het leerproces dat ondernemers doormaken. Meer informatie is terug te vinden op de website www.vlaio.be/metfalenenopstaan.

Complementariteit met alternatieven vanuit onderwijsinstellingen.

Heel wat hogescholen en universiteiten hebben ondernemerschapsondersteunende programma's lopen. Terwijl deze opleidingsprogramma's van een zeer hoge kwaliteit getuigen, konden zij geen getuigschrift basiskennis bedrijfsbeheer generen omdat ze niet voldeden aan het leerprogramma en de vereiste lesuren zoals gedefinieerd in art. 6 en 7 van het koninklijk besluit van 21 oktober 1998.

Om hier toch aan te kunnen voldoen, hebben de hogescholen en universiteiten die een getuigschrift wensten uit te reiken, hun leerprogramma aangepast aan de bepalingen van het koninklijk besluit. Deze aanpassingen leidde niet tot verbetering van het aanbod maar was integendeel vaak een bijkomende last voor zowel instelling als cursist.

Door de opheffing van de vereiste basiskennis verdwijnen deze nadelen en beperkingen.

Hogescholen en universiteiten, maar ook ander onderwijsinstellingen zijn nu vrij zelf invulling te geven ondernemerschapsondersteunende opleidingen. Zij kunnen dit doen in functie van hun leerlingen en de onderwijsrichting waarin zij wordt gegeven. De flexibiliteit en het maatwerk dat hierdoor kan geboden worden, verhoogt de aantrekkelijkheid van de programma's. Dat ondernemerschap bij studenten in de lift zit, getuige de vele student-ondernemers en hun realisaties.

Opmerkelijk is dat student-ondernemers niet gebukt gaan onder faalangst maar durven initiatief nemen, durven falen en met deze kennis op zak terug durven rechtstaan. Zij zijn minder vatbaar voor het stigma dat falen meebrengt maar laten zich voornamelijk leiden door hun innovatieve drive.

Ook de Vlaamse Jonge Ondernemingen vzw (Vlajo) en Syntra zijn vaste spelers op vlak van ondernemerschapsondersteunende opleidingen die reeds alternatieve programma's hebben, welke verder aan belang en aantrekkelijkheid zullen toenemen.

De opheffing komt dus alle onderwijsinstellingen ten goede. Zij zijn niet langer gehouden door de beperkingen die de wetgeving met zich meebracht. Eerder dan hun aanbod af te stemmen op de rigide bepalingen van de wetgeving, zullen zij deze kunnen afstemmen op de noden van de ondernemers, in een steeds sneller evoluerend en innoverend ondernemersklimaat. Zij zullen hun aanbod kunnen diversifiëren, specifieker en gericht vlotter en sneller aanpassen en hierdoor een breder publiek weten aan te trekken.

Een belangrijk minpunt aan het huidige systeem is dat de opleidingen enkel gericht zijn op de voorbereiding van de starter maar geen vervolgtraject voorzien, terwijl hier duidelijk nood aan is. In de hervormingen zal dit aandachtspunt worden meegenomen zodat de ondernemer niet alleen voor zijn start maar doorheen zijn levenstraject de nodige opleidingen, vorming en begeleiding kan worden aangeboden.

Het Agentschap Innoveren & Ondernemen zal de verschillende opleidingsinstellingen begeleiden en adviseren in het opzetten van alternatieve opleidings- en coachingstrajecten.

12 Administratieve lasten

De afschaffing van de basiskennis bedrijfsbeheer brengt voor meerdere instanties een verlaging van de administratieve lasten mee.

Ondernemingen moeten de basiskennis bedrijfsbeheer niet langer bewijzen bij inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen.

Ondernemingsloketten dienen het bewijs van de basiskennis bedrijfsbeheer niet langer te onderzoeken. Aangezien deze zowel op verschillende wijze als door verschillende personen kan worden bewezen, is de advies- en onderzoeksfunctie van de ondernemingsloketten in de huidige situatie complex en tijdrovend.

Het *Agentschap Innoveren en Ondernemen* dient in deze de ondernemingsloketten niet langer te adviseren. Naast de adviezen met betrekking tot de basiskennis bedrijfsbeheer, vallen onder meer ook de controletaken en klachtenbehandeling inzake de basiskennis bedrijfsbeheer deze weg.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen voorziet in een *Centrale Examencommissie* voor de basiskennis bedrijfsbeheer. Door de deregulering valt de organisatie van dit examen weg.

Tegen negatieve adviezen (weigeringsadviezen) van het ondernemingsloket is beroep bij de *Vestigingsraad* (administratief rechtcollege) mogelijk. Ook hier brengt de deregulering een verlaging van dossiers en administratieve lasten voor het Agentschap Innoveren en Ondernemen met zich mee.

Tenslotte is er uiteraard een grote ontlasting van de *inspectiediensten*. De ondernemingen dienen niet langer te worden gecontroleerd. Deze controle gaat verder dan een loutere controle van de KBO om na te gaan of er een aangestelde is opgegeven. Bij controles door de inspectiediensten word ook nagegaan of de betrokkene niet alleen over de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer beschikt maar tevens wel degelijk het dagelijks bestuur daadwerkelijk uitoefent. Deze complexe controles verdwijnen.

Deze administratieve ontlasting gaat gepaard met een kostenbesparing, zijnde werkingskosten, vergoedingen leden van de Vestigingsraad,...

Doordat het een opheffing betreft werden de administratieve lasten niet gemeten.

13 Handhaving

Omdat het een deregulering betreft (afschaffing van vestigingswetgeving inzake basiskennis bedrijfsbeheer) is geen handhaving nodig.

14 Evaluatie

Gezien het een opheffing van reglementering betreft is een evaluatie in de zin van reguleringssimpactanalyse niet van toepassing.

15 Consultatie

Voorafgaand aan de opmaak van dit RIA, heeft het Agentschap Innoveren en Ondernemen een studie gelast met als opdracht de basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel te evalueren. Door middel van een overheidsopdracht werd deze studie gegund aan IDEA Consult. Het rapport draagt in grote mate bij aan deze RIA en de beslissing en is in bijlage toegevoegd.

Aanvullend werd in het ruime kader van de herziening van de vestigingswetgeving een diepgaand consultatieproces gevoerd.

Naast de sectorspecifieke consultatiegesprekken waren er ook overkoepelende gesprekken met onder meer:

- SERV:
 - o 11/4/2016: toelichting Europees beleid, voorstel plan van aanpak;
 - o generieke voorstelling 20/5/2016 aan de leden van de SERV van Europees beleid, consultatieproces;
 - o tussentijdse telefonische overlegmomenten om plan van aanpak te concretiseren;
- UNIZO:
 - o 15/3/2016 toelichting Europese Richtlijn;
 - o Informatievergadering op 12/4/2016: toelichting Europees beleid en plan van aanpak;
- Ondernemingsloketten: toelichting Richtlijn 14 en 15/1/2016;
- Unie Ondernemingsloketten: 7/9/2016.

Het consultatieproces wordt met de reeds betrokken partijen verdergezet om de alternatieven uit te werken, te ondersteunen en op te volgen.

Bijkomend worden ook volgende partijen betrokken: Syntra, Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS), Departement Onderwijs en Vorming, Connect, Forum Ondernemend Hoger Onderwijs, ...

16 Contactinformatie

Saskia Baele - Beleidsondersteunend jurist

Vlaamse Overheid

Agentschap Innoveren en Ondernemen

Dienst Toegang tot het Beroep

Koning Albert II-laan 35 bus 12

1030 Brussel

Tel: 02/553.37.61

E-mail: saskia.baele@vlaio.be

17 Bijlage

IDEA Consult - maart 2017 - Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel

Evaluatie basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke drempel

OHO.2016.017-04

Ontwerp eindrapport | 23 maart 2017

Op vraag van:

Agentschap Innoveren en Ondernemen

**AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN**

INHOUD

1/	Context en aanpak van de studie	71
1.1	Aanleiding en doel van de studie	71
1.2	Aanpak: een evaluatie van verwachte effecten	71
1.3	Inhoud van dit rapport	72
2/	Het ondernemersklimaat in internationaal perspectief	73
2.1	Stabiele groei van de ondernemingen	73
2.2	Beperkt aantal starters en stopzettingen	74
2.3	Beperkte rol voor jonge bedrijven	75
3/	Doelmatigheid huidige werking	77
3.1	Doelstelling basiskennis bedrijfsbeheer	77
3.2	Werking als drempel voor ondernemerschap	77
3.3	Ondernemerscompetenties als factor in succesvol ondernemerschap	79
3.4	Vergelijking met situatie ten opzichte van invoering	82
4/	Mogelijke effecten van afschaffing	85
4.1	Impact hervormingen toegang tot het beroep	85
4.2	Casestudy Nederland	88
5/	Conclusie	93
5.1	Belangrijke vaststellingen uit de analyse	93
5.2	Besluit	94

1/ Context en aanpak van de studie

Dit onderzoek evalueert de huidige werking van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer en gaat na wat de mogelijke effecten zijn van een hervorming.

In de onderstaande hoofdstukken gaan we eerst in op de aanleiding en doel van de deze studie. Vervolgens geven we duiding bij de aanpak. Tot slot geven we een overzicht van de opbouw van het rapport.

1.1 Aanleiding en doel van de studie

De Vlaamse regering ambieert het startend ondernemerschap in Vlaanderen structureel te versterken, en beoogt de regelgeving op dit vlak te actualiseren. Het verhogen van de aantrekkelijkheid van het starten van een eigen zaak, het verlagen van drempels voor ondernemen en de vermindering van de administratieve lasten vormen hierbij de uitgangspunten.

In dit kader wil de bevoegde minister een goed doordachte nieuwe invulling geven aan de in 2016 geregionaliseerde bevoegdheid rond 'toegang tot het beroep'. De toegang tot het beroep dient moderner en kwaliteitsvoller te worden georganiseerd en te worden afgestemd op de Europese regelgeving. Begin 2016 is immers de nieuwe Europese Richtlijn¹ betreffende de erkenning van beroepskwalificaties in werking getreden, die in lijn met de Europese Small Business Act voorziet in beter afgestemde en meer proportionele beroepstoegang.

Zo schrijft de richtlijn voor dat enkel voorwaarden voor beroepstoegang weerhouden kunnen worden als zij de enige optie zijn om een objectief van algemeen belang garanderen, en er geen alternatieven voor zijn. Dit betekent dat in het kader van Europese harmonisatie de vereiste niet kan worden toegepast op inwoners van andere Europese lidstaten die zich in België willen vestigen. Belgen hebben in eigen land dus formeel te maken met een hogere drempel om een onderneming te starten ten opzichte van andere Europeanen.

Binnen de huidige reglementering dient iedere startende ondernemer bij aanvang van eender welke handels- of ambachtsactiviteit aan het ondernemingsloket te bewijzen over de basiskennis van bedrijfsbeheer te beschikken^{2, 3}. Het behoud van de basiskennis bedrijfsbeheer als wettelijke vereiste in haar huidige vorm wordt echter in vraag gesteld, te meer daar deze voorwaarde uniek is voor België en niet (meer) geldt in de andere EU lidstaten.

In deze context komt de vraag op om de effecten van de basiskennis bedrijfsbeheer als reglementaire voorwaarde om een onderneming te starten te analyseren en evalueren. Het doel van de gevraagde studie is te evalueren welke effecten de afschaffing van de vereiste voor een basiskennis bedrijfsbeheer zou hebben. Hiervoor is een analyse nodig van de mate waarin deze voorwaarde daadwerkelijk werkt als drempel om een onderneming te starten, en waarin zij ondernemers behoedt van faillissement.

1.2 Aanpak: een evaluatie van verwachte effecten

We hanteren hierbij een tweeledig perspectief, met de volgende opbouw:

► Analyse van de situatie 'as is':

Dit is een bestudering en beschrijving van uitgangssituatie in Vlaanderen op dit moment, nu de wettelijke vereiste nog bestaat: Wat is de huidige werking van de vereiste, en voldoet zij aan het beoogd doel? Wat is de invloed van de vereiste op de kwantiteit en kwaliteit van ondernemerschap Vlaanderen?

► Analyse van de situatie 'to be':

Onderzoek naar de verwachte en mogelijke effecten op het ondernemerschap die optreden wanneer de basiskennis bedrijfsbeheer wordt afgeschaft

We brengen zowel korte als lange termijn effecten in rekening. Effecten op de korte termijn zijn te verwachten op de administratieve lasten en drempels voor startende ondernemers, maar ook op het opleidingsaanbod voor en competenties van startende ondernemers. Op de lange termijn leidt dit tot een mogelijk effect op het aantal starters en stopzettingen, en in het verlengde daarvan op het algemene ondernemersklimaat.

¹ Europese Richtlijn 2013/55/EU van het Europese Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2005/36/EG

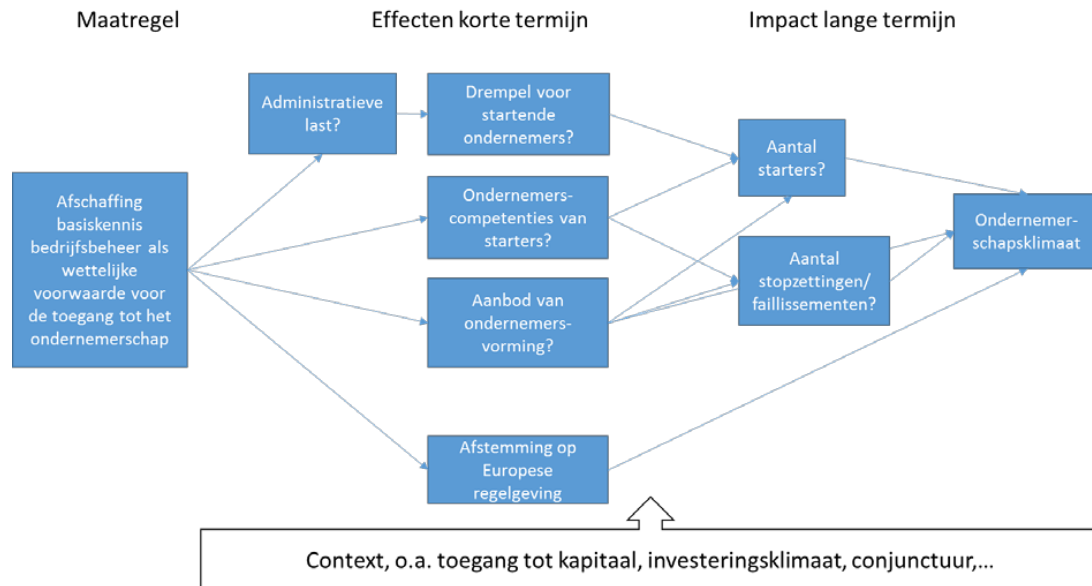
² De programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap en het KB van 21 oktober 1998 tot uitvoering van Hoofdstuk I van Titel II van de programmawet

³ Het gaat hier concreet om elementaire kennis over handels- en burgerlijk recht, sociaal statuut zelfstandigen, verzekeringen, verkooptechnieken, handels- en financieringsbeleid, financiële planning, boekhouding, voorraadbeheer, fiscaliteit, informatica en kwaliteitszorg.

We hebben in de analyse dus niet enkel gekeken naar het gedrag van ondernemers op zich (starten en/of stopzetten), maar ook naar het bredere institutionele landschap waarin zij opereren, met name de aangeboden opleidingen.

Deze analyse voerden we uit op basis van literatuurstudie, kwantitatieve analyses en een beperkt aantal interviews.

Het schema hieronder visualiseert de mogelijke effecten die de focus van de evaluatie vormen

1.3 Inhoud van dit rapport

Het rapport volgt de structurering van het analysekader:

1. We starten met een algemene situatieschets door middel van een vergelijking van het ondernemerschap in België en omringende landen. Op deze manier verschaffen we inzicht in huidige ondernemersklimaat.
2. We kijken daarna naar de huidige werking en doelmatigheid van de vereiste, met name de volgende aspecten:
 - ▶ De precieze inhoud en beoogde doelstelling van de vereiste 'basiskennis bedrijfsbeheer' (zoals vastgelegd door het K.B. uit 1998);
 - ▶ Werking van de vereiste als drempel voor ondernemerschap op basis van cijfers van Syntra Vlaanderen, de CVOs en de Centrale Examencommissie;
 - ▶ De bijdrage van de vereiste aan ondernemerscompetenties, en de rol in falen van ondernemingen;
 - ▶ De ontwikkeling van het ondernemerschap in België en Vlaanderen vóór en na KB 1998.
3. Tenslotte bestuderen we de effecten van het aan- of afwezig zijn van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer, op basis van buitenlandse voorbeelden:
 - ▶ Een screening van internationale studies en evaluaties van hervormingen in de reguleringen rond 'toegang tot het beroep';
 - ▶ Een uitgebreide vergelijking met de Nederlandse situatie. Nederland heeft een vergelijkbare voorwaarde 'Algemene Ondernemersvaardigheden' reeds in de vorige eeuw afgebouwd en uiteindelijk afgeschaft.

2/ Het ondernemersklimaat in internationaal perspectief

In dit eerste hoofdstuk zetten we het Belgisch en Vlaams ondernemerschap in internationaal perspectief. Dit dient als vertrekpunt om het ondernemerschap in de juiste context in te schatten.

Hiervoor vergelijken we een aantal kerncijfers voor ondernemerschap in vergelijking met een selectie aan referentielanden. We opteerden voor de directe buurlanden Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Deze vier landen zijn net als België innovatie-gedreven economieën. De geografische nabijheid verhoogt ook de vergelijkbaarheid van deze relatief open economieën.

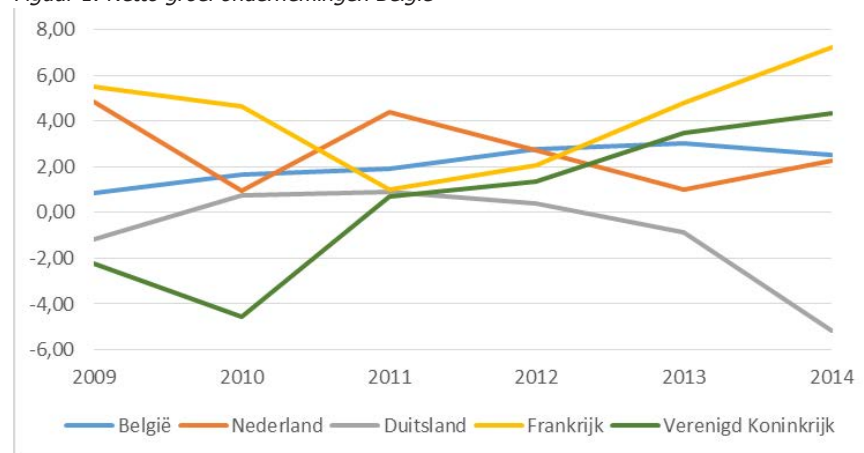
De kerncijfers vormen een referentiepunt ten opzichte van landen waar geen met de vereiste basiskennis vergelijkbare maatregelen actief zijn. Uiteraard kaderen en duiden we deze cijfers verder op basis van kwantitatief en kwalitatief materiaal in de volgende hoofdstukken om hen direct in verband te brengen met het functioneren van de vereiste basiskennis.

2.1 Stabiele groei van de ondernemingen

België is een stabiele middenmoter wat betreft de netto groei van ondernemingen. Cijfers van het Europese Directoraat-Generaal voor statistieken (Eurostat) geven aan dat het aantal actieve ondernemingen sinds 2009 systematisch groeit in België. Zo was het totaal aantal actieve ondernemingen in 2014 2,5% hoger dan in 2013.

De omvang van de netto groei is zeker niet uitzonderlijk hoog in vergelijking met de referentielanden. Dit blijkt ook uit de onderstaande grafiek. In Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn er hogere pieken in de netto groei.

Figuur 1: Netto groei ondernemingen België

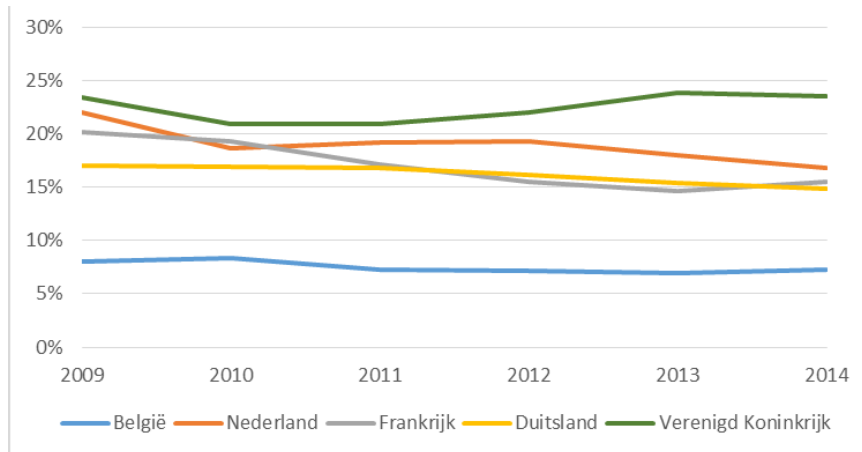

Bron: bewerking IDEA Consult op basis van Eurostat, Business demography statistics

De stabiliteit van de netto groei van het aantal ondernemingen in België is wel opvallend. In vergelijking met de referentielanden zijn er duidelijk minder schommelingen in de groei. Zo evolueerde het Verenigd Koninkrijk van een sterke daling van het netto aantal ondernemers in 2010 naar een hogere groei dan België in zowel 2013 als 2014.

Dit stabiel aantal ondernemers is ook af te leiden uit de turbulentiecijfers. Deze cijfers tellen het aandeel starters en stopzettingen in een bepaald jaar samen. Ze zijn een goede graadmeter voor het verloop van bedrijven in een economie. Onderstaande grafiek toont de uitzonderlijk lage turbulentie in België aan. Zo is de turbulentie in Nederland gemiddeld meer dan dubbel zo hoog als in België.

Figuur 2: Turbulentie België

Bron: bewerking IDEA Consult op basis van Eurostat, Business demography statistics

Een lage turbulentie heeft zowel voor- als nadelen. Het positieve aspect is dat het wijst op een stabiel klimaat met een beperkt aantal stopzettingen. Dit blijkt ook uit de overlevingsgraad van ondernemingen na 2 jaar. Zowel in 2012 als 2013 was het aandeel ondernemingen dat na 2 jaar nog actief was het hoogst van de referentielanden.

De keerzijde van de medaille is dat een lage turbulentie ook wijst op een laag aandeel nieuwe ondernemingen. Turbulentie in het aantal ondernemers is een indicator voor *creative destruction*. Deze op het eerste zicht contradictorische term verwijst naar het proces in een economie waarbij nieuwe, innovatievere en productievere ondernemingen anderen uit de markt concurreren. Het resultaat hiervan is een innovatievere economie met productievere ondernemingen. Op langere termijn wordt 50% van de productiviteitsgroei toegewezen aan dit proces van *creative destruction*⁴. Cijfers voor Vlaanderen geven ook aan dat de innovatiegerichtheid met 28% lager ligt dan het gemiddelde van 33% in de referentielanden in de Global Entrepreneurship Monitor.

2.2 Beperkt aantal starters en stopzettingen

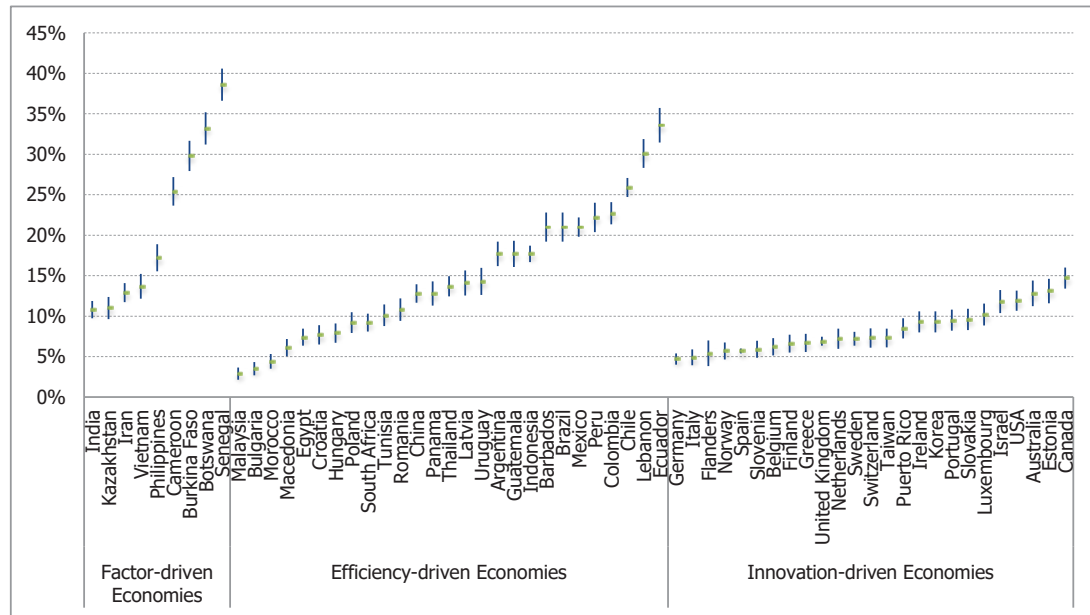
De lage turbulentie in België wordt veroorzaakt door zowel een laag aandeel starters als een beperkt aandeel stopzettingen. Onderstaande figuur geeft het belang van starters weer voor Vlaanderen en België in een internationaal perspectief, op basis van de TEA-indicator. TEA staat voor *Total Early-stage Entrepreneurial Activity*. Deze indicator geeft weer hoeveel personen in de totale bevolking tussen 18-64 jaar stelt actief betrokken te zijn bij het oprichten van een nieuwe onderneming (zogenaamd ontluikend of *nascent* ondernemerschap) of leiding geeft aan een eigen bedrijf dat niet ouder is dan 3,5 jaar (nieuw ondernemerschap)⁵. De TEA-indicator is gebaseerd op een internationale bevraging. In tegenstelling tot andere administratieve cijfers is er dus geen verschil in registratie of definiëring, wat een goede vergelijking mogelijk maakt.

De grafiek geeft duidelijk aan dat België in de staartgroep van de innovatie-gedreven economieën zit wat betreft het nieuw ondernemerschap. Deze cijfers liggen nog iets lager voor Vlaanderen.

⁴ Cabellero, R; Creative Destruction, The New Palgrave Dictionary of Economics, Second Edition, 2008.

⁵ Holvoet, T., Bosma, N. en Crijns, H. (2016), "Global Entrepreneurship Monitor 2001-2015. 15 jaar GEM Vlaanderen: een overzicht," Beleidsrapport STORE-B-15-011, pp. 23

Figuur 3: Nieuw Ondernemerschap in Internationaal Perspectief, 2015 (TEA in % 18-64, GEM 2015)

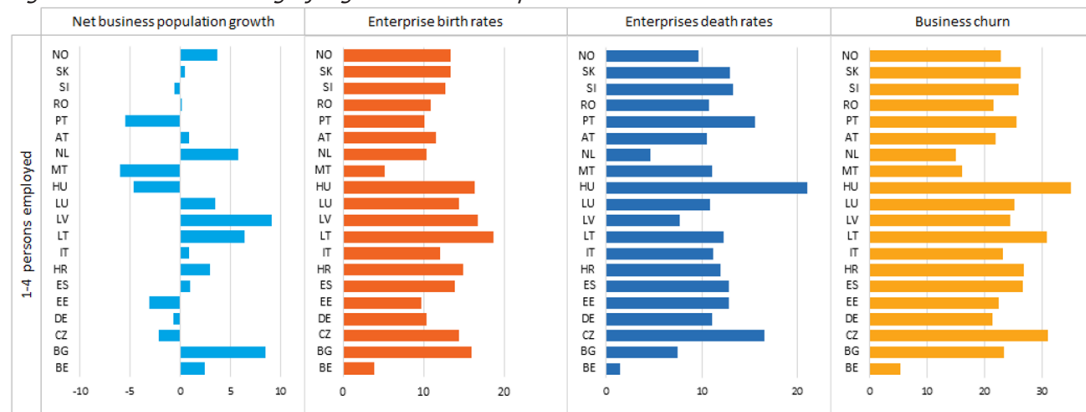

Bron: Holvoet, T., Bosma, N. en Crijns, H. (2016)

Statistieken van Eurostat, die in tegenstelling tot de TEA gebaseerd zijn op administratieve registratie, bevestigen dit beeld. Het aandeel starters bedroeg in 2014 met 4,3% minder dan de helft van het aandeel in Nederland en Frankrijk. Maar daar staat ook een heel laag percentage aan stopzettingen tegenover. Terwijl er in 2013 slechts 3,5% van alle ondernemingen werden stopgezet in België, was dit in Nederland 7,6% en in het Verenigd Koninkrijk zelfs 9,7%.

Onderstaande figuur geeft ter illustratie een overzicht van de netto groei, het aantal nieuwe ondernemingen, het aantal stopzettingen en de turbulentie in 2012 voor bedrijven van 1 tot 4 werknemers. Hieruit komt opnieuw de Europe positionering van België op vlak van ondernemerschap mooi naar voren. Van alle weergegeven Europese landen heeft België verreweg het laagste aandeel starters en stopzettingen.

Figuur 4: Internationale vergelijking ondernemerschap

Bron: Eurostat Business indicators

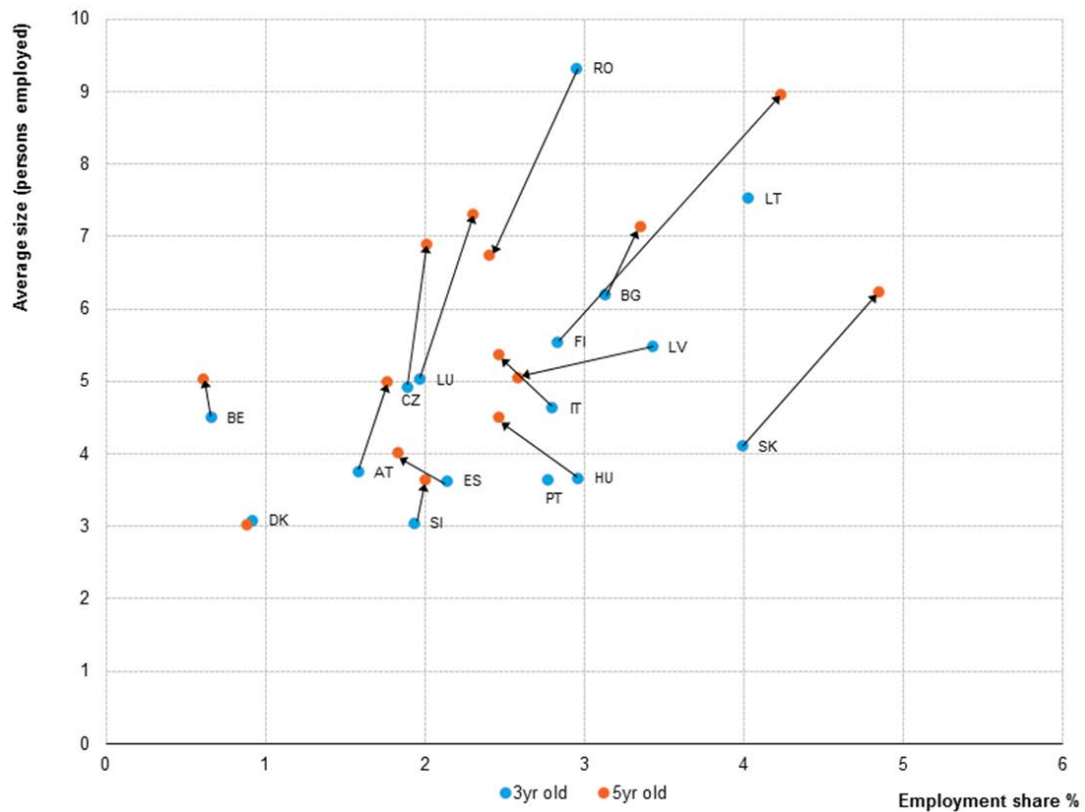
2.3 Beperkte rol voor jonge bedrijven

Niet enkel het aantal starters is van belang, ook het gewicht van deze nieuwe ondernemingen in de totale economie is een relevante indicator voor het ondernemerschap.

Zowel wat betreft het aandeel als de groei van de tewerkstelling is de rol van starters in België beperkt. Onderstaande figuur geeft dit weer. Jonge bedrijven (3 of 5 jaar oud) staan in voor minder dan 1% van de totale tewerkstelling. Dit is het laagste aandeel van de landen in de figuur.

Bedrijven van 3 jaar oud hebben gemiddeld 4,5 werknemers, wat vergelijkbaar is met landen zoals Italië en Luxemburg. Na 5 jaar groeit dit licht tot iets meer dan 5 werknemers. Deze groei is eerder beperkt, hoewel dit niet uitzonderlijk is in innovatie-gedreven economieën.

Figuur 5: Omvang en tewerkstelling jonge bedrijven

Bron: Eurostat Business statistics

3/ Doelmatigheid huidige werking

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer momenteel feitelijk werkt, en in hoeverre de maatregel functioneert zoals beoogd en bedoeld.

3.1 Doelstelling basiskennis bedrijfsbeheer

De vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is vastgelegd en omschreven in de programmawet van februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap, verder uitgewerkt in het Koninklijk Besluit van oktober 1998. Ten opzichte van de voorgaande periode veralgemeent deze wet de vereisten inzake de basiskennis van het bedrijfsbeheer, en breidt ze uit naar alle handels- en ambachts-beroepen⁶.

Voor 1998 werd deze vereiste enkel toegepast op 43 welbepaalde beroepen, met elk een eigen Koninklijk Besluit betreffende de voorwaarden voor toegang. Voor 42 van de beroepen, diende de verzoeker technische bekwaamheden en een basiskennis van het bedrijfsbeheer te bewijzen. Voor de kleinhandel diende de verzoeker alleen een basiskennis van het bedrijfsbeheer te bewijzen⁷. Sinds 1998 moet echter elke KMO of zelfstandige die een activiteit uitoefent die in het handels- of ambachtsregister moet worden ingeschreven, bij haar start bewijzen over de basiskennis van het bedrijfsbeheer te beschikken⁸.

De wet vertrekt vanuit de vaststelling dat teveel startende ondernemingen binnen 5 jaar faalt en dat een gebrek aan vaardigheden op het vlak van bedrijfsbeheer hierin vaak een rol speelt (men noemt 30% van alle falingen). Hieruit concludeert men dat enkel beroepsbekwaamheden niet voldoen voor een succesvolle starter, maar dat hij ook moet beschikken over een solide kennis inzake bedrijfsbeheer.

De vereiste basiskennis bedrijfsbeheer heeft dan ook als expliciete doelstelling om het voorbereidingspercentage van de starters te verbeteren en zo de kans op succes te verhogen. Het beoogd effect is het doen dalen van het aantal falingen. Het is dus niet expliciet de bedoeling dat de vereiste functioneert als administratieve of inhoudelijke drempel, met een negatief effect op het aantal starters, ook al kan dit wel een mogelijk gevolg zijn.

De sectie hieronder gaat in op zowel de werking van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer als drempel voor ondernemerschap als gevolg van de vereiste, als de rol die de vereiste speelt in het versterken van de ondernemersvaardigheden en het voorkomen van falingen.

3.2 Werking als drempel voor ondernemerschap

We bespreken eerst de verschillende mogelijkheden om de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer aan te tonen. Vervolgens gaan we in op twee manieren die effectief een (praktische) drempel vormen voor startende ondernemers, namelijk het volgen van een cursus bedrijfsbeheer of het deelnemen aan de centrale examencommissie. Deze kanalen kunnen uiteraard ook de competenties van ondernemers versterken. Dit aspect behandelen we in hoofdstuk 3.3.3.

3.2.1 Ruime mogelijkheden om vereiste basiskennis aan te tonen

Het Koninklijk Besluit beschrijft de verschillende manieren waarop ondernemers kunnen aantonen dat ze over de basiskennis bedrijfsbeheer beschikken⁹:

- ▶ Een diploma hoger onderwijs of equivalent
- ▶ Een specifiek attest verkregen via het algemeen of technisch secundair, kunstsecundair, beroepssecundair onderwijs

⁶ <http://www.bibf.be/Index.asp?Idx=1487>

⁷ Aannemer schrijnwerker en timmerman, schilderwerken, metselwerken en betonwerken, vloerwerken, glaswerken, zinkwerken/metalen bedekkingen van bouwwerken, niet-metalen bedekkingen van bouwwerken, waterdicht maken van bouwwerken, sloopwerken, marmerbewerking, plafonneerder-cementeerder; installateur van centrale verwarming, sanitair, loodgieters-werken, gasverwarming door individuele toestellen, koeltechnicus, lichtreclames; elektrotechnisch installateur; handelaar in inheemse granen, veevoer en stro, tweedehands wagens; kleinhandelaar in vaste brandstoffen, vloeibare brandstoffen; fietsen-, bromfietsen, motorfietsenmaker; behanger-plaatser van muur- en vloerbekleding; molenaar; garagist-, carrossier- horlogemaker-hersteller; steenkapper; kapper; grossier in vlees-slachtvlees; opticien; fotograaf; specialist in gebitsprothesen; stomer-verver, wasser; begrafenisondernemer; restaurateur of traiteur-banketaannemer; brood- en banketbakker; schoonheidsspecialist

⁸ Beroepen die reeds door een andere wet zijn gereguleerd en/of de beroepen die zijn gereguleerd onder de bescherming van de beroepstitel en van de uitoefening van dienstverlenende intellectuele beroepen zijn vrijgesteld van deze verplichting. Het gaat om bedrijfsrevisoren, accountants, fiscale adviseurs, boekhouders, vastgoed- en effectenmakelaars, landmeters, vervoerders van goederen en personen, verzekeringsagenten en –makelaars en rijsschoolhouders

⁹ http://www.unizo.be/uwzaakstarten/cm/voorwaarden_om_te_starten_met_je_eigen_bedrijf.html

- ▶ Op basis van voldoende relevante praktijkervaring als zelfstandig ondernemingshoofd of helper, bediende in een leidinggevende functie, dagelijks bestuurder vennootschap, opgedaan gedurende de laatste 15 jaar, aangetoond door twee verschillende bronnen
- ▶ Via een geslaagde proef bij de centrale examencommissies, aan te vragen op eigen initiatief, op basis van zelfstudie van online cursusmateriaal
- ▶ Via het behalen van een getuigschrift na vaste cursus van 128 uur voor diegenen die basiskennis niet op bovenstaande wijze kunnen aantonen

Onder de eerste drie mogelijkheden is het aantonen van de basiskennis door de startende ondernemer eenvoudig, en niet meer dan een administratieve formaliteit. Voor hoger opgeleiden en ervaren ondernemers is de werking als drempel dus minimaal, onafhankelijk van hun reële ondernemersvaardigheden en kennis van het bedrijfsbeheer.

Bovendien hoeft de basiskennis niet perse door het hoofd van de startende onderneming zelf te worden bewezen. Ook een betrokken echtgenoot/wettelijke samenwonend partner, de persoon die daadwerkelijk dagelijkse beheer uitoefent, een zelfstandige helper, een werknemer kunnen voor de onderneming instaan voor de basiskennis bedrijfsbeheer.

Enkel voor de groep ondernemers die de vereiste moeten aantonen door het afleggen van een proef bij een centrale examencommissie, of door het volgen van de cursus van 128 lesuren is er sprake een werkelijke administratieve drempel. Hoewel niet expliciet beschreven, zorgt de invulling van de vereiste voor een vrij specifieke afbakening van de groep die door deze drempel geraakt wordt. Het gaat hier voornamelijk om lager opgeleide personen, die zelf moeten instaan voor de vereiste, en hiervoor geen beroep kan doen op een derde (vermoedelijk dus met een beperkt sociaal netwerk).

3.2.2 Deelnemers cursus bedrijfsbeheer

De wettelijk vastgelegde cursus basiskennis bedrijfsbeheer wordt aangeboden door Syntra Vlaanderen en de Centra voor Volwassenenonderwijs. Op basis van deelnamecijfers van deze aanbieders krijgen we meer inzicht in de deelnemers en mate van succesvolle afronding van de cursus.

Per academisch jaar beginnen iets minder dan 10.000 deelnemers aan de cursus. De tabel hieronder geeft meer gedetailleerde informatie voor 2015-2016. Voor het juiste perspectief: in 2015 en 2016 werden in Vlaanderen respectievelijk 32.232 en 34.607 bedrijven opgericht (regionale statistieken Vlaanderen).

Tabel 1: Deelnemers cursus basiskennis bedrijfsbeheer SYNTRA

	Syntra (2015-2016)	CVO (2015-2016)	Totaal
Aantal ingeschreven deelnemers	5.785	3753	9538
Aandeel met hoger onderwijs diploma	Circa 10-12%	Circa 7%	/
Aandeel zonder sec. onderwijs diploma	Circa 15%	/	/
Aantal deelnemers eindproef	4.086 (70,5%)	/	/
Aantal geslaagden eindproef	3.249 (56,2%)	/	/
Aantal afvallers	2.536 (43,8%)	/	/

Bron: Syntra Vlaanderen en Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties & Studietoelagen, 2017

Alle cursisten volgen de cursus ofwel alleenstaand met het doel om het attest bedrijfsbeheer (snel) te behalen, of als onderdeel van één van de aangeboden ondernemerschapstrajecten die zowel beroepskennis als bedrijfskennis omvatten. Hiermee kan men een ondernemerschapsdiploma behalen dat voldoet aan alle vestigingsvereisten in het specifieke beroep waarvan men de opleiding volgt.

Hoewel Syntra Vlaanderen het zelf niet specifiek bijhoudt, is er zeker een groep deelnemers die de opleiding niet hoeft te volgen om aan de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer te kunnen voldoen. Zo heeft ongeveer 10% (indicatief) van hen een hoger onderwijs diploma, dat reeds volstaat om de basiskennis aan te tonen. Deze groep is ongetwijfeld nog groter, aangezien het attest ook wordt toegekend in bepaalde secundaire onderwijsrichtingen. Voor het CVO zijn de cijfers vergelijkbaar. Deze zijn echter volledig gebaseerd op zelfrapportage van de deelnemers, waardoor de betrouwbaarheid niet gegarandeerd kan worden.

Van alle gestarte deelnemers bij Syntra doet ongeveer 70% de eindproef, en valt dus bijna 30% gedurende de cursus af. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat eindproefverdediging in een latere fase nog afleggen (dus niet in cursusjaar 2015-2016). Voor CVO zijn deze cijfers niet bekend.

Daarnaast zakt nog eens meer dan 20% van degenen die de verdediging voor de examencommissie afleggen voor deze proef. Hierdoor haalt uiteindelijk maar 56% van de gestarte deelnemers het attest waarmee men de basiskennis bedrijfsbeheer kan aantonen.

Zo lijkt de cursus voor haar deelnemers dus wel degelijk als drempel voor het starten van een onderneming te werken. Onderstaande cijfers van Syntra wijzen hier nog eens extra op. De tabel bevat informatie over het statuut van de deelnemers na succesvolle afronding van de eindproef (2012) en 2 jaar later (2014). Waar in 2012 reeds 12% van de cursisten reeds zelfstandige is, is dit in 2014 gestegen tot 38%.

Tabel 2: Statuut deelnemers Syntra basiskennis bedrijfsbeheer 2012 t.o.v. 2014

	Werkloos (2014)	Werknemer (2014)	Zelfstandige (2014)	Overig (2014)	Totaal 2012
Werkloos (2012)	95	80	106	31	312
Werknemers (2012)	47	525	283	39	894
Zelfstandige (2012)	4	14	193	12	223 (12%)
Overig (2012)	26	119	123	158	421
Totaal 2014	172	738	705 (38%)	240	1.855

Bron: Syntra Vlaanderen, 2017

Als we ervan uitgaan dat de deelnemers de cursus volgen om een onderneming te kunnen starten, is het opvallend dat meer dan 60% van de geslaagde cursisten binnen 2 jaar nog altijd geen effectief ondernemer in hoofdberoep is. Blijkbaar besluit een deel van de aspirerende ondernemers na het halen van het attest toch om op korte termijn geen bedrijf te starten, al of niet naar aanleiding van de cursus.

3.2.3 Kandidaten examencommissie

Naast het uitgebreide opleidingstraject kan men er ook voor kiezen op basis van zelfstudie van de online syllabus op eigen initiatief een examen af te leggen bij de centrale examencommissie. Deze multiple choice test heeft een ander karakter dan de proef zoals binnen de opleiding basiskennis bedrijfsbeheer vormgegeven (verdediging van het eigen business plan). Een substantiële groep opteert voor deze op het eerste zicht kortere weg.

Uit onderstaande tabel blijkt echter dat het niet eenvoudig is om in één keer voor deze toets te slagen, met een slagingspercentage van rond de 50%.

In de tabel staat het aantal inschrijvingen niet gelijk aan het aantal kandidaten. Het is goed mogelijk dat kandidaten zich na een mislukte poging opnieuw inschrijven om de proef opnieuw af te leggen.

Ook voor deze groep is de drempelwerking van de vereiste duidelijk. Een substantieel deel van de inschrijvers heeft immers meerdere pogingen nodig of haalt het getuigschrift niet via de centrale examencommissie. Exacte cijfers over dit aandeel en verdere informatie over het traject van de geslaagden zijn evenwel niet beschikbaar.

Tabel 3: Inschrijvingen en geslaagden centrale examencommissie

	2015	2016
Ingeschreven	4.773	5.149
Geslaagd	2.051	2.669
Aandeel geslaagd	43%	51,8%

Bron: VLAIO, 2017

3.3 Ondernemerscompetenties als factor in succesvol ondernemerschap

Om verder inzicht te krijgen in de doelmatigheid van de vereiste kijken we naar de rol van ondernemersvaardigheden in ondernemerschap in Vlaanderen, en of versterking hiervan bijdraagt een beter ondernemingsklimaat. We kijken daarbij specifiek naar competenties als factor in het oprichten en in het falen van ondernemingen. Tot slot staan we specifiek stil bij de bijdrage van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer in deze competenties.

3.3.1 Competenties en het oprichten van een onderneming

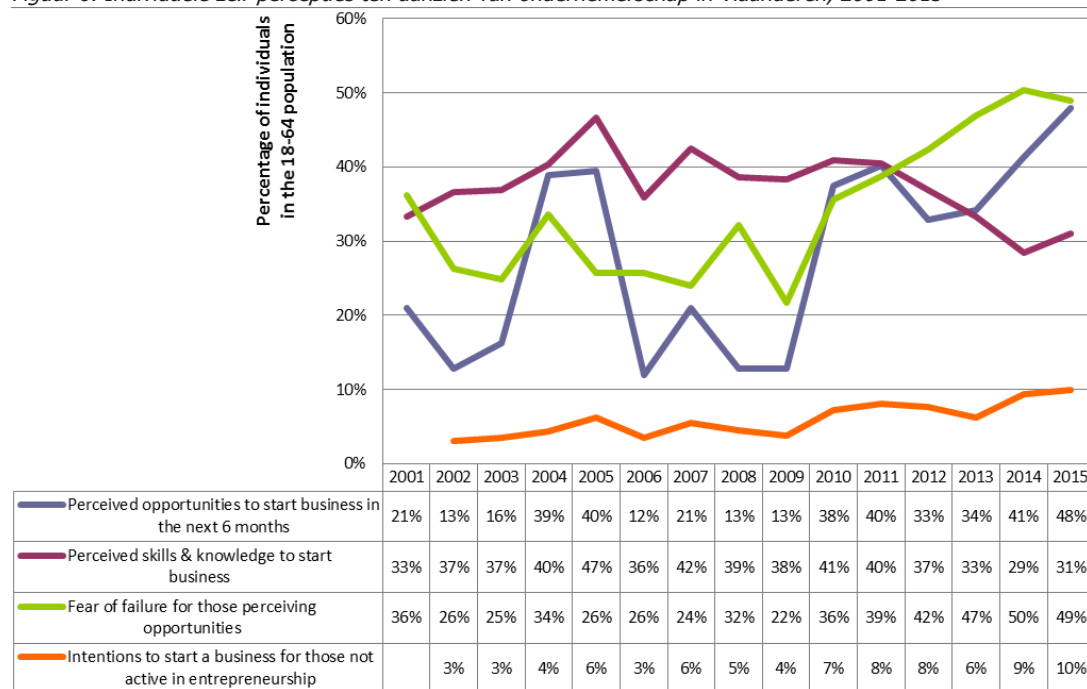
We stellen ten eerste vast dat startende ondernemers in Vlaanderen steeds hoger zijn opgeleid. In 2013 hadden 62,9% van alle starters (<3j actief) een basisdiploma hoger onderwijs tegenover 51,6% van de ondernemers die

meer dan 5 jaar actief zijn. Beschouwen we enkel de jonge starters (<40 jaar) dan stijgt dit tot 64,8%¹⁰. Ook in internationaal opzicht is de Vlaamse ondernemerspopulatie relatief hoog opgeleid.

Onderzoek laat echter zien dat het hebben van goede (ondernemers)competenties weliswaar een belangrijke rol speelt in startend ondernemerschap, maar er zeker niet de bepalende voorwaarde voor is. Naast administratieve lasten en positieve media aandacht, hebben ook angst voor falen en persoonlijke relaties met ondernemers invloed op de beslissing zelf een bedrijf op te richten (Urbano, D., & Alvarez, C., 2014).

Een aantal gerelateerde aspecten in dit verband werden bevraagd binnen de Global Entrepreneur Monitor (GEM), een langlopende internationale vergelijking van het ondernemersklimaat en -activiteiten. Uit figuur 1 hieronder blijkt dat de gepercipieerde opportuniteiten om korte termijn (6 maanden) een bedrijf op te richten sinds 2001 substantieel is gestegen. De algemene intentie onder de bevolking om een bedrijf te starten stijgt licht.

Figuur 6: Individuele zelf-percepties ten aanzien van ondernemerschap in Vlaanderen, 2001-2015

GEM, 2016

Echter, de angst voor falen is eveneens flink gestegen, en de eigen perceptie van vaardigheden en kennis voor het oprichten van een bedrijf blijft stabiel. Bovendien scoort Vlaanderen vergeleken met een aantal Europese referentielanden¹¹ ook zeer laag op deze aspecten (evenals overigens de inschatting van de sociale status van succesvolle ondernemers) (zie figuur 2). Dit ondanks het hoge opleidingsniveau in Vlaanderen en het van kracht zijn van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer sinds eind jaren '90, die expliciet beoogt deze vaardigheden te versterken.

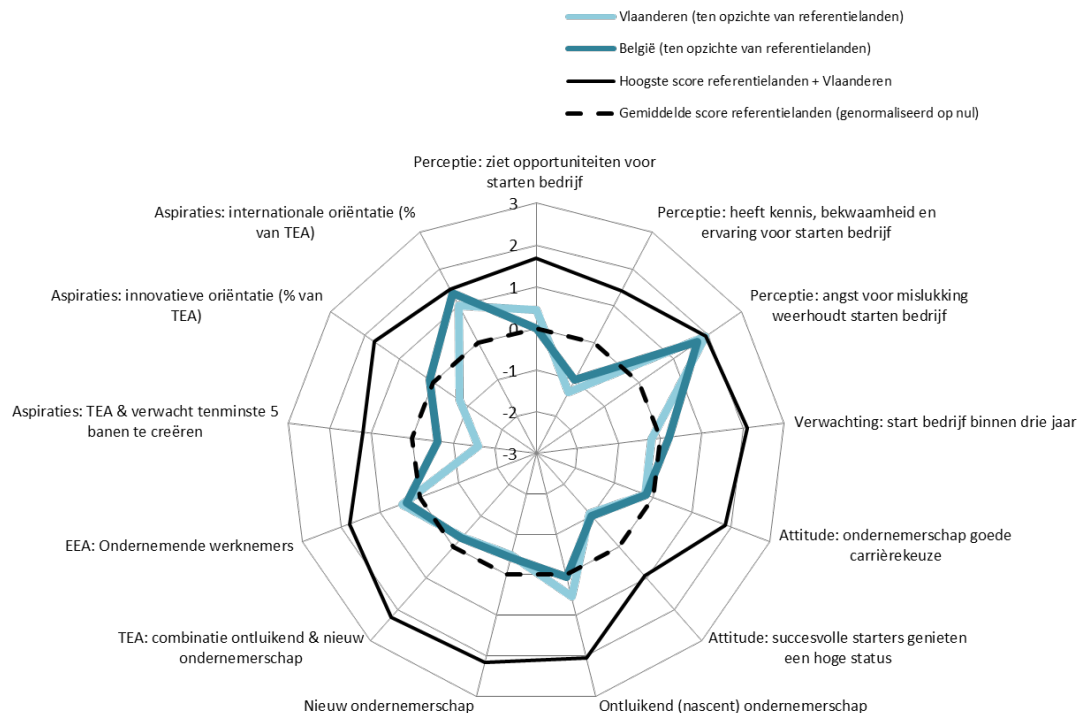
Hoewel er voor deze scores geen specifieke redenen worden aangewezen, laat de GEM wel zien dat het gebrek aan vertrouwen in eigen kunnen en een hoge inschatting van het risico voor ondernemingen een belangrijke rem is op de ondernemingsactiviteit in Vlaanderen. De totale ondernemersgraad (of Total Entrepreneurial Activity – TEA) in Vlaanderen zit bij de laagste van West-Europa.

Het lijkt erop dat de zelfperceptie van eigen vaardigheden een belangrijker rol speelt in startend ondernemerschap dan werkelijk opleidingsniveau of verworven competenties. Wellicht speelt een hoger opleidingsniveau juist ook mee bij een hoger bewustzijn van de risico's, zeker omdat hoger opgeleiden vaak ruime mogelijkheden op de arbeidsmarkt hebben die meer zekerheid bieden.

¹⁰ Stichting Innovatie en Arbeid (2015), De competentieportfolio van de Vlaamse zelfstandige ondernemer, Een analyse op basis van gegevens uit de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2007-2013

¹¹ NL, FR, UK, DU, LU, SP, DE

Figuur 7: GEM profiel voor Vlaanderen in vergelijking met België en referentielanden 2012-2015

GEM, 2016

3.3.2 Competenties en het falen van een onderneming

Het ultieme doel van de vereiste is het voorkomen van het falen van (startende) ondernemingen, vanuit de vaststelling dat ondernemersvaardigheden hierin vaak een belangrijke factor zijn. Verschillend internationaal onderzoek toont aan dat dit inderdaad in elke context het geval is, hoewel een gebrek aan eigen vermogen en lopende middelen alsook verkeerde strategische inschatting over de marktpositie en –ontwikkeling ook belangrijke redenen voor falen zijn.

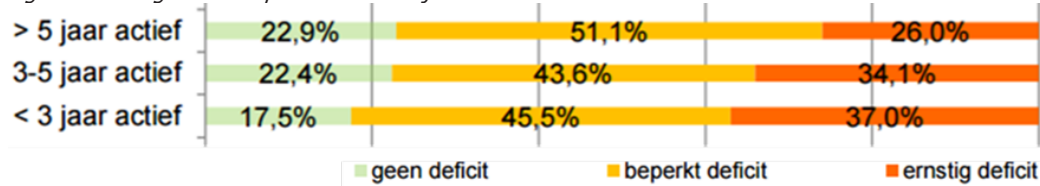
Ook in Vlaanderen blijkt telkens weer dat veel ondernemers falen omdat ze niet voldoende op de hoogte zijn van juridische, boekhoudkundige of administratieve aspecten van het voeren van een zaak. In een bevraging door Graydon bij curatoren en handelsrechters uit 2007, op het moment dat de algemene vereiste basiskennis bedrijfsbeheer reeds bijna 10 jaar van kracht was, geeft 44 % van hen aan dat het wanbeheer van het management en gebrek aan economische kennis de voornaamste oorzaken te zijn van faillissement. Ook zonder het element 'onvoldoende economische kennis', zeggen de bevroagden dat wanbeheer van de bedrijfsvoering de belangrijkste oorzaak is in 20-25% van de faillissementen.

Een vergelijkbaar beeld komt naar boven in een recentere studie van de Stichting Innovatie & Arbeid van de SERV (2015)¹², gebaseerd op een uitgebreide bevraging van ondernemers rond hun competenties. Met name de vraag 'Voelt u zich voldoende opgeleid voor het beheer en het management van uw bedrijf/firma?' is in dit verband relevant. Via drie antwoordmogelijkheden maakt de studie onderscheid tussen geen competentiedeficit ('altijd'), beperkt competentiedeficit ('vaak') en ernstig competentiedeficit ('soms', 'nooit').

Hieruit blijkt dat 28,1% van de ondernemers een ernstig deficit op vlak van managementcompetenties voelt; slechts ruim 20% voelt geen deficit. Voor startende ondernemers (jonger dan 3 jaar) is het beeld nog scherper (zie figuur hieronder), waar zelfs 37% van hen aangeeft een ernstig competentiedeficit te ervaren. Ook leeftijd, opleidingsniveau en sociaal netwerk zijn bepalende factoren voor de mate waarin een dergelijk deficit ervaren wordt.

¹² Stichting Innovatie en Arbeid (2015), De competentieportfolio van de Vlaamse zelfstandige ondernemer, Een analyse op basis van gegevens uit de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2007-2013

Figuur 8: Managementcompetentiedeficit bij ondernemers

Bron: Stichting Innovatie en Arbeid (2015)

3.3.3 Basiskennis bedrijfsbeheer en competenties

Uit bovenstaande cijfers is niet direct de conclusie te trekken dat de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer niet leidt tot betere ondernemers- of managementcompetenties, ook al voelt een substantieel aandeel ondernemers hier een gebrek. Wanbeheer of gebrek aan economische kennis als oorzaak van faillissement is ook niet noodzakelijk het gevolg van een gebrekkige kennis van bedrijfsbeheer. De vaardigheden en competenties nodig voor een succesvolle onderneming gaan uiteraard ook veel verder dan goed bedrijfsbeheer (strategisch inzicht, leiderschap, innovatie,...).

Dat roept de vraag op of de huidige invulling van de vereiste rond het basiskennis bedrijfsbeheer wel volstaat om de ondernemer de nodige kennis mee te geven. Zoals eerder vastgesteld zijn de mogelijkheden om de vereiste basiskennis te bewijzen erg ruim (sectie 3.2.1), ook als feitelijk niet vastgesteld is of men wel degelijk over deze basiskennis beschikt. Daarnaast ligt de zelfperceptie over de eigen ondernemersvaardigheden structureel laag, zeker in internationaal opzicht (3.3.2).

Ook de opleidingstrajecten om een attest bedrijfsbeheer te verkrijgen lijken niet in alle gevallen optimaal doeltreffend aan deze problematieken tegemoet te komen.

Algemeen wordt erkend dat de opleiding basiskennis bedrijfsbeheer op zichzelf van goede kwaliteit is. De tevredenheid van de deelnemers bevestigen dit. Men beoordeelt de opleiding met ongeveer 7,5 op 10. Uit een recente IDEA studie voor VIONA¹³ bleek dat de begeleiding van werkzoekenden bij het opstarten van een eigen zaak dat de opleiding bedrijfsbeheer door deze groep als zeer nuttig wordt ervaren, zelfs als hun behaalde diploma reeds volstaat om de kennis aan te tonen (en zijn ze vrijgesteld van het diploma bedrijfsbeheer). Vele startende ondernemers worden geacht reeds over de nodige kennis bedrijfsbeheer te beschikken, gesprekken met de deelnemers leerden echter dat velen van hen de nodige kennis missen. Zij appreciëren de alomvattende introductie in alle aspecten van ondernemerschap die de cursus biedt, met name ook de financiële en boekhoudkundige elementen, en de mogelijkheden tot netwerking en samenwerking.

Aan de andere kant kwam naar voren dat de opleidingen te weinig aangepast waren aan de specifieke informatienoden van de deelnemers met te weinig niveaudifferentiatie. De inhoud en leerstof van de opleiding is immers sterk gereguleerd binnen het wettelijk kader (KB 7 juni 2007), en biedt weinig ruimte voor flexibiliteit en aanpassing aan specifieke ondernemersnoden.

Deelnemers werken tijdens de cursus aan een eigen business plan, met focus op de financiële haalbaarheid van de onderneming. Dit plan komt uiteindelijk als eindproef ter verdediging en beoordeling voor bij een examencommissie. De meer strategische aspecten van een realistisch ondernemingsplan (markten, strategie, marketing,...) komen echter veel minder aan bod, en worden ook niet getoetst.

Dit maakt dat de opleiding een vrij enge, theoretische invulling krijgt in termen van ondernemerscompetenties. De beoordeling van de opleiding is dan ook substantieel lager door hoger opgeleiden, voor wie bepaalde aspecten wellicht overbodig zijn.

Voor wie op basis van eigen studie van de online syllabus een proef aflegt bij de centrale examencommissie, gelden deze bedenkingen zelfs nog sterker, aangezien zij ook geen financieel business plan hoeven te verdedigen, maar enkel een theoretische toets afleggen.

3.4 Vergelijking met situatie ten opzichte van invoering

De uitbreiding van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer naar alle beroepen in 1998 had de bedoeling om het aantal faillissementen, in hoofdzaak bij starters, te verlagen door de algemene competenties van nieuwe ondernemers te versterken.

¹³ IDEA Consult (2014), 'Maatpakbegeleiding van werkzoekenden naar ondernemerschap', Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor Werk, in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma.

Als deze doelstelling gerealiseerd werd, zou men dus na correctie voor andere factoren, een trendbreuk verwachten in de volgende cijfers na de aanpassing in 1998:

- ▶ Het aantal faillissementen (ten opzichte van het totaal aantal ondernemers);
- ▶ Het aandeel jonge starters in het totaal aantal faillissementen.

Hieronder gaan we na of dit effectief het geval is.

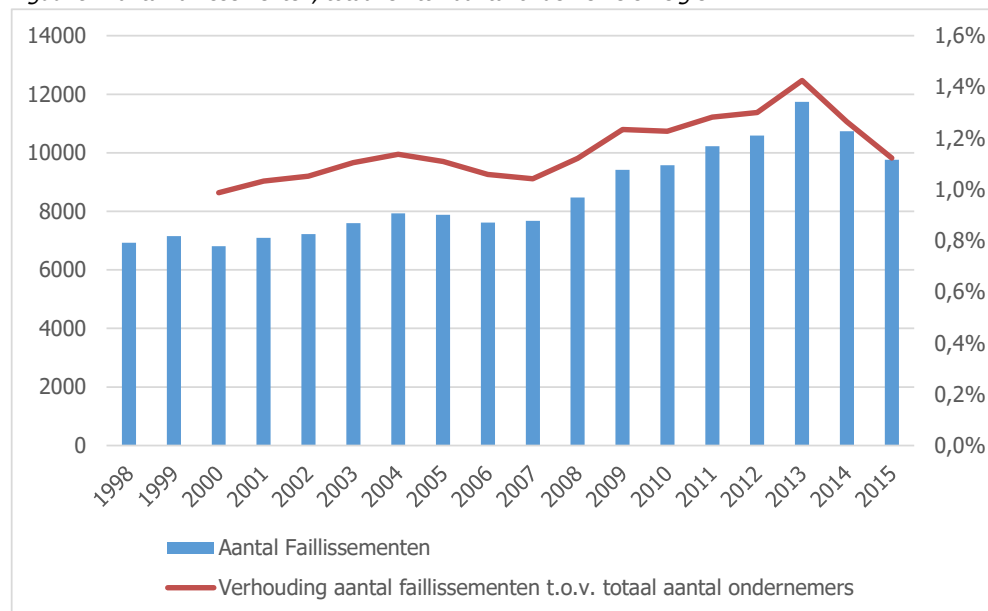
3.4.1 Geen trendbreuk in het aantal faillissementen

De figuur hieronder laat zien dat het aantal faillissementen (zowel in absolute als relatieve termen) geen trendbreuk vertoont sinds de verruiming van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer. Het aantal faillissementen vertoont, op conjuncturele schommelingen na, een duidelijke stijgende lijn op lange termijn.

Deze stijging in absolute aantallen valt niet te verklaren door de absolute toename van het totaal aantal ondernemers. De rode lijn in onderstaande figuur geeft dit duidelijk weer. Een hoger aantal faillissementen in een bepaald jaar (de blauwe balkjes) gaat systematisch gepaard met een verhoging van de verhouding van het aantal faillissementen ten opzichte van het totaal aantal ondernemers. Ondanks de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer neemt het aantal faillissementen dus alleen maar toe, ook als er rekening gehouden wordt met het groeiend aantal ondernemers.

De invloed van externe factoren is niet volledig in rekening te nemen bij deze cijfers. Zo houden deze cijfers geen rekening met het effect de nieuwe falingswet van 1997, waarin meer de nadruk ligt op de continuïteit van ondernemingen in plaats van faillissementen. Deze wetgeving heeft waarschijnlijk een impact op de cijfers. In tegenstelling tot conjuncturele factoren is het echter niet mogelijk om hiervoor te corrigeren. De interpretatie van deze cijfers moet dus met de nodig voorzichtigheid gebeuren.

Figuur 9: Aantal faillissementen, totaal en tov aantal ondernemers België

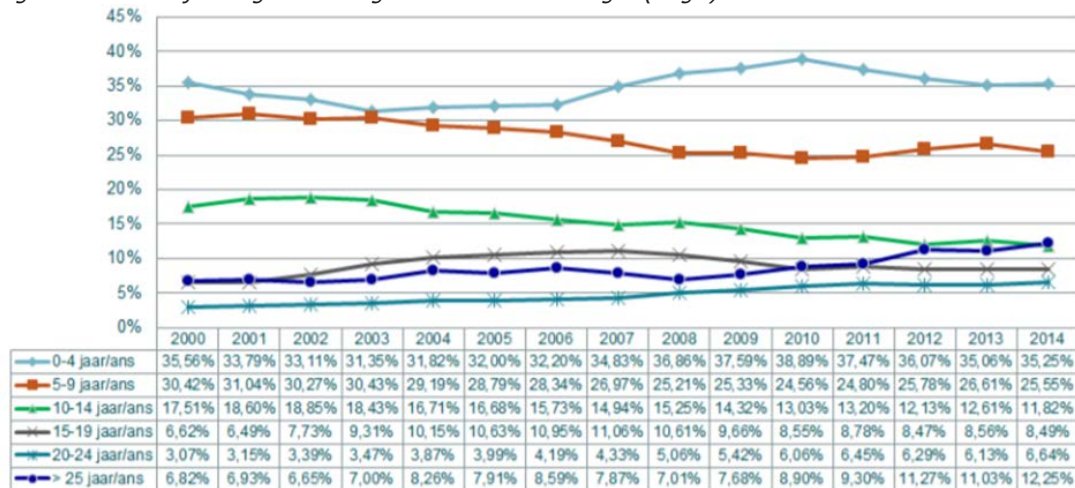
Bron: bewerking IDEA consult op basis van Statistics Belgium (FOD Economie)

3.4.2 Geen trendbreuk in het aandeel jonge starters bij faillissementen

Door starters beter voor te bereiden op het ondernemerschap, beoogt men het aandeel jonge bedrijven dat failliet gaat te beperken. De eerste jaren zijn voor een onderneming het meest risicovol. Een jong bedrijf is minder gewapend tegen conjuncturele tegenslagen door een gebrek aan reserves en ervaring. Een andere belangrijke factor is een gebrek aan competenties. Een sterke voorbereiding op het ondernemerschap kan de nodige competenties versterken om deze zaken op te vangen en er goed mee om te gaan.

Als we veronderstellen dat de basiskennis bedrijfsbeheer ondernemers beter voorbereidt, zou men verwachten dat het aandeel van jonge bedrijven in het totaal aantal faillissementen afneemt. Een structurele verandering in het aandeel falingen bij jonge ondernemers ten opzichte van alle ondernemingen kunnen we echter niet waarnemen.

Figuur 10: % Leeftijdscategorieën van gefailleerde ondernemingen (België)

Bron: Graydon (2016), evolutie van de faillissementen 2000-2014

Bovenstaande grafiek geeft aan dat bedrijven tussen 0 en 5 jaar relatiefst het vaakst failliet gaan. De schommelingen in dit aandeel volgen de conjuncturele cyclus. In economisch moeilijke tijden delen jonge bedrijven dus relatief harder in de klappen. Het startpunt in 2000 is echter gelijk aan het aandeel in 2014.

Vergelijkbare cijfers uit de periode voor 2000 zijn spijtig genoeg niet verkrijgbaar. Zonder cijfers uit deze referentiejaar kunnen we dus geen vergaande conclusies trekken. We kunnen er echter wel vanuit gaan dat er een effect op lange termijn waarneembaar zou moeten zijn. Op deze manier geeft bovenstaande figuur toch een relevante indicatie over falen bij starters.

4/ Mogelijke effecten van afschaffing

In dit deel onderzoeken we wat de mogelijke effecten zijn van het wegnemen van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer. Om dit na te gaan, trekken we relevante lessen uit internationale onderzoeken naar de effecten van het reguleren van de toegang tot het beroep. Vervolgens gaan we dieper in op de sterk met de Belgische situatie vergelijkbare case in Nederland.

4.1 Impact hervormingen toegang tot het beroep

De afgelopen decennia werden in verschillende Europese landen hervormingen doorgevoerd die de toegang tot het beroep op een andere manier organiseren en reglementeren. De effecten van deze hervormingen laten toe om lessen te trekken die ten dele van toepassing zijn op de Belgische en Vlaamse beleidscontext. Het aanpassen van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is immers ook een vorm van het reguleren van de toegang tot beroep.

Hoewel de buitenlandse experimenten relevant zijn, moet de overdraagbaarheid correct gekaderd worden om de volgende redenen:

- ▶ De doelstelling van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is het verhogen van het slaagpercentage van ondernemers. Indirect vormt dit een mogelijke bescherming voor consumenten, maar dit is geen directe doelstelling. Het beschermen van consumenten is bij de regulering in de onderzochte landen wel een expliciete (hoofd)doelstelling.

In de praktijk zijn deze verschillende doelstellingen meestal wel complementair: het beschermen van consumenten vereist sterke ondernemers en het versterken van ondernemers geeft meer zekerheid aan consumenten.

- ▶ De vereiste basiskennis bedrijfsbeheer is van toepassing op alle ondernemers, over de verschillende sectoren en bedrijfstakken heen. In de onderzochte landen focust de aangepaste regulering op de vereisten voor specifieke beroepen of sectoren. De effecten die zich voordoen bij het aanpassen van specifieke regelgeving zullen zich daarom niet noodzakelijk in dezelfde mate voordoen bij een aanpassing van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer.
- ▶ Het isoleren van de effecten van één beleidsinterventie ten opzichte van de economische, politieke en sociale context is een complexe oefening. Doordat de onderzochte maatregelen gericht waren op specifieke beroepen en sectoren, kon in de studies gecorrigeerd worden voor contextfactoren. Dit verhoogt dus de betrouwbaarheid van de gebruikte studies, maar wegens de brede toepasbaarheid van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer kan de methodologie niet zomaar overgenomen worden.

Er wordt rekening gehouden met deze nuancerings door een voorzichtige interpretatie van de studieresultaten en een focus op cases waar al sterk onderbouwd onderzoek werd uitgevoerd, nl Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Italië, Griekenland, Polen en Oostenrijk. Deze uiteenlopende profielen van landen laten toe om rekening te houden met de verschillende politieke en economische context. De aanpak in de onderzochte landen biedt ook een interessante waaier aan aangepaste regulering. Zo werd in het Verenigd Koninkrijk een verstrenging doorgevoerd, terwijl in de andere cases werd gewerkt aan een liberalisering.

De overkoepelende conclusies wijzen, met de nodige nuancerings, wel steeds in een duidelijke richting:

- ▶ Een liberalisering zorgt voor een vlottere toegang tot de markt;
- ▶ Falingen neutraliseren deze extra instroom niet;
- ▶ Er is weinig bewijs dat de kwaliteit van ondernemingen afneemt;
- ▶ Het mogelijk effect op de lonen van ondernemers is niet eenduidig vast te stellen.

We gaan er hieronder dieper op in.

4.1.1 Vlottere toegang tot de markt

Het duidelijkste effect van een versoepeling van de regulering voor de toegang tot het beroep is een significante toename van het aantal startende ondernemers en tewerkstelling in de betreffende sectoren.

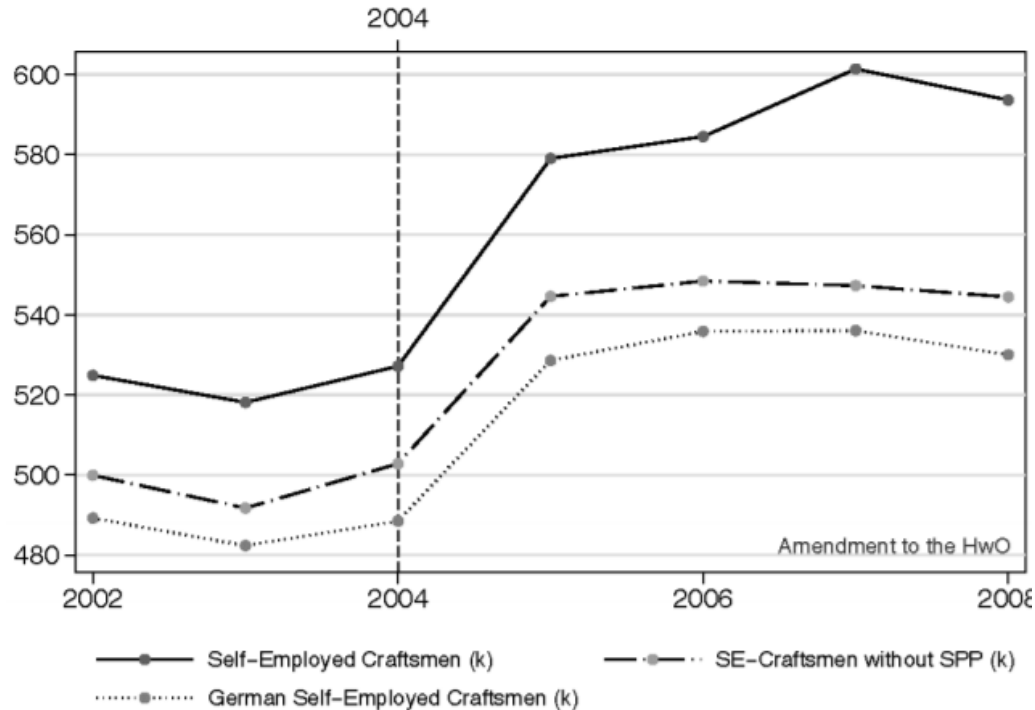
De studie naar het effect van deregulering in Duitsland toont een duidelijke stijging van het aantal starters aan. Na het schrappen van de vereiste licentie voor ambachtelijke zelfstandige beroepen als houtbewerker, bakker of make-up artiest nam het aantal startende ondernemingen opvallend toe ¹⁴. De lijn 'Self-Employed Craftsmen without SPP'

¹⁴ Rostam-Afschar, D. (2015). Regulatory Effects of the Amendment to the HwO in 2004 in German Craftsmanship, Study with financial support from the European Commission

geeft de evolutie aan voor zelfstandigen zonder subsidiëring. Na correctie voor andere beleidsmaatregelen is er dus een duidelijke en stabiele stijging in het aantal starters.

Dezelfde trend was waarneembaar in Polen¹⁵, waar 22 beroepen een deregulering doormaakten, weliswaar met duidelijke sectorale verschillen. Zo was het effect was minder uitgesproken voor architecten en burgerlijk ingenieurs. De studie biedt geen sluitend antwoord voor deze verschillen, maar bevestigt wel de in Duitsland vastgestelde trend.

Figuur 11: aantal ondernemers in ambachtelijke beroepen in Duitsland (x1.000)

Bron: Rostam-Afschar, D. (2015)

In de andere studies werd de toename in tewerkstelling bekeken, hoewel dit uiteraard geen direct bewijs is voor hoger ondernemerschap. In Griekenland groeiden de dienstverlenende beroepen als notarissen, auditoren, taxateurs en toeristische gidsen sterk na verregaande hervormingen in 2011¹⁶. Dit zijn beroepen waar klassiek een heel hoog aandeel zelfstandigen in actief is.

In het Verenigd Koninkrijk, waar de regulering net strikter werd voor verpleegkundigen en bewakingsagenten, werd een tegengesteld effect vastgesteld. Het aantal verpleegkundigen daalde na de striktere regulering. Dit effect werd echter niet waargenomen bij de tewerkstelling van bewakingsagenten¹⁷.

4.1.2 Falingen neutraliseren de groei niet

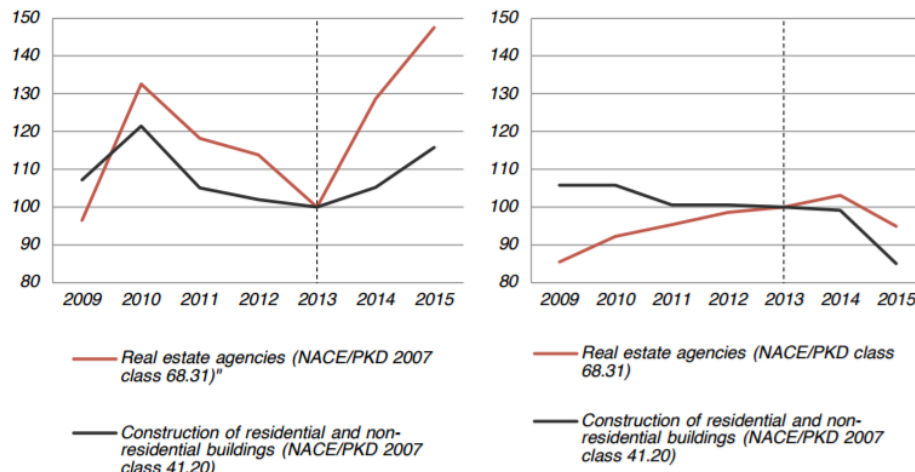
De toename van het aantal starters leidt alleen maar tot een netto groei van het aantal ondernemers als het aantal falingen niet in dezelfde mate groeit. De ervaringen in Duitsland en Polen geven aan dat meer starters effectief tot een netto groei kunnen leiden. Over de verhouding van het aantal falingen ten opzichte van de nieuwe starters kunnen geen definitieve uitspraken worden gedaan. In de overige landen werden geen conclusies getrokken over het aantal falingen.

¹⁵ Rojek, M., Masior, M. (2016) The Effects of Reforms liberalising Professional Requirements in Poland, Warsaw School of Economics.

¹⁶ Athanassiou E., Kanellopoulos N., Karagiannis R., Kotsi A. (2015) The effects of liberalisation of professional requirements in Greece, Centre for Planning and Economic Research (KEPE), Athens.

¹⁷ Koumenta M., Humphris, A., (2015) The Effects of Occupational Licensing on Employment, Skills and Quality: A Case Study of Two Occupations in the UK, Queen Mary University of London.

Figuur 12: aandeel starters (links) en aandeel stopzettingen (rechts) ten opzichte van referentiejaar 2013 (=100)

Bron: Central Statistical Office of Poland, in Rojek, M. and Masior, M. (2016)

4.1.3 Geen meetbare impact op de kwaliteit van de ondernemingen

In het grootste deel van de onderzochte landen wordt er geen duidelijke indicatie van een dalende kwaliteit van de ondernemingen gevonden. In een aantal Griekse sectoren werd zelfs een mogelijke stijging van de kwaliteit vastgesteld op basis van grootschalige consumentenbevraging in combinatie met andere indicatoren (officiële klachten en het opleidingsniveau van ondernemers¹⁸).

In de Duitse case daalt weliswaar de scholingsgraad, maar wordt geen negatief effect op de kwaliteit vastgesteld. Een indirect gevolg is wel dat de mate van in bedrijven aangeboden bijscholing daalt doordat er meer éénpersoonszaken worden opgericht.

In het Verenigd Koninkrijk zorgde strengere regulering voor een stijging van de kwaliteit bij verpleegkundigen, maar dit effect was niet waarneembaar bij bewakingsagenten¹⁹.

Deze uiteenlopende resultaten moeten steeds voorzichtig geïnterpreteerd worden. Er is namelijk geen uniforme maatstaf voor het meten van de kwaliteit van ondernemingen. De kwaliteit is ook steeds afhankelijk van een groot aantal randvoorwaarden.

4.1.4 Geen eenduidig effect op concurrentie

Als het aantal ondernemingen toeneemt, gaat dit gepaard met toenemende concurrentie tussen ondernemingen. Deze concurrentie kan leiden tot prijsdalingen voor de consument, wat zich dan weer kan vertalen in lagere lonen.

Dit effect is inderdaad zichtbaar in een aantal landen waar deregulering is doorgevoerd. Op basis van een kwalitatieve analyse bleek dat de lonen en de winstgevendheid voor toeristische gidsen in Polen daalden na de deregulering. Ook werden er slechtere werkomstandigheden gepercipieerd²⁰.

In het Verenigd Koninkrijk werd er voor bepaalde beroepen een mogelijke verhoging van de lonen vastgesteld door striktere regulering, maar ook hier waren de resultaten niet consistent voor alle beroepen²¹.

We zien deze dynamiek niet in alle landen terug waar hervormingen werden doorgevoerd. Zo was er in Duitsland geen meetbaar effect op de inkomsten, lonen en investeringen van ondernemingen²². De toegenomen dynamiek op de arbeidsmarkt zorgde daar dus niet voor extra druk op de ondernemers.

¹⁸ Athanassiou E., Kanellopoulos N., Karagiannis R., Kotsi A. (2015) The effects of liberalisation of professional requirements in Greece, Centre for Planning and Economic Research (KEPE), Athens.

¹⁹ Koumenta M., Humphris, A., (2015) The Effects of Occupational Licensing on Employment, Skills and Quality: A Case Study of Two Occupations in the UK, Queen Mary University of London.

²⁰ Rojek, M., Masior, M. (2016) The Effects of Reforms liberalising Professional Requirements in Poland, Warsaw School of Economics.

²¹ Koumenta M., Humphris, A., (2015) The Effects of Occupational Licensing on Employment, Skills and Quality: A Case Study of Two Occupations in the UK, Queen Mary University of London.

²² Rostam-Afschar, D. (2015). Regulatory Effects of the Amendment to the HwO in 2004 in German Craftsmanship, Study with financial support from the European Commission

4.2 Casestudy Nederland

Nederland vormt een bijzonder interessante case in het kader van dit onderzoek. Een heel aantal kernelementen van de Nederlandse economie zijn vergelijkbaar met de Belgische en Vlaamse context. Het zijn beide sterke, innovatieve en open economieën met een actief ondernemersbeleid. Terwijl België in 1998 echter de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer werd uitgebreid, werkte de Nederlandse overheid in 1996 al aan de versoepeling van een vergelijkbare wet. Uit deze tegengestelde evolutie in beleidsaanpak vallen een heel aantal relevante lessen te trekken.

Net als in België maakte het kunnen aantonen van een basiskennis bedrijfsbeheer in Nederland deel uit van de vestigingswet. Naast de vereiste van voldoende ondernemersvaardigheden, werden nog twee voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning om te kunnen ondernemen geformuleerd in de vestigingswet:

- ▶ De ondernemer diende een minimum aan vakkennis te bezitten van de branche, gestaafd door een vakdiploma;
- ▶ De ondernemer moest voldoen aan de eis van kredietwaardigheid.

De vestigingswet in Nederland dateerde van 1954. In de oorspronkelijke versie van de wet moest een potentiële ondernemer zijn of haar ondernemingsvaardigheden aantonen via een Middenstandsdiploma. Dit omvatte 240 studie-uren in vakken als handelskennis, boekhouden, bedrijfsrekenen, rechts- en wetkennis en bedrijfsleer. Een havo- of vwo diploma met economie/handelskennis in het pakket, werd als gelijkwaardig gezien. Een belangrijk verschil is dat de vestigingswet (en dus de opleidingsvereisten) in de praktijk slechts op de helft van de vestigingen in Nederland van toepassing is.

De afgelopen decennia werd de vestigingswet grondig hervormd in Nederland, wat in 2007 uiteindelijk resulteerde in de volledige afschaffing ervan. Onderstaande figuur geeft de voor dit onderzoek relevante mijlpalen weer.

Figuur 13: Tijdslijn afbouw vestigingswet Nederland

Bron: IDEA Consult

In 1996 werd de vestigingswet vereenvoudigd, met onder andere een versoepeling van de vereiste basiskennis. Het vroegere Middenstandsdiploma werd vervangen door Algemene Ondernemersvaardigheden (AOV). Voor de ondernemers die enkel de vereiste AOV moeten behalen, betekende dit een halvering van de totale uren die besteed moesten worden aan het aantonen van de vereiste basiskennis.

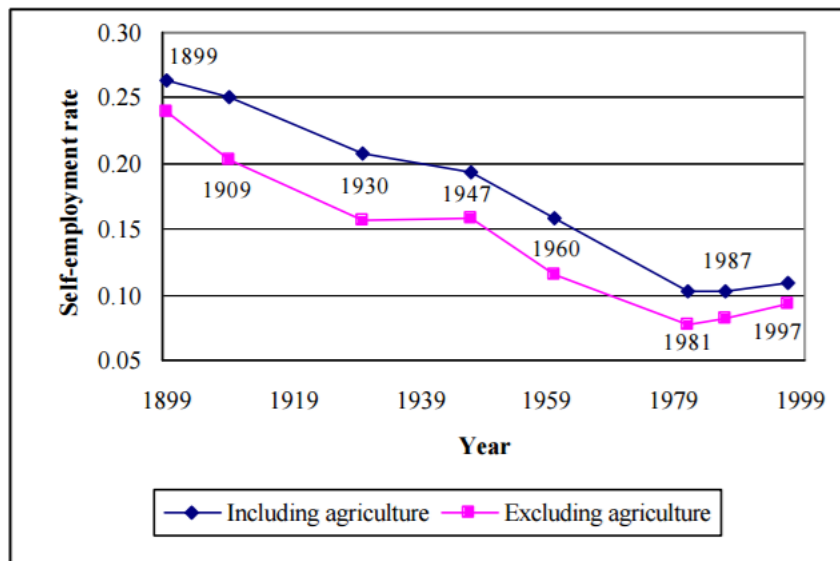
Vijf jaar later, in 2001, werden de eisen van algemene ondernemersvaardigheden afgeschaft voor bedrijven die onder de vergunningplicht van de Vestigingswet vallen. Voor het bevorderen van ondernemersvaardigheden werden voorlichtingsprogramma's ingezet, in plaats van vergunningseisen. Wel waren er voor sommige branches nog vakdiploma's nodig. Dit werd geleidelijk losgelaten door aan brancheverenigingen de mogelijkheid te geven een branche-erkenning aan een potentiële ondernemer te verstrekken. De wettelijke eis voor een vakdiploma geldt alleen nog voor branches waarin de volksgezondheid in gevaar kan komen (zoals bij geneesmiddelenverkoop en voeding). Ook de kredietwaardigheidseis werd aan de financiële instellingen overgelaten.

De uitgeholde Vestigingswet bedrijven werd uiteindelijk in 2007 volledig afgeschaft.

De bedoeling van deze liberalisering was de marktwerking te bevorderen en het ondernemersklimaat in Nederland grondig te verbeteren. Dit klimaat was doorheen de jaren negatief geëvolueerd, met tal van belemmeringen

waaronder de vestigingswet. Hierdoor evolueerde het aandeel van zelfstandige ondernemers naar een dieptepunt rond het jaar 1980. Onderstaande figuur illustreert deze historische evolutie.

Figuur 14: Aandeel zelfstandige ondernemers in werkzame bevolking 1899-1999

Bron: EIM (2002), gebaseerd op CBS

We bespreken hieronder eerst de impact van de vereenvoudiging van de vestigingswet in 1996. Vervolgens gaan we in op het effect van de volledige afschaffing van de vereiste algemene ondernemersvaardigheden en de volledige vestigingswet.

4.2.1 Impact vereenvoudiging vestigingswet 1996

De vereenvoudiging van de vestigingswet in 1996 gebeurde met als doel om onnodige drempels en schotten voor vrije concurrentie weg te nemen. Concreet werden onder meer algemene opleidingsrichtlijnen voor goed ondernemerschap te voorzien in plaats van de uiteenlopende branche-specifieke besluiten.

Er werden drie niveaus van bekwaamheidseisen opgesteld. Het vertrekpunt voor alle ondernemers zijn de algemene ondernemersvaardigheden (AOV), die qua invulling sterk vergelijkbaar zijn met de huidige vereiste basiskennis bedrijfsbeheer in België. De vereiste AOV verving het vroegere Middenstandsdiplooma, dat een dubbel zo hoog aantal opleidingsuren vereiste. Voor bepaalde beroepen werd aanvullend ook Bedrijfstechniek (BT) of Vaktechniek (VT) vereist. De tabel hieronder geeft beknopt de inhoud, het doelpubliek en de duur van de opleiding weer.

	Inhoud	Doelpubliek	Duur van de opleiding
Algemene ondernemersvaardigheden (AOV)	Algemeen management, economisch proces, fiscale en sociale wetgeving en het opstellen van een ondernemingsplan	Alle nieuwe ondernemers die onder de vestigingswet vallen (circa 50% van alle vestigingen)	120 lesuren
Bedrijfs-techniek (BT)	Functioneren in specifieke branches, met nadruk op het management van een onderneming	▶ Bouwcluster ▶ Installatiecluster ▶ Vervoermiddelencluster ▶ Levensmiddelencluster	▶ 240 lesuren ▶ 180 lesuren ▶ 120 lesuren ▶ 60 lesuren
Vaktechniek (VT)	Kwalificaties die betrekking hebben op het product en het productieproces.	▶ Bakkersbedrijf ▶ Slagersbedrijf ▶ Elektrotechnisch installatiebedrijf	180 lesuren

Bron: IDEA Consult op basis van EIM en Bakkenist Management Consultants (1999)

In de praktijk verschilt het effect van de vereenvoudiging per branche. Voor het grootste deel van de ondernemers is de hervorming een lichte tot sterke versoepeling van de opleidingsvereisten. Een beperkt deel van de ondernemingen, bijvoorbeeld de bouwcluster, moet een uitgebreidere opleiding volgen dan voordien. Deze situatie leidde tot een natuurlijk experiment over het effect van de versoepeling van de vereisten. Er ontstaat immers een controlegroep.

Deze hervorming en de werking van de vestigingswet werden in 1999 uitgebreid geëvalueerd in opdracht van de Nederlandse overheid door EIM en Bakkenist Management Consultants²³. Hieronder bespreken we de voor Vlaanderen relevante conclusies uit dit onderzoek. In de evaluatie werd zowel gebruik gemaakt van economische data als van een enquête en een internationale vergelijking. Op basis hiervan gaan hun conclusies verder dan enkel de huidige werking, maar doen ze ook aanbevelingen over de toekomstige invulling van de vestigingswet en de opleidingsvereisten.

De vestigingswet, zowel in de originele als in de vereenvoudigde versie, heeft nauwelijks toegevoegde waarde voor de kwaliteit van het ondernemerschap:

- ▶ Het onderzoek geeft aan dat er ondernemers zich via bestaande mechanismen al goed kunnen voorbereiden en bijscholen en dat ze dit ook in de meeste gevallen doen. Ze verwijzen onder meer naar:
 - ◆ De aandacht voor ondernemersvaardigheden in het secundair onderwijs;
 - ◆ De hoge scholingsgraad in Nederland;
 - ◆ De vaststelling dat banken geen krediet verstrekken aan ondernemers zonder haalbaar businessplan en weinig aandacht besteden aan het vestigingsdiploma op zich;
 - ◆ De vaststelling dat de meeste kleine ondernemingen hun boekhouding uitbesteden aan een boekhouder;
- ▶ De reikwijdte van de scholingsvereisten zijn beperkt. In tegenstelling tot in België valt slechts de helft van alle ondernemingen onder de vestigingswet. Een opvallende vaststelling is dat dit er vooral bij allochtonen voor zorgt dat er wordt uitgeweken naar andere branches of in een grijze zone wordt gewerkt. De vereisten blijken ook niet afgestemd op de noden bij vooral kleine ondernemingen zonder personeel. Bovendien werd de wetgeving maar in beperkte mate nageleefd en gehandhaafd. Sinds 1993 werd er bijvoorbeeld niet meer actief vervolgd bij overtredingen.

De intrekking van de vestigingswet leidt tot meer starters en grotere dynamiek:

- ▶ In branches waar de opleidingsvereisten werden beperkt, nam de startersquote en marktdynamiek toe. Het tegengestelde effect deed zich voor in branches waar de eisen strenger werden. Volgens de evaluatie heeft de vereenvoudiging in z'n geheel van de wet geleid tot gemiddeld 10% extra starters, gebaseerd op een vergelijking van de periode 1988-1992 en 1996/97. Voor bepaalde beroepen geldt de versoepeling van de vestigingswet echter sterker dan voor andere. Deze branches voelen de effecten ervan dus ook sterker. Het gaat bv om kappers, chemischewasserijen (droogkuis) en schoenmakers. Voor deze 'sterk versoepelde' branches stijgt het aantal starters tot 30%; voor 'licht versoepelde' branches is er een toename tot 5% (schoonmaak, voetverzorging). Geen van de branches kende een daling als gevolg van een versoepeling.
- Het gaat hier dus om nieuwe betreders van de markt. Hoewel ook de turbulentie verhoogde, en dus het aantal uittrekters ook steeg, is er wel sprake van een netto groei.
- ▶ Het effect was vooral merkbaar bij de groepen die de opleidingsvereisten als een drempel ervaarden. De Nederlandse evaluatie toonde aan dat het aantal allochtone ondernemers significant toenam.

De intrekking van de vestigingswet leidt niet tot ongewenste neveneffecten

- ▶ De evaluatie vond geen meetbare achteruitgang in kwaliteit van ondernemerschap;
- ▶ Ondanks het toegenomen aantal ondernemingen, is er nauwelijks een effect op het aantal faillissementen;
- ▶ Doordat een beperkt aantal aspecten van veiligheid, gezondheid en milieu ook via de vestigingswet geregeld werd, werd in het onderzoek wel gewezen op het belang van de juiste verdere wettelijke omkadering.

4.2.2 Impact afschaffing vestigingswet 2007

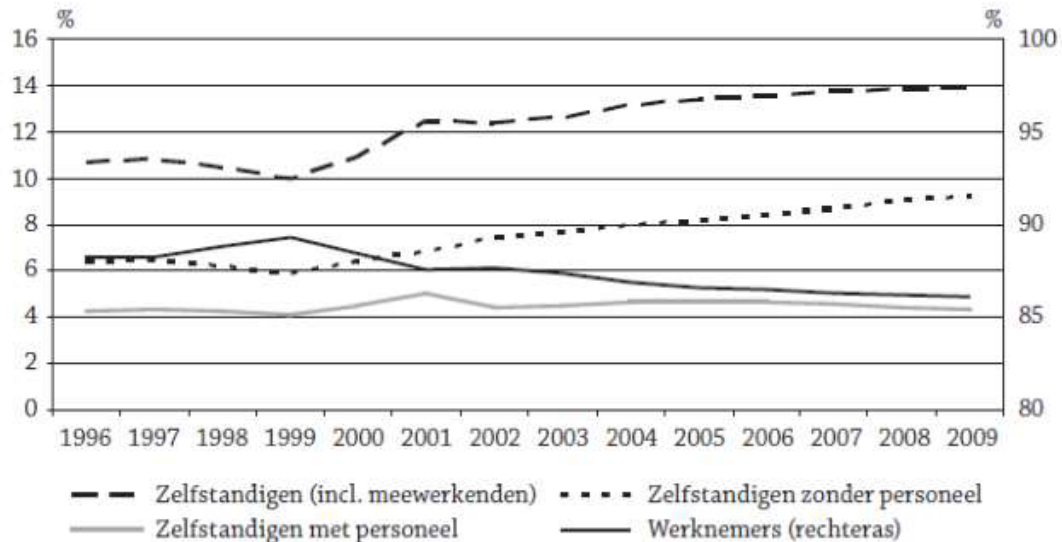
Na de vereenvoudiging van de vestigingswet in 1996 en de daaropvolgende kritische evaluatie, werd blijvend ingezet op het ontmantelen van de wet. In 2001 werd de vereiste basiskennis van algemene ondernemersvaardigheden afgeschaft. Het sluitstuk van de operatie was de volledige afschaffing van de vestigingswet in 2007.

²³ Bakkenist Management Consultants en EIM (1999), Evaluatie Vestigingswet Bedrijven 1994.

In 2008 werd door EIM een Beleidsdoorlichting Ondernemersbeleid uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken²⁴. Hoewel de afschaffing van de vestigingswet en de opleidingsvereisten deel uitmaken van de beleidsdoorlichting, oordelen de onderzoekers dat het nog te vroeg was om conclusies te trekken over de impact.

Het is wel duidelijk dat de marktwerking en omkaderende regelgeving vruchten heeft afgeworpen, zoals blijkt uit de evolutie van het aandeel zelfstandigen in de werkzame bevolking sinds de eeuwwisseling.

Figuur 15: Aandeel zelfstandige ondernemers in werkzame bevolking 1996-2009

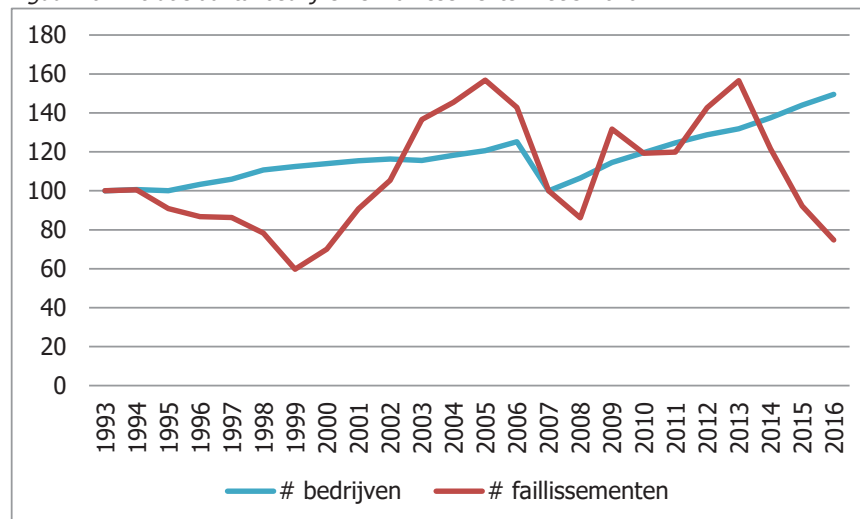

Bron: Dekker en Kösters, 2011 in Joshua Vrijhof, Voor eigen rekening en risico, master scriptie, Universiteit Utrecht, 2016

Opvallend is wel het belang van het aandeel zelfstandigen zonder werknemers. Dit heeft vooral te maken met de arbeidsmarkt en regelgeving waardoor de inzet van zelfstandige werknemers meer flexibiliteit en risicospreiding biedt voor de werkgever.

Op vlak van faillissementen zien we geen grote toename, maar een fluctuatie rond de toename van het aantal bedrijven, met een opvallende daling in de meest recente periode.

Figuur 16: Evolutie aantal bedrijven en faillissementen 1993-2016

Bron: Eigen berekening, Statline CBS. Twee reeksen 1993(=100)-2006, 2007(=100)-2016

²⁴ EIM (2008), Beleidsdoorlichting Ondernemersbeleid Ministerie van Economische Zaken 2003-2007

Vanuit een helikopterperspectief stellen we vast dat het huidige Nederlands beleid en aansluitende regelgeving is gericht op marktwerking. Nederland heeft een periode van CME (coordinated market economie), welke bepalend was tot het einde van de jaren 80, laten opvolgen door een periode van LME (liberal market economy) door liberalisering, verzakelijking en ontvlechting. Na de kredietcrisis is er opnieuw meer regulering gekomen, maar niet in die mate dat marktkrachten sterk aan banden gelegd worden.

Het ondernemersbeleid is helemaal geënt op deze overgang. Waar er vroeger sprake was van een interventiebeleid is het beleid overgegaan in een voorwaardenscheppend en faciliterend beleid, met heel wat ondersteunende maatregelen. De overheid stelt zich hierbij op als partner, maar laat private instellingeng of zelfstandige organisaties in de uitvoerende rol. Initiatieven op vlak van kredietverlening, o.a.; borgstellingen passen binnen deze logica. Ook het ondernemerschapsonderwijs past binnen de ze logica. De overheid blijft wel strategische de koers uitzetten (welke prioriteiten, op welke domeinen steun uitbouwen en nieuwe initiatieven nemen), voorziet tactisch wel in een duidelijke regierol, maar laat het operationele aan de particuliere sector. De nadruk is eveneens komen te liggen op duidelijke informatie en transparante communicatie van de initiatieven (vb. Platform Ondernemen NL).

5/ Conclusie

5.1 Belangrijke vaststellingen uit de analyse

Het totale aantal ondernemingen in België zit al jarenlang in een stijgende lijn. Maar achter deze positieve cijfers schuilen een aantal uitdagingen voor het ondernemerschap waarop de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer een antwoord wil bieden. In vergelijking met een aantal referentielanden kent België een opvallend lage instroom van starters. Tegelijk blijft de falingsratio een stijgende lijn vertonen, en blijft het aandeel jonge bedrijven dat faalt structureel hoog.

Daarnaast ligt het vertrouwen in eigen kunnen bij mensen met de ambitie om te ondernemen opvallend laag en ervaren (beginnende) ondernemers een gebrek aan basiscompetenties.

Het expliciete doel van de vereiste basiskennis is het aantal falingen doen dalen door de algemene ondernemerscompetenties te versterken. Een belangrijk mogelijk neveneffect is echter de drempel naar het ondernemerschap die de vereiste opwerpt. We lijsten hieronder de bevindingen voor elk van deze aspecten kort op.

Drempelfunctie voor ondernemers

De drempelwerking van de vereiste basiskennis is voor een breed publiek beperkt tot een kleine extra administratieve last, aangezien ze er door opleiding of ervaring reeds aan voldoen.

Voor de groep die de vereiste niet op basis van een diploma of ervaring kan aantonen, is er echter wel een substantiële drempel. Dit blijkt onder meer uit het beperkte slaagpercentages bij de centrale examencommissie en opleidingen van Syntra Vlaanderen (tussen de 50-60%).

Jaarlijks volgen ongeveer 10.000 mensen de opleiding bedrijfsbeheer bij Syntra of CVO. Enerzijds wordt de kwaliteit van de opleiding gewaardeerd en door heel wat deelnemers als meerwaarde ervaren. Anderzijds wijst het beperkt aandeel cursisten dat 2 jaar later effectief een onderneming start op de belemmerende en afremmende rol die de vereiste speelt in het ondernemerschap.

Ondanks de beperkte reikwijdte van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer, werkt zij dus wel degelijk negatief door op een selectieve groep, met name laaggeschoolden. Dit terwijl basiskennis bedrijfsbeheer zeker ook van nut kan zijn voor (hogere opgeleide) groepen die er in de huidige werking van vrijgesteld zijn.

Geen meetbaar effect op competenties

Naast deze drempelwerking is er ook geen duidelijke indicatie dat de vereiste basiskennis de ondernemerscompetenties heeft verhoogd. Ondanks een stijgend opleidingsniveau, ligt het vertrouwen in eigen kunnen om een onderneming te starten lager dan 15 jaar geleden. Het gebrek aan ondernemersvaardigheden blijft een belangrijke factor in faillissementen.

De opleiding basiskennis bedrijfsbeheer geeft grondige vaardigheden op het financiële vlak mee, maar biedt minder ondersteuning op strategisch vlak (marktpositionering etc).

Geen meetbaar effect op faillissementen

Bovendien werd door de expliciete doelstelling, namelijk een daling van het aantal faillissementen, geen trendbreuk vastgesteld in zowel relatieve als absolute cijfers. Jonge ondernemingen zijn sinds de huidige werking van de vereiste basiskennis ook nog steeds even faillissementsgevoelig in vergelijking met meer ervaren ondernemingen.

Lessen uit het buitenland

Nederland biedt een unieke case doordat een sterk vergelijkbare maatregel al rond de eeuwwisseling werd afgeschaft. In eerste instantie werden de opleidingsvereisten drastisch versoepeld en vereenvoudigd. Enkele jaren later werden deze volledig afgeschaft. Uiteindelijk werd de vestigingswet, waarin de opleidingsvereisten kaderden, in 2007 naar de prullenmand verwezen. Deze beleidsaanpassing kaderde in een bredere liberalisering om de marktwerking te bevorderen en het ondernemersklimaat te verbeteren.

De conclusie uit een onafhankelijke evaluatie na de versoepeling van de opleidingsvereisten was dat startende ondernemers zich over het algemeen vrijwillig voldoende voorbereiden via andere bestaande mechanismen. Bovendien vormden de vereisten vooral een drempel voor allochtonen. Uit deze evaluatie bleek dat sectoren waarvoor de hervorming minder opleidingsuren inhield een significante toename zagen van het aantal ondernemers, waarvan een relatief groter deel allochtonen. Het effect op het aantal faillissementen was beperkt en er werd geen kwaliteitsdaling waargenomen. De onderzoekers wijzen wel op het belang van andere wetgevende kaders om de veiligheid, de gezondheid en het milieu niet in gedrang te brengen.

De volledige afschaffing van de opleidingsvereisten werd alleen onderzocht in het kader van de afschaffing van de vestigingswet als geheel. Daarin werd de volledige liberaliseringsevolutie als positief beoordeeld voor het ondernemerschap, maar de specifieke rol van de opleidingsvereisten werd niet an sich geduid.

In andere Europese landen werden ook liberalisering doorgevoerd wat betreft de toegang tot het beroep. Ze bevestigen in grote lijnen de conclusies uit Nederland. Een eenvoudigere toegang tot het beroep verhoogt het aantal starters. Dit leidt in sommige gevallen tot toegenomen faillissementen, maar het netto resultaat is positief. De impact op de concurrentie en kwaliteit van ondernemerschap is minder eenduidig.

5.2 Besluit

Verplichte vereiste niet doelmatig en proportioneel

Het belang van een goede voorbereiding voor ondernemers kan bijna niet overschat worden. Tegelijk is de doelmatigheid van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer niet zoals oorspronkelijk beoogd.

In de praktijk is vooral het effect van de drempelwerking voor lager opgeleiden waarneembaar. Het is waarschijnlijk dat deze drempel door bewustmaking van de risico's ondernemers behoedt voor een ondoordachte start en dus ook voor een groter risico op falen. De analyse toont echter geen duidelijke positief effect op ondernemerscompetenties, falingsratio en succes van jonge ondernemingen aan.

We stellen dus vast dat de huidige vereiste basiskennis bedrijfsbeheer geen proportionele en gerichte drempel vormt in verhouding met de meerwaarde die de maatregel biedt.

Buitenlandse voorbeelden, met name in Nederland, tonen aan dat een goed omkaderde vereenvoudiging van de toegang tot het beroep een positieve impuls kan hebben voor het ondernemerschap. Door drempels weg te nemen, kan zowel het aantal starters als de netto groei van ondernemingen toenemen, zonder dat het aantal falen dit positief effect teniet doet. Afschaffen van de basiskennis bedrijfsbeheer kan de ondernemersdynamiek in België dus verder stimuleren, terwijl de stabiele netto groei kan gewaarborgd blijven.

Hervorming binnen de juiste omkadering

Hoewel we bedenkingen formuleerden bij de huidige invulling van de vereiste basiskennis bedrijfsbeheer, staat de nood aan opleiding en inhoudelijke ondersteuning van ondernemers als een paal boven water. Als het versterken van competenties en het beter toerusten van startende ondernemers de beleidsdoelstelling is in plaats van drempelvorming, vormt een stimulerend beleid met de juiste omkadering voor iedere startende ondernemer een gerichtere aanpak.

Daarom is het belangrijk een ruim en goed gestructureerd aanbod voor ondernemers vanuit de overheid en het maatschappelijk middenveld op dit vlak uit te bouwen, dat meer toegepast bijdraagt aan ondernemerscompetenties, volgens hun eigen specifieke behoeftes. Basiskennis bedrijfsbeheer kan in dit systeem een belangrijke module vormen, maar afschaffing van het verplichte karakter laat mee maatwerk toe, waardoor de opleiding interessanter kan worden voor diegenen die nu vrijgesteld zijn (hoger opgeleiden). De opleiding kan meer modulair georganiseerd worden, en efficiënter gecombineerd met andere, complementaire cursussen.

Weliswaar op vrijwillige basis zou het verdere ondersteunende kader voor ondernemers deelname aan dergelijke opleidingen systematisch moeten stimuleren, en gericht naar de juiste opleidingen moeten toeleiden. Zo moet in Nederland in tegenwoordig iedereen die eender welke vorm van (financiële) overheidssteun wil bekomen (subsidies, goedkope leningen, borgstelling etc), bewijzen over voldoende basiskennis te beschikken. Dit wordt door de subsidie verlenende instantie gecontroleerd op basis van een uitgewerkt business plan.

Ook private verzekeringsinstanties voor ondernemers kunnen hierin een rol spelen, en aanvullende opleiding als voorwaarde voor toelating vragen. Een convenant met de overheid kan de precieze parameters hiervan vastleggen.

In een dergelijk systeem ontstaat vanzelf een selectie van de juiste doelgroep die werkelijk behoefte heeft aan bepaalde extra opleiding, zonder deze al vooraf op basis van grove criteria als opleidingsniveau te bepalen.